

Programئابegroting 2014

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Beschouwingen 2014.....	7
3. Planning en Control Cyclus 2014	9
4. Vaststelling	10
5. HHSK in één oogopslag	11
5.1 Kerncijfers 2014	11
5.2 Begroting 2014 naar programma's en kostendragers.....	12
6. Programmabegroting 2014	13
Programma 1: Waterveiligheid	15
Programma 2: Oppervlakte- en grondwater	21
Programma 3: Afvalwaterketen en emissies	29
Programma 4: Wegen	36
Programma 5: Omgeving en organisatie	41
Ondersteunende producten	50
7. Waterschapsbelastingen	53
7.1 Algemeen	53
7.2 Tarieven 2014	56
7.3 Rekenvoorbeelden 2014	58
8. Overige financiële aspecten	61
8.1 Kostentoerekening	61
8.2 Financiering	64
8.3 Risicomanagement	67
8.4 Risico's.....	68
8.5 Weerstandsvermogen	71
8.6 Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten.....	72
8.7 EMU-saldo	74
8.8 Incidentele baten en lasten	75
8.9 Verbonden partijen	75
8.10 Mutaties overige bestemmingsreserves en voorzieningen	77
9. Investerings.....	79
9.1 Verzamelkrediet 2014	79
9.2 Nog te voteren investeringen	85
10. Begroting in meerjarenperspectief 2014 – 2017	87

1. Inleiding

Dit is het programmaplan en de begroting voor 2014.

2014 is het voorlaatste jaar van uitvoering van het Waterbeheerplan dat bij aanvang van deze bestuursperiode voor zes jaar is vastgesteld. In dit jaar worden voor al onze taken en op veel plaatsen in ons gebied tegelijk, werken uitgevoerd. De soms lang voorbereide plannen worden gerealiseerd om de Europese, nationale en eigen doelen die voor het eind van de periode (2015) gesteld zijn, tijdig te behalen. Dat betreft met name dijkversterkingen, diverse maatregelen om klimaatbestendig het water op het juiste peil te kunnen houden, renovatie en verbetering van verschillende afvalwaterzuiveringen en vernieuwing van diverse wegen en wegbruggen.

Verantwoorde taakuitvoering, zo min mogelijke lasten naar de toekomst en aanvaarbare tarieven.

De begroting kende dit jaar een lange voorbereidingstijd. De economische crisis vraagt een zorgvuldige afweging van de inzet van middelen enerzijds en een verantwoorde benadering van ons financieel beleid voor de lange en korte termijn in relatie tot de maatschappelijke draagkracht anderzijds. Voor de voorjaarsnota zijn deze aspecten uitgebreid doorgerekend en is een financieel beleid en meerjarenperspectief bepaald. De begroting is een uitwerking en concretisering van de jaarschijf 2014 uit de voorjaarsnota 2013. Voor zover er nog wijzigingen hebben plaatsgevonden ten opzichte van de voorjaarsnota 2013 is een nadere toelichting opgenomen in hoofdstuk 2.

De begroting voor 2014 heeft een tekort van € 5,7 miljoen. Dit tekort is mede een gevolg van het, in het voorjaar vastgestelde, duurzaam financieel beheer waarbij een aantal investeringsposten vanaf heden geheel opgenomen zijn in de jaarexploitatie, in plaats van dat de lasten naar de toekomst verschoven worden door afschrijving over een langere periode. Hierdoor zal in 2014 voor een bedrag van € 4,5 miljoen aan versnelde afschrijvingen plaatsvinden.

Om deze tijdelijke lastenstijging, en de structurele kostenstijging ten gevolge van overname van kosten van het Rijk en de provincie, op te vangen, worden structurele besparingen doorgevoerd, door een waterschapsbrede herijking en een verder voortgezet werken aan efficiencywinst in de uitvoering.

Om een maatschappelijk aanvaardbaar geachte tariefontwikkeling te bereiken, is er in deze begroting voor gekozen om deze extra lasten niet te financieren vanuit een aanvullende verhoging van de belastinginkomsten. De economische recessie en problemen bij een groeiend aantal belastingplichtige burgers en bedrijven vragen op dit moment een gematigd beleid en hierbij past de inzet van reserves.

Dit betekent dat het tekort in de begroting wordt afgedekt met de beschikbare tariefegalisatiereserves.

Wij verwachten met deze begroting onze taken en ons financieel beleid toekomstbestendig vorm te geven waarbij de financiële draagkracht van de burgers en bedrijven in ons gebied op dit moment zoveel mogelijk ontzien worden.

Deelname HHSK aan Wereldhavendagen

2. Beschouwingen 2014

Algemeen

Zoals in de inleiding staat beschreven, komt het begrotingstekort voor 2014 uit op € 5,7 miljoen. Ten opzichte van de voorjaarsnota 2013, jaarschijf 2014 is dit evenwel een verlaging van het tekort van € 1,2 miljoen. In de voorjaarsnota werd nog een tekort van ongeveer € 6,9 miljoen verwacht. De belangrijkste reden voor deze aanpassing komt voort uit een verlaging van de berekende financieringsrente, die wij verantwoord vinden, en door een verdere uitwerking van het afschrijvingsbeleid dat is ingezet in de voorjaarsnota 2013 in het kader van duurzaam financieel beheer.

Deze aanpassingen hebben tot gevolg dat de kapitaalslasten zijn verlaagd met ongeveer € 1,8 miljoen. Deze daling van de kapitaallasten, en de doorwerking daarvan, heeft tot gevolg dat de reserves stijgen als we niets aan de (belasting)stijgingspercentages doen. In het kader van duurzaam financieel beheer dekken we de toekomstige tekorten zoveel mogelijk met de dan beschikbare tariefegalisatiereserves. Daarom hebben we deze stijgingspercentages gewijzigd, zoals in onderstaande tabel staat weergegeven.

Waterschapstaken	Stijgingspercentage voorjaarsnota 2013 jaarschijf 2014	Stijgingspercentage programmabegroting 2013 jaarschijf 2014	Mutatie
Systeemheffing	4,7 %	5,0 %	+ 0,3 %
Wegenheffing	4,0 %	3,0 %	- 1,0 %
Zuiveringsheffing	0,5 %	0,0 %	- 0,5 %

Daarom is het ons inziens verantwoord om het tariefstijgingspercentage voor de systeemheffing met 0,3% te verhogen en het meerjarige stijgingspercentage voor de wegenheffing en de tariefstijgingspercentage voor de zuiveringsheffing te verlagen met respectievelijk 1,0% en 0,5%. Dit betekent dat de geprognosticeerde belastingopbrengsten met ongeveer € 108.000 zullen dalen. Verder is in deze begroting ten opzichte van de voorjaarsnota een relevante verschuiving dat de personeelslasten en de kosten van goederen en diensten zijn gestegen met respectievelijk circa € 300.000 en circa € 230.000.

Hieronder wordt een en ander verder toegelicht.

De financiële kaders

Twee keer per jaar, bij het maken van de programmabegroting en de voorjaarsnota worden de in gebruik zijnde financiële uitgangspunten herbeoordeeld en zo nodig aangepast aan recente economische ontwikkelingen. De gebruikte bronnen zijn onder andere het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Centraal Planbureau (CPB), het Financieel Dagblad en de Thesor groep (een onafhankelijke organisatie die ondersteuning biedt bij het vervullen van de treasuryfunctie). In hoofdstuk 8.2 wordt de renteontwikkeling verder toegelicht.

Prognose financieringsrente:

- De rente op kort geld wordt verlaagd van 1% naar 0,5%;
- De rente op lang geld wordt verlaagd van 3,5% naar 3,0%;
- De rente op het eigen vermogen wordt verlaagd van 3,5% naar 3,0%.

Prognose inflatie goederen en diensten:

We handhaven het meerjarig inflatiepercentage voor goederen en diensten op 2%. Dit is conform de laatste raming van het CPB (de macro-economische verkenning van september 2013).

Lasten

De kostenkant van de programmabegroting bestaat uit drie belangrijke componenten:

- de kapitaallasten;
- de personele lasten;
- de kosten voor goederen en diensten.

Kapitaallasten:

Kapitaallasten bestaan uit de jaarlijkse rente- en afschrijvingskosten. De afschrijvingskosten zijn bijna € 0,6 miljoen lager geraamd dan in de voorjaarsnota van 2013. In het aangepaste afschrijvingsbeleid dat ingaat per 1 januari 2014 harmoniseren we de afschrijvingstermijn van bouwkundige voorzieningen. Alleen in de afvalwaterketen worden deze activa nu nog in dertig jaar afgeschreven. Verlenging van de afschrijvingstermijn van bouwkundige voorzieningen in de afvalwaterketen van dertig jaar naar veertig jaar is een stelselwijziging volgens de financiële regelgeving (BBVW). Bij een stelselwijziging worden bestaande (rest)boekwaarden niet herrekend, maar over de langere, dan wel kortere, dan wel gelijkblijvende verwachte gebruiksperiode afgeschreven. In dit geval betreft het een tien jaar langere gebruiksperiode waardoor de afschrijvingskosten van programma 3 Afvalwaterketen en emissies dalen vanaf 2014 met ongeveer € 0,5 miljoen per jaar.

Verder zijn de rentekosten bijna € 1,2 miljoen lager dan in de voorjaarsnota geraamd. Enerzijds komt dit door het verlagen van de rente op kort en lang geld (zie financiële kaders hierboven). Anderzijds zal de bouwrente dalen door aanpassing van het afschrijvingsbeleid van HHSK. Met ingang van 1 januari 2014 kunnen investeringsprojecten maandelijks worden afgesloten en geactiveerd in plaats van slechts één keer per jaar in de jaarrekening. Gevolg van deze wijziging is dat de bouwrente maandelijks gestopt kan worden in plaats van alleen per 31 december. Ook kan de afschrijving dan maandelijks beginnen in plaats van alleen per 1 januari van het komende boekjaar. In totaal zijn de kapitaallasten dus bijna € 1,8 miljoen lager geraamd.

Personeelslasten:

De personele lasten zijn ten opzichte van de jaarschijf 2014 uit de voorjaarsnota 2013 gewijzigd. De totale personele lasten zijn toegenomen met € 300.000. De toename van de personele kosten is het gevolg van hogere lasten voor wachtgelden en het aanpassen van de formatie.

Goederen en diensten:

De kosten van goederen en diensten zijn ten opzichte van de voorjaarsnota 2013, jaarschijf 2014 met ongeveer € 230.000 toegenomen. De belangrijkste reden is de toename van de kosten voor het grensoverschrijdend afvalwater met € 250.000 (zie ook hoofdstuk 8.6).

Toevoegingen aan voorziening:

De toevoegingen aan de voorziening is met € 65.000 afgenomen, omdat de dotatie voor de voorziening van het Gemeenlandshuis is geschrapt. Dit komt omdat de uitvoering van het onderhoudsplan vertraging heeft opgelopen vanwege de plannen voor de renovatie van het Gemeenlandshuis (het hoofdkantoor aan de Maasboulevard).

Baten

Tegenover de geraamde lasten staan de begrote opbrengsten die nodig zijn om de kosten te kunnen financieren. De belastingopbrengsten zijn hiervan de belangrijkste.

De geprognosticeerde belastingopbrengst systeemheffing in 2014 stijgt met € 109.000 ten opzichte van de voorjaarsnota 2013. Dit komt vooral door verhoging van het tariefstijgingspercentage van deze belastingsoort van 4,7% naar 5,0% in 2014 in deze begroting.

De geprognosticeerde belastingopbrengst zuiveringsheffing in 2014 daalt met € 173.000 ten opzichte van de voorjaarsnota 2013. Dit komt vooral door verlaging van het tariefstijgingspercentage van deze belastingsoort van 0,5% naar 0% in 2014 in deze begroting.

De geprognosticeerde belastingopbrengst wegenheffing in 2014 daalt met € 44.000 ten opzichte van de voorjaarsnota 2013, omdat het stijgingspercentage van deze belastingopbrengst is verlaagd van 4% naar 3% in 2014 in deze begroting.

De (tarief)stijgingspercentages hebben we met name kunnen verlagen door het effect van de verlaging van de kapitaallasten. Voor een uitgebreide beschrijving van de waterschapsbelastingen wordt korthedshalve verwezen naar hoofdstuk 7.1.

3. Planning en Control Cyclus 2014

De planning en control cyclus stelt het bestuur en het management in staat om de organisatie te sturen en te beheersen. Op grond van het Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) dient deze cyclus door de verenigde vergadering te worden vastgesteld. In 2014 zal aandacht worden besteed aan het vereenvoudigen en verbeteren van de planning en control cyclus, met als doel verdere transparantie op het gebied van begroting en verantwoording. Voor 2014 bestaat de cyclus uit:

Programmabegroting 2014, vaststelling: november 2013

De programmabegroting is een nadere uitwerking van de eerste jaarschijf van de voorjaarsnota en concretiseert voor het komende begrotingsjaar de uit te voeren plannen met de daarbij benodigde inzet van middelen. De afdelingsplannen en voorjaarsnota zijn daartoe de belangrijkste bronnen. Nieuw beleid, anders dan wat er reeds in de voorjaarsnota is goedgekeurd, heeft hierin in principe geen plaats. De begroting wordt jaarlijks door de verenigde vergadering vastgesteld en geeft het college het mandaat om aan de slag te gaan. De begroting is de basis voor de belastingtarieven voor het komende jaar die, in dezelfde vergadering, in separate belastingverordeningen door de verenigde vergadering worden vastgesteld.

Voorjaarsnota 2014, vaststelling: juni 2014

De voorjaarsnota geeft, op basis van de missie en strategie, de financiële en beleidsmatige kaders voor de komende vijf jaren aan, en wordt jaarlijks door het college aan de verenigde vergadering aangeboden. De verenigde vergadering stelt de voorjaarsnota vast en daarmee tevens de eventuele daarin verwerkte begrotingswijzigingen. Het opstellen van de voorjaarsnota is het moment om de meerjarige beleidsdoelen (zoals benoemd in het huidige Waterbeheerplan) en tevens de lopende begroting bij te stellen. Een en ander op basis van nieuwe inzichten, ondermeer uit de bestuursrapportage over het voorgaande jaar en autonome ontwikkelingen.

Bestuursrapportages 2014, aanbieden: september 2014 en maart 2015

Het college rapporteert twee keer per jaar aan de verenigde vergadering over de uitvoering van de begroting.

De eerste bestuursrapportage heeft betrekking op de maanden januari tot en met juni 2014 en wordt in september aangeboden. Begrotingswijzigingen als gevolg van deze rapportage worden ter besluitvorming voorgelegd aan de verenigde vergadering.

De tweede bestuursrapportage heeft betrekking op het gehele voorafgaande jaar. Deze omvat een rapportage van de voortgang van de realisatie van doelen, (bestuurlijk relevante) maatregelen en mogelijk enkele specifieke onderwerpen. De tweede bestuursrapportage kan aanleiding geven om tot bijstellingen van doelen uit het Waterbeheerplan te komen. Deze zijn vervolgens het kader voor de meerjarenraming in de voorjaarsnota 2015.

Jaarverslag 2014, vaststelling: juni 2015

Het jaarverslag is het document waarmee het college verantwoording aflegt aan de verenigde vergadering over het uitgevoerde beleid en de daarbij ingezette middelen. Het document wordt opgesteld door de ambtelijke organisatie en na goedkeuring van de directie en de externe accountant aan het college aangeboden. De rekeningcommissie voorziet de verenigde vergadering van advies bij het aanbieden van het jaarverslag door het college. Vanaf 2009 valt onder de accountantscontrole ook de controle op rechtmatigheid, waarmee mede invulling wordt gegeven aan de wens tot verdere transparantie.

Bestuurlijke audits 2014

Voor 2014 is ons voornemen, conform de verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid HHSK, onderzoeken uit te voeren naar:

- 1) de stand van zaken bij het op orde brengen van de basisregistraties (1e helft 2014)
- 2) de inzichtelijkheid van de financiële en operationele risico's, de beschikbaarheid van de juiste en tijdige stuurinformatie en de organisatorische borging binnen HHSK van de aansturing, van al onze verbonden partijen.

4. Vaststelling

Ingevolge artikel 100 van de Waterschapswet opgemaakt door de dijkgraaf en de hoogheemraden van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard,

Rotterdam, 22 oktober 2013

Dijkgraaf en hoogheemraden van Schieland en de Krimpenerwaard,

secretaris-directeur,

dijkgraaf,

M.J.H. van Kuijk

mr. J.H. Oosters

Aldus, tezamen met de Planning en Control Cyclus voor het jaar 2014, vastgesteld door de verenigde vergadering van Schieland en de Krimpenerwaard,

Rotterdam, 27 november 2013

secretaris-directeur

voorzitter

M.J.H. van Kuijk

mr. J.H. Oosters

5. HHSK in één oogopslag

5.1 Kerncijfers 2014

Omschrijving	2013	2014
Algemeen		
Grootte beheersgebied in ha.	35.113	35.571*
Aantal inwoners	580.000	597.594
Aantal gemeenten	15 (6 deels)	13 (6 deels)**
Aantal woonruimten	252.100	254.800

Waterveiligheid: dijken in beheer

Lengte primaire waterkeringen (rivierdijken) in km.	71	71
Lengte regionale waterkeringen (o.a. secundair en boezem) in km.	216	216
Lengte overige waterkeringen- scheidingen (o.a. polderkaden) in km.	131	131

Oppervlaktewater: watergangen en kunstwerken in beheer

Lengte boezemwatergangen in km.	100	100
Lengte hoofdwatgangen in km.	800	800
Lengte overige watergangen in onderhoud in km.	150	150
Lengte overige watergangen niet in onderhoud in km.	5.000	5.000
Lengte vaarwegbeheer in km.	15	15
Aantal boezemgemalen	2	2
Aantal poldergemalen	68	68
Aantal aanvoer- en gebiedsbemalingen	25	25
Totale bemalingscapaciteit in m ³ per minuut	6.500	6.500

Zuiveringen: installaties, gemalen en leidingen in beheer

Aantal afvalwaterzuiveringsinstallaties	9	9
Totale capaciteit awzi's in inwonerequivalent (i.e.)	709.000	709.000
Aantal rioolgemalen	22	22
Lengte persleiding in km	79	79
Te zuiveren afvalwater in miljoen m ³	54	54
Te verwijderen stikstof in (minimaal 75%)	75	75
Te verwijderen fosfaat in (minimaal 75%)	75	75
Te verwerken zuiveringsslib in gewichtstonnen droge stof	30.100	28.600

Wegen: wegen en fietspaden in beheer

Lengte wegen in km.	131	131
Lengte fietspaden in km.	34	40

Projecten

Een overzicht van de lopende projecten vindt u op onze website www.hhsk.nl.

* Op basis van het kostentoedelingsonderzoek dat is uitgevoerd in 2013. Ten opzichte van het vorige onderzoek uit 2008 is het aantal hectare iets toegenomen. Dit is het gevolg van de beschikbaarheid over exactere gegevens door voortschrijdend inzicht bij het beheer hiervan door de Regionale Belasting Groep.

** Het ontstaan van gemeenten Zuidplas en Lansingerland was nog niet in de begroting 2013 verwerkt.

5.2 Begroting 2014 naar programma's en kostendragers

Bedragen x € 1.000

Programma's	Jaarrekening 2012	Begroting 2013 na vin	VJN 2013 Jaarschijf 2014	Begroting 2014	Verschil VJN- Begroting 2014	Watersysteem beheer 2014	Zuiverings beheer 2014	Wegen beheer 2014
Programma 1: Waterveiligheid								
Eigen plannen	342	451	455	546	91	546	0	0
Plannen van derden	26	20	20	39	18	39	0	0
Beheersinstrumenten waterkeringen	898	1.820	1.033	858	-175	858	0	0
Aanleg en onderhoud waterkeringen	7.941	3.584	9.858	9.440	-418	9.440	0	0
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	162	235	235	217	-18	217	0	0
Totaal waterveiligheid	9.369	6.110	11.601	11.099	-502	11.099	0	0
Programma 2: Oppervlakte en grondwater								
Eigen plannen	1.887	3.160	2.375	2.356	-19	2.247	110	0
Plannen van derden	171	94	62	65	3	65	0	0
Beheersinstrumenten watersystemen	1.291	2.197	1.224	1.368	144	1.368	0	0
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	4.077	5.756	7.349	7.471	122	7.471	0	0
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.349	4.579	4.344	4.390	46	4.390	0	0
Beheer hoeveelheid water	7.236	7.226	7.812	7.548	-264	7.548	0	0
Calamiteitenbestrijding watersystemen	96	212	180	181	1	181	0	0
Monitoring watersystemen	1.136	1.154	1.148	1.154	5	1.154	0	0
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	-6	75	72	64	-8	64	0	0
Totaal Oppervlakte- en grondwater	20.237	24.453	24.568	24.598	30	24.488	110	0
Programma 3: Afvalwaterketen en emissies								
Eigen plannen	340	878	416	401	-15	0	401	0
Plannen van derden	7	12	12	11	0	0	11	0
Getransporteerd afvalwater	4.741	5.110	7.075	6.646	-428	0	6.646	0
Gezuiverd afvalwater	11.423	11.705	11.507	11.176	-330	0	11.176	0
Verwerkt slib	5.137	5.025	5.031	4.994	-36	0	4.994	0
Afvalwaterbehandeling door derden	10.660	10.721	10.830	11.070	240	0	11.070	0
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	622	1.023	1.063	1.051	-11	526	526	0
Aanpak diffuse emissies derden	75	201	121	121	0	60	60	0
Totaal Afvalwaterketen en emissies	33.005	34.675	36.054	35.472	-582	586	34.886	0
Programma 4: Wegenbeheer								
Eigen plannen	23	14	14	34	19	0	0	34
Plannen van derden	33	32	31	32	1	0	0	32
Beheersinstrumenten wegen	66	78	76	58	-18	0	0	58
Aanleg en onderhoud wegen	2.609	2.646	3.534	3.448	-87	0	0	3.448
Wegenverkeersregeling en-verkeersveiligheid	501	568	587	506	-82	0	0	506
Totaal Wegen	3.232	3.338	4.243	4.077	-166	0	0	4.077
Programma 5: Omgeving en organisatie								
Eigen plannen	1.089	1.324	1.168	1.063	-104	997	67	0
Plannen van derden	313	324	315	343	28	343	0	0
Vergunningverlening en advies	1.996	2.002	1.912	1.942	30	1.520	360	61
Toezicht en handhaving	2.010	2.338	2.309	2.289	-20	1.931	308	49
Belastingheffing	3.797	3.500	3.992	3.787	-205	1.553	1.988	246
Invordering	476	507	548	704	156	282	387	35
Bestuur	1.272	1.451	1.225	1.290	66	589	421	281
Externe communicatie	1.096	1.230	1.225	1.141	-83	730	354	57
Algemeen	-1.125	-1.092	-1.180	-1.179	1	-707	-354	-118
Totaal Omgeving en organisatie	10.924	11.584	11.513	11.380	-133	7.237	3.532	611
Totale kosten	76.766	80.161	87.978	86.625	-1.353	43.410	38.527	4.688
Dekking								
Belastingopbrengsten: Watersysteemheffing	35.435	36.427	38.139	38.248	109	38.248	0	0
Belastingopbrengsten: Zuiveringsheffing	37.739	37.988	38.275	38.101	-173	0	38.101	0
Belastingopbrengsten: Wegenheffing	4.174	4.417	4.594	4.550	-44	0	0	4.550
Totale dekking	77.349	78.832	81.008	80.899	-108	38.248	38.101	4.550
Resultaat voor bestemming (tekort)	0	1.329	6.970	5.726	1.244	5.162	426	138
Resultaat voor bestemming (overschot)	583	0	0	0	0	0	0	0
Bestemmingreserve								
Watersysteemheffing		-83	-83	-83	0	-83	0	0
Zuiveringsheffing		-199	-199	-199	0	0	-199	0
Totaal bestemmingsreserve	0	-282	-282	-282	0	-83	-199	0
Resultaat na bestemming (tekort)	0	1.047	6.688	5.444	1.244	5.079	227	138
Resultaat na bestemming (overschot)	583	0	0	0	0	0	0	0

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

6. Programmabegroting 2014

Dit hoofdstuk bevat de vijf programma's, die in grote lijnen gebaseerd zijn op de thema's uit het Waterbeheerplan 2010-2015 (WBP):

- Programma 1: Waterveiligheid
- Programma 2: Oppervlakte- en grondwater
- Programma 3: Afvalwaterketen en emissies
- Programma 4: Wegen
- Programma 5: Omgeving en Organisatie

Elk programma is opgebouwd uit twee delen. Het eerste deel geeft de relatie aan tussen de maatregelen die genomen worden in 2014 en de strategische doelstellingen uit het vigerende Waterbeheerplan. Dit deel start met de inhoud van het betreffende programma op hoofdlijnen (wat zijn de belangrijkste taken) en welk effect wordt hiermee beoogd (wat ervaart de omgeving ervan). In het Waterbeheerplan is dit per programma verder uitgewerkt in doelen voor de planperiode 2010-2015. In deze programmabegroting wordt beschreven welke specifieke ontwikkelingen het komende jaar gaan spelen en wat de organisatie in grote lijnen gaat doen om de specifieke doelen, zoals benoemd in het Waterbeheerplan, te bereiken. De maatregelen genoemd in het WBP zijn slechts indicatief. In de programmabegroting worden deze maatregelen jaarlijks geconcretiseerd, waarbij het accent ligt op de bestuurlijk relevante maatregelen. Dit deel heeft dus duidelijk een meer dynamisch karakter en kan per jaar andere accenten en onderwerpen laten zien.

In het tweede deel wordt ingegaan op de financiën van het betreffende programma. Allereerst worden de verwachte exploitatiekosten weergegeven met daarbij een toelichting op de eventuele wijzigingen. Verder wordt het herziene investeringsprogramma met een nadere beschouwing op de geplande investeringen beschreven.

Watergang Vierde Tocht

Programma 1: Waterveiligheid

Inhoud programma

Het hoogheemraadschap draagt zorg voor veilige waterkeringen en bevordert de veilige inrichting van het beheersgebied. Dit houdt in:

- het voorkomen van een overstroming,
- het beperken van de gevolgen van een overstroming,
- het bestrijden van incidenten, calamiteiten en rampen.

Hiervoor zijn landelijke en provinciale programma's waaraan HHSK uitvoering geeft, zoals het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het Deltaprogramma.

Beoogd effect

Het achterland voldoende beschermen tegen overstroming, zoveel mogelijk beperken van de gevolgen van overstromingen en in stand houden van het boezem(kade)stelsel.

Ontwikkelingen en maatregelen 2014

In 2014 zullen er in het kader van het Deltaprogramma verschillende beslissingen worden genomen waaronder onder andere het vaststellen van een nieuwe normering voor de primaire waterkeringen.

De projectmatige werkwijze in de uitvoering van de onderhoudsprogramma's werpt zijn vruchten af, waardoor deze naar verwachting voortvarend en inzichtelijk zal verlopen. Ook moeilijkere (complexere) werken in bebouwde omgeving worden aangepakt. Hierbij is de interactie met de omgeving de grootste uitdaging. Het planmatig inspecteren en onderhouden van de waterkeringen wordt in 2014 voortgezet. Om onderstaande ambitie en doelen te bereiken worden in 2014 op hoofdlijnen de volgende algemene en specifieke maatregelen en activiteiten ondernomen.

Ambitie: Basisgegevens op orde.

Doel planperiode 2010-2015:

De leggers en beheersregisters van de genormeerde waterkeringen voldoen aan de wettelijke eisen.

De volgende prestaties, producten en resultaten zullen in 2014 gerealiseerd worden:

- o De legger van de primaire waterkeringen is geactualiseerd en het besluitvormingstraject is afgerond.
- o Vastleggen van onder andere de feitelijke toestand van de waterkering in de beheersregisters. In het geografisch informatiesysteem Iris worden onder andere bomen en beplantingen, oeverconstructies (damwanden, kademuren etc.) en bebouwing (inclusief kelders) in de primaire waterkering en boezemkaden vastgelegd en beschreven. Deze gegevens vormen de basis voor het beheer en het onderhoud van de waterkeringen, alsmede de toetsing van de niet-waterkerende objecten. Alle door HHSK en derden uitgevoerde onderhoudswerken worden in Iris vastgelegd.
- o HHSK bereid zich voor op de start van de verkenningen van de vier toegewezen nHWBP projecten. De benodigde gegevens worden aangeleverd.
- o HHSK voert de inspecties van de primaire, regionale- en overige waterkeringen uit conform het inspectieplan en zorgt voor opvolging van de constatering, hetzij door zelf in actie te komen, hetzij door handhaving. De resultaten van de inspecties (stand van zaken van de waterkeringen) worden via een openbare rapportage bekendgemaakt.
- o HHSK werkt aan het opstellen van geharmoniseerde en geactualiseerde beleidsregels voor het beheer en onderhoud van de waterkeringen. In 2014 wordt het volgende opgeleverd:
  - het bouwbeleid;
  - de beleidsregels voor bomen en beplantingen;
  - de uitvoeringsmethodieken.

- o HHSK werkt aan de toetsing van de regionale waterkeringen conform het provinciale draaiboek en de geldende wet- en regelgeving.

Ambitie: *Prominente rol bij beleidsontwikkelingen en ruimtelijke ordening aangaande waterveiligheid.*

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK levert een proactieve bijdrage aan de ontwikkeling van veiligheidsnormen, hydraulische randvoorwaarden en het toetsingsinstrumentarium.

Deze proactieve bijdrage wordt in 2014 vormgegeven in de volgende maatregelen:

- o HHSK brengt zijn kennis in en wisselt deze uit door deel te nemen aan landelijke en regionale overleggen/ commissies, zoals de werkgroep waterkeringen van de Unie van Waterschappen, de watersysteemgroep (nieuwe hydraulische randvoorwaarden), de verkenning van het nHWBP project Centraal-Holland, Richtlijn overstromingsrisico's (ROR), opstellen beleid buitendijks bouwen en de governance van het HWBP2.
- o HHSK werkt actief mee in het Deltaprogramma waaronder de gebiedsprogramma's Rijnmond-Drechtsteden en Rivieren alsmede de deelprogramma's Nieuwbouw en herstructurering en Waterveiligheid (nieuwe normering).
- o HHSK levert een actieve bijdrage aan de governance van het nHWBP en actualisering/ prioritering van het programma. Met daarbij uiteraard speciale aandacht voor de status van de categorie C waterkeringen van HHSK.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK geeft actief invulling aan de adviesrol bij de (her-)inrichting van gebieden en toetst in het kader van de watertoets de inrichting van het gebied aan het overstromingsrisico.

HHSK voert in 2014 de volgende maatregelen uit in dit kader:

- o HHSK adviseert voor formele planwijzigingen over de gevolgen voor waterveiligheid bij herontwikkeling. HHSK is medeorganisator van planstudies en nadere analyses en neemt het initiatief tot het ontwikkelen van alternatieven waarbij de waterveiligheid beter gewaarborgd is.

Ambitie: *Waterkeringen op orde.*

Doel planperiode 2010-2015:

De waterkeringen zijn getoetst overeenkomstig de vigerende voorschriften en leidraden.

- o Deze doelstelling is reeds gerealiseerd.

Doel planperiode 2010-2015:

Afgekeurde primaire waterkeringen uit de eerste en tweede toetsronde zijn voor 2015 verbeterd.

In 2014 worden de volgende maatregelen uitgevoerd:

- o Het uitvoeren van de maatregelen binnen het HWBP-2 waardoor er voor wordt gezorgd dat uiterlijk in 2015 alle dijkvakken, die in de eerste of tweede toetsronde zijn afgekeurd, veilig zijn en voldoen aan de norm. Het betreft de uitvoering van de dijkversterkingen BAS en Krimpen.

Doel planperiode 2010-2015:

Genormeerde regionale keringen voldoen aan uitkomsten van de toetsing.

Hiervoor worden in 2014 de volgende maatregelen uitgevoerd:

- o HHSK voert de reconstructies van de regionale waterkeringen uit conform het meerjarenonderhoudsprogramma. Zie ook de maatregel bij het laatst genoemde doel van dit programma.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK verbetert in de planperiode de minst veilige delen van de primaire waterkeringen categorie C langs de Hollandsche IJssel, mits over de financiering hiervan afdoende afspraken kunnen worden

gemaakt met het Rijk.

Medio maart 2013 heeft het programmabureau het concept nHWBP gepresenteerd. Er zijn van HHSK vier projecten (zestien urgente van de 38 afgekeurde dijkvakken) in het nHWBP opgenomen waaronder het project Capelle/Moordrecht.

In 2014 wordt hiervoor het volgende uitgevoerd:

- o De aanpak van de drie andere projecten, te weten Ouderkerk, Gouderak en Nieuwerkerk, wordt nader uitgewerkt.

Doel planperiode 2010-2015:

Het gewoon onderhoud van de waterkeringen wordt uitgevoerd door de onderhoudsplichtigen, overeenkomstig keur en legger.

In 2014 worden de volgende inspanningen geleverd:

- o HHSK onderhoudt (maait) en beheert de primaire- en regionale waterkeringen conform de streefbeeld en de richtlijnen.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK voert het buitengewoon onderhoud van de waterkeringen uit op basis van onderhoudsprogramma's, inspectieplannen en eventuele gebreken wanneer die eerder zijn geconstateerd.

HHSK voert in 2014 de volgende maatregelen uit:

- o HHSK voert de reconstructies van de primaire waterkeringen uit conform het onderhoudsprogramma, voor zover het de dijkvakken betreft die in de derde toetsronde zijn goedgekeurd. In afwachting van structurele versterking in het kader van het nHWBP, worden op basis van inspecties de reconstructies van de afgekeurde dijkvakken beperkt tot de hoogst noodzakelijke werkzaamheden.
- o HHSK voert de reconstructies van de regionale waterkeringen uit conform het meerjarenonderhoudsprogramma en treedt daarbij in overleg met gemeenten, bewoners en andere partijen.
- o HHSK zorgt er voor dat na afloop van een reconstructie de waterkeringen in alle aspecten voldoen aan de bepalingen in de keur en leggers.

In 2011 is extra energie gestoken in deze afstemming, wat geleid heeft tot een planning die door alle in- en extern betrokken partijen wordt gedragen. Intensief overleg met de gemeenten en weging van onze eigen prioriteiten voor een doelmatig en efficiënt beheer van de keringen al dan niet met een weg (fietspad) er op hebben geleid tot het bijstellen van de meerjarenplanningen. Omgevingsfactoren hebben geleid tot een verbeterde communicatiestrategie waardoor de planning voornamelijk bij werkzaamheden in de stedelijke omgeving is aangepast.

Financiën

Exploitatie

De netto exploitatiekosten voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingslasten van investeringen (lopend en gepland) bedragen:

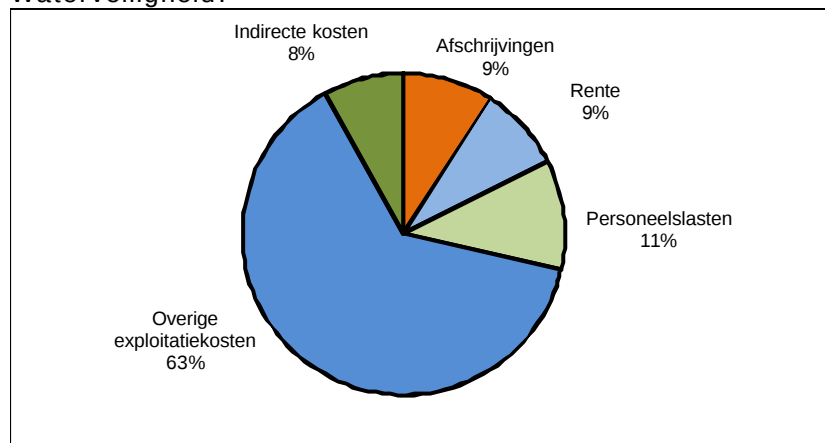
Bedragen x € 1.000				
Programma 1: Waterveiligheid	Begroting 2013 na VJN	VJN 2013 Jaarschijf 2014	Begroting 2014	Verschil VJN- Begroting 2014
Eigen plannen	451	455	546	91
Plannen van derden	20	20	39	18
Beheersinstrumenten waterkeringen	1.820	1.033	858	-175
Aanleg en onderhoud waterkeringen	3.584	9.858	9.440	-418
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	235	235	217	-18
Totaal	6.110	11.601	11.099	-502

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

Toelichting exploitatiekosten:

Het programma kent ten opzichte van de voorjaarsnota een daling van ongeveer € 500.000. Allereerst komt dit doordat de rentekosten zijn gedaald met ongeveer € 200.000 door een verlaging van de rente op lang en kort geld. Vervolgens zijn de afschrijvingen gedaald met ongeveer €115.000 omdat met name projecten op het gebied van regionale waterkeringen doorlopen naar 2014. Verder zijn er uren verschoven van exploitatie naar investeringen waardoor de doorberekende personeelslasten afnemen met € 110.000. Tot slot zijn de indirecte kosten afgenomen met ongeveer € 70.000.

Het onderstaande diagram toont de verdeling van de exploitatiekosten voor programma Waterveiligheid:

Investeringen

Lopende kredieten

De belangrijkste lopende projecten van het programma die doorlopen in 2014 vindt u hieronder.

Dijkversterking Bergambacht-Ammerstol-Schoonhoven (BAS) kredietbedrag: € 108.000.000

Het doel van het project is het sober en doelmatig versterken van het dijkvak BAS, zodanig dat dit dijkvak uiterlijk eind 2015 robuust is en weer voldoet aan de nu geldende veiligheidsnormen.

Dijkversterking Krimpen kredietbedrag: € 34.383.500

Het doel van het project is om een dijkversterking voor te bereiden en te realiseren voor 2016 voor zes afgekeurde dijkvakken langs de Lek. Het betreft in totaal (inclusief tussenstukken) 1.240 m te versterken dijk in Krimpen aan den IJssel en Krimpen aan de Lek. In 2014 wordt met de uitvoering van de werkzaamheden begonnen.

Dijkversterking Hollandse IJssel kredietbedrag: € 1.800.000

Het doel van het project is om een dijkversterking voor te bereiden en te realiseren voor 2019 voor twee afgekeurde dijkvakken langs de Hollandsche IJssel bij Capelle aan den IJssel en Moordrecht. Het eindresultaat van de planuitwerkingsfase is twee definitieve projectplannen dijkversterking. Het eindresultaat van de realisatiefase is oplevering van twee veilige dijktrajecten (inclusief nazorgfase).

Investeringsplannen

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 1:

Bedragen x € 1.000

Investering	Te voteren investeringsbedragen				
	Totaal	2014	2015	2016	2017
Hoogwaterbeschermingsprogramma:					
Dijkversterking Krimpen	567	567	0	0	0
Totaal nHWBP:					
Dijkversterking Hollandsche IJssel	1.400	-400	550	0	1.250
Project 1: Uitvoering Capelle/Moordrecht	12.200	12.200	0	0	0
Project 1: Subsidie Capelle/Moordrecht	-12.600	-12.600	0	0	0
Project 2: Uitvoering Krimpen/Ouderkerk	3.700	0	0	0	3.700
Project 2: Subsidie Krimpen/Ouderkerk	-3.000	0	0	0	-3.000
Project 3: Uitvoering Gouderak	10.800	0	5.400	0	5.400
Project 3: Subsidie Gouderak	-9.700	0	-4.850	0	-4.850
Project 4: Uitvoering Zuidplas/Capelle	0	0	0	0	0
Project 4: Subsidie Zuidplas/Capelle	0	0	0	0	0
Reconstructie primaire waterkeringen	2.780	630	640	650	860
Reconstructie regionale waterkeringen	7.609	2.176	1.885	1.258	2.290
Totaal programma 1	12.356	2.972	3.075	1.908	4.400

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

Toelichting op geplande investeringen:

Hoogwaterbeschermingsprogramma

De dijkversterking Krimpen wordt door Rijkswaterstaat gefinancierd vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De subsidie is 100% met uitzondering van de grondaankopen. Met de huidige schatting is met de grondaankopen een eigen bijdrage gemoeid van HHSK van in totaal ongeveer € 800.000, waarvan nog € 567.000 in het nog te voteren investeringsbedrag staat. Eind 2014 zijn de grondaankopen afgerond en is de werkelijke eigen bijdrage van HHSK bekend.

De raming voor het project dijkversterking Krimpen is in september geactualiseerd op basis van het meest recente ontwerp (zoals opgenomen in het contract). De geactualiseerde raming leidt tot een totale toename van de projectkosten. De toename van de projectkosten betreft met name bouwkosten. De raming is gecontroleerd met inzet van externe kostendeskundigen. Er is afgesproken met het Programmabureau HWBP2 dat de toename van de bouwkosten subsidiabel is. Een eventuele verhoging van de subsidiebeschikking zal eerst plaats vinden na de aanbesteding (begin 2014), opdat het aanbestedingsresultaat kan worden meegenomen. In de maart VV kan dan een aanvullende krediet worden aangevraagd. Dit krediet zal worden gedekt door de aangepast subsidiebeschikking van het HWBP2.

nHWBP

Met het opnemen van de vier projecten in het nHWBP is aan het investeringsprogramma van de waterveiligheid het label nHWBP toegevoegd. Hieronder vallen de vier projecten langs de Hollandsche IJssel, te weten:

- o Project 1: Capelle/Moordrecht
- o Project 2: Krimpen/Ouderkerk
- o Project 3: Gouderak
- o Project 4: Zuidplas/Capelle

Voor de projecten 2 tot en met 4 geldt dat daar eerst nog een startbeslissing voor genomen moet worden, alvorens we met de voorbereiding zullen beginnen.

Omdat project 1: Capelle/Moordrecht op het nHWBP programma 2014-2019 is opgenomen, is het risico van voorfinanciering verminderd voor HHSK, maar het is nog niet geheel weg. Volgens de nieuwe systematiek van het nHWBP is de verwachting dat we de uitgaven van de voorbereiding tot dusver en de voorgenomen kosten van de planuitwerking begin 2014 beschikt en krijgen uitbetaald.

Ondanks de voorgenomen toewijzing van de subsidie voor de 4 projecten moet HHSK, naast de bijdrage aan het Vereveningsfonds, uiteindelijk ook een deel van de kosten zelf opbrengen. In het Bestuursakkoord Water is vastgelegd dat 10% als doelmatigheidsprikkel voor rekening van de beheerder komt. Tot en met 2024 zal dit leiden tot een 10% doelmatigheidsprikkel van totaal circa € 20,5 miljoen voor de vier projecten, daarbovenop komen de niet-subsidiabele kosten zoals grondaankopen nog bij. Hiervan is reeds € 1,8 miljoen als voorbereidingskrediet gevoteerd voor project 1.

Naast de 10% eigen bijdragen lopen de waterschappen ook een financieel risico. De subsidie wordt vooraf vastgesteld en de daarna optredende afwijkingen en risico's worden voor het grootste deel niet meer vergoed. In de kostenraming zal een adequate post voor risico's, voorzien en onvoorzien, opgenomen moeten worden, om dit risico te beheersen. De subsidie wordt per fase vooraf vastgesteld. Deze fasen zijn:

- o Verkenning (Deze fase leidt tot de keuze van het Voorkeursalternatief)
- o Planuitwerking (Deze fase leidt tot het vaststellen van het Dijkversterkingsplan)
- o Realisatie (Deze leidt tot een fysieke veilige dijk)

De projectkosten van project 1 Capelle en Moordrecht bedragen totaal € 14 miljoen, waarvan aan subsidie 90%, zijnde € 12,6 miljoen wordt ontvangen. Aan voorbereidingskrediet is al € 1,8 miljoen gevoteerd, zodat in 2014 nog € 12,2 miljoen resteert. Aan ontvangsten van subsidie HWBP wordt het totale bedrag opgenomen ad € 12,6 miljoen. Per saldo is hierdoor in 2014 € 0,4 miljoen negatief opgenomen. Dat is dus € 1,4 miljoen eigen bijdragen op project 1 minus het reeds gevoteerd bedrag in eerdere jaren € 1,8 miljoen.

De projectkosten van project 4: Zuidplas/Capelle zijn nog niet zichtbaar, omdat dit project na 2017 van start gaat.

Reconstructies van primaire waterkeringen

Afhankelijk van de resultaten van de veiligheidstoetsing komen delen van de primaire waterkering in aanmerking voor reconstructie. Voor de goedgekeurde dijkvakken geldt een regime van preventief onderhoud. Voor de afgekeurde dijkvakken geldt een regime van curatief onderhoud. In 2014 wordt een gedeelte van de buitenbeloop van de primaire waterkering langs de Hollandse IJssel, tussen de hmp 8.4 en 8.7 in de gemeente Zuidplas en een deel langs de Lek ter hoogte van hmp 12.5, in de gemeente Nederlek opgehaald en in profiel gebracht.

Reconstructie regionale waterkeringen

Het gaat hier om uitvoering van werken op basis van het aflopend 10-jaren ophoogplan 2003 en de nieuwe Meerjarenplanning regionale keringen. In 2012 en 2013 is de reconstructie van diverse kadevakken in voorbereiding genomen. De uitvoering hiervan gaat verder in 2014. Ook zal de voorbereiding van diverse projecten langs de Rotte, de Ringvaart van de Prins Alexanderpolder, de Ringvaart van de Zuidplaspolder en de vaart van de polder in Bleiswijk beginnen. Onder ander de Prinses Beatrixstraat te Moordrecht, het Golfterrein te Capelle aan den IJssel en het kadevak Bebouwde kom Waddinxveen te Waddinxveen.

De planning en het uitgavenpatroon zijn bijgesteld op basis van de laatste inzichten, de voortgang en de afspraken met derden (gemeenten en provincie).

Programma 2: Oppervlakte- en grondwater

Inhoud programma

Het hoogheemraadschap draagt zorg voor de inrichting en het beheer van het oppervlaktewater, grondwater en vaarwegen in het beheersgebied. Binnen oppervlaktewater zijn drie subthema's te onderscheiden: zoetwatervoorziening en wateraanvoer, waterkwantiteit en waterkwaliteit. Hierbij wordt uitgegaan van landelijke programma's waaraan HHSK uitvoering geeft, zoals het Nationaal Bestuursakkoord Water en Kaderrichtlijn Water.

Beoogd effect

Het beoogde effect is het tegengaan van wateroverlast in stedelijk en landelijk gebied, de beschikbaarheid van voldoende zoet water in droge perioden, het voldoen aan ecologische doelstellingen en het in stand houden van bestaande gebruiksmogelijkheden door het op orde brengen en houden van het watersysteem.

Ontwikkelingen en maatregelen 2014

Naast de reguliere watersysteemtaken heeft HHSK met bovenstaande ambities en navolgende doelen de richting bepaald op het gebied van oppervlaktewater, grondwater en vaarwegen voor de komende planperiode. Op basis hiervan zullen in 2014, de volgende prestaties, producten en resultaten gerealiseerd worden.

Ambitie: *Basisgegevens oppervlaktewater zijn op orde.*

Doel planperiode 2010-2015:

De basisgegevens van ten minste de hoofdwatgangen en de boezemwateren inclusief peilregelende kunstwerken, zijn op orde.

De volgende prestaties, producten en resultaten zullen in 2014 gerealiseerd worden:

- o HHSK actualiseert de leggers voor hoofd- en boezemwatgangen n.a.v. nieuwe peilbesluiten. In 2014 betreft dit naar verwachting de leggers voor de Zuidplaspolder en de Binnenwegsepolder;
- o HHSK voert het meetplan 2014 voor waterkwaliteit uit, inclusief monitoring in het kader van de KRW;
- o Het vervangen van het databeheersysteem IRIS;
- o De implementatie van het WIS (Waterkwantiteit Informatie Systeem); HHSK beschikt vanaf dat moment van circa 100 meetpunten over actuele informatie over peilstanden en kan deze gegevens eenvoudiger ontsluiten, zowel extern als intern;
- o HHSK actualiseert dan wel stelt modellen (watersysteemanalyses) op van de Krimpenerwaard en de Binnenwegsepolder.

Ambitie: *Robuust en veerkrachtig oppervlaktewatersysteem dat de verschillende gebruiksfuncties dient, goed inspeelt op extreme situaties en duurzaam van karakter is, waarbij de waterkwaliteit minstens op hetzelfde niveau blijft, zo mogelijk verbetert.*

Doel planperiode 2010-2015:

In 2015 voldoet het gebied van HHSK aan de NBW-normen, met uitzondering van het centrum van Rotterdam.

HHSK werkt volop aan de uitvoering van de maatregelen volgens de Wateropgave 2015. Zodra nieuwe klimaatscenario's beschikbaar zijn, zal (landelijk) de afweging worden gemaakt of herijken van de NBW-opgave noodzakelijk is. Het verschijnen van de nieuwe klimaatscenario's en een mogelijk aangepaste Wateropgave zijn uitgesteld tot 2014.

Binnen het programma NBW/Wateropgave 2015 worden in 2014 de volgende resultaten gerealiseerd:

- o De voorbereiding en realisatie van de gemalen aan de A. van Stolkweg en Overbuurtsche polder (Anjerweg).
- o De voorbereiding en realisatie van de waterafvoer van Schiebroek - Bergweg-Zuid en hoofdwatgang Cyclamenweg.
- o De voorbereiding van projecten die samenhangen met het maatregelenpakket Zuidplaspolder zoals realisatie gemaal 4e Tocht, realiseren inlaten en aanpassingen aan watergangen.

Doel planperiode 2010-2015:

De overige maatregelen uit de Wateropgave 2015 en de watersysteemmaatregelen binnen de landinrichting Krimpenerwaard zijn uitgevoerd.

Het watersysteem van de Krimpenerwaard wordt geoptimaliseerd door de maatregelen uit te voeren vanuit het programma Watergebiedsplan Krimpenerwaard. Dit programma loopt door tot en met tenminste 2018.

Zodra besluitvorming door de provincie over de herijking van de EHS in de Krimpenerwaard heeft plaatsgevonden, wordt het programma Watergebiedsplan Krimpenerwaard in overleg met de provincie (fasegewijs) herijkt. In 2014 neemt HHSK hierover de eerste besluiten.

Binnen het programma Watergebiedsplan Krimpenerwaard worden in 2014 de volgende maatregelen uitgevoerd:

- o De renovatie en uitbreiding van gemaal Verdoold.
- o De verruiming van de Stolwijkse Boezem/ Molenvliet tussen de Lansingh en het gemaal Verdoold, als laatste onderdeel van het project Verbeteren toevoer gemaal Verdoold.
- o De voorbereiding en uitvoering van maatregelen uit het programma Watergebiedsplan Krimpenerwaard, waaronder de vervanging van de gemalen Achterbroek en Vlist-westzijde, de renovatie van de molen Beneden-Haastrecht, de realisatie van een robuuste waterverbinding tussen de Loet en de Berkenwoudse vliet, de vervanging van de brug in de Dijklaan over de Nieuwe Wetering en de vervanging van de duiker in de Zuidbroekse Opweg in de Ringvaart.
- o De maatregelen ten behoeve van de waterstaatkundige isolatie van de kern Stolwijk volgens peilbesluiten uit 2010 en 2011.

Doel planperiode 2010-2015:

De KRW- maatregelen 2010-2015 waarvoor HHSK verantwoordelijk is, zijn uitgevoerd en HHSK coördineert de uitvoering van KRW- maatregelen door andere instanties.

- o Opstellen tweede Stroomgebiedbeheerplan (SGBP) 2016-2021 voor de KRW.

HHSK voert in 2014 de volgende maatregelen uit in het kader van het programma KRW 2010-2015:

- o De realisatie van het plan ter verbetering van de bedrijfsvoering en de vispasseerbaarheid van het gemaal Schilthuis.
- o De realisatie van het project natuurvriendelijke oevers in lijnvormige wateren.
- o De realisatie van het project waterharmonica Berkenwoude.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK voert de maatregelen uit de zwemwaterprofielen uit waarvoor HHSK zelf verantwoordelijk is; voor de overige maatregelen wordt afstemming gezocht en afspraken gemaakt met de beheerders en eigenaren.

In 2014 worden de volgende inspanningen gepleegd:

- o Voor het zwemseizoen 2014 voert HHSK op negen locaties de bacteriologische en blauwalgenmonitoring van de zwemwaterkwaliteit uit, volgens het meetplan waterkwaliteit.
- o Vanwege de zwemwaterkwaliteit, bacteriologisch en in verband met blauwalgenbloei, wordt er in de Krimpenerhout extra onderzoek uitgevoerd en hierover gerapporteerd.
- o Ten behoeve van de Kralingse plas wordt samen met de gemeente Rotterdam een maatregelenpakket vastgesteld en uitgevoerd.

Doel planperiode 2010-2015:

De ecologische waterkwaliteitsnormen voor het oppervlaktewater worden in overleg met provincie gebiedsspecifiek uitgewerkt.

In 2014 worden de volgende resultaten/ producten/ prestaties geboekt:

- o De waterkwaliteitsnormeringen voor ná de planperiode worden voorbereid.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK en gemeenten beschikken over gemeentelijke waterplannen.

- o HHSK is bezig met de uitvoering van alle waterplannen conform het uitvoeringsplan gemeentelijke waterplannen (opgesteld in 2011).
- o In verband met het vervangen van duikers in de Polder Prins Alexander wordt gekeken naar innovatieve oplossingen voor het probleem van verzakkende duikers.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK voert in 2012 de NBW-klimaattoets uit en heeft de KRW- en NBW- maatregelen voor de periode 2016-2021 tijdig bepaald en verantwoord onderbouwd.

- o Zodra de nieuwe klimaatscenario's in 2014 beschikbaar komen, zal (landelijk) de afweging worden gemaakt of herijken van de NBW-opgave noodzakelijk is.

Doel planperiode 2010-2015:

Bij nieuwbouw, reconstructie of vervanging van gemalen, stuwen en sluizen wordt gestreefd naar vispasseerbaarheid.

In 2014 worden de volgende prestaties/ producten/ resultaten gerealiseerd:

- o Er zal advies worden gegeven met betrekking tot vismigratie bij vervanging/ renovatie of nieuwbouw van kunstwerken.

Ambitie: *Het peilbeheer is optimaal afgestemd op gebruik, rekening houdend met lange termijn effecten en ontwikkelingen.*

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK heeft vastgestelde actuele peilbesluiten.

- o Peilbeheer wordt uitgevoerd conform de peilbesluiten; hierover wordt gerapporteerd vanuit het meetnet waterkwantiteit, zodra dit operationeel is.
- o HHSK houdt de peilbesluiten actueel en zorgt voor implementatie en evaluatie van eerdere besluiten; voor 2014 betekent dit dat er peilbesluiten voor de peilgebied Middelblok en peilgebied Bergambacht worden opgesteld.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK voert peilbeheer volgens vastgestelde peilbesluiten.

- o In 2014 zullen gegevens over peilbeheer zowel intern als extern digitaal beschikbaar komen.

Ambitie: *Duurzame zoetwatervoorziening.*

Doel planperiode 2010-2015:

Het huidige beheer inzake wateraanvoer en zoetwatervoorziening wordt voortgezet.

- o De (onderzoeks-)maatregelen die komen uit de evaluatie van de droogte 2013 worden uitgevoerd.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK onderzoekt samen met de partners de mogelijke toekomstige ontwikkelingen en bepaalt vóór 2015 de strategie en aanpak om de zoetwatervoorziening op de middellange en lange termijn veilig te stellen en te optimaliseren.

- o In 2014 zal HHSK vanuit het Deltaprogramma samen met andere waterschappen een strategie inclusief maatregelen hebben bepaald om aan de zoetwaterbehoefte voor de middenlange en lange termijn te kunnen blijven voldoen.

Ambitie: *Het oppervlaktewater wordt beheerd en onderhouden overeenkomstig de functies en belangen.*

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK onderhoudt hoofdwatgangen en boezemwateren overeenkomstig de bepalingen van keur en legger.

- o HHSK geeft invulling aan het uitvoeringsplan baggeren (2011) voor het onderhoud van eigen wateren.
- o HHSK brengt ongeveer 80 kilometer watgang op orde, waarbij naar verwachting circa 200.000 m³ baggerspecie wordt verwijderd.

Doel planperiode 2010-2015:

Het onderhoud van wateren en eventuele kunstwerken door derden wordt uitgevoerd conform de daarvoor geldende eisen en uitgangspunten.

- o HHSK realiseert het uitvoeringsplan baggeren (2011) voor wateren in onderhoud bij derden.
- o HHSK houdt toezicht op het baggeren en onderhoudswerk van watgangen door derden in het landelijk gebied (schouw).

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK voert het onderhoud van wateren uit conform de ecokleurenkoers en Flora- en faunawet en promoot de toepassing daarvan door derden.

- o De ecokleurenkoers (EKK) wordt geactualiseerd en nieuwe kaarten bekend gemaakt
- o HHSK onderhoudt (maait) en beheert hoofdwatgangen, boezemwateren en overige watgangen conform de EKK en de richtlijnen van de Flora- en faunawet
- o De EKK wordt uitgerold in de gemeenten Lansingerland, Krimpen aan den IJssel, Waddinxveen en Rotterdam
- o Streefbeelden van natuurvriendelijke oevers worden opgenomen in de bestekken en ook overgebracht op het onderhoud dat door medewerkers van HHSK zelf wordt uitgevoerd
- o De innovatie bij de bestrijding van kroosvaren door de inzet van het kroosvarensnuittorretje wordt voortgezet.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK onderzoekt met de betrokken partijen hoe het baggeren door derden in stedelijk gebied zo efficiënt mogelijk kan worden uitgevoerd.

HHSK streeft in 2014 de volgende resultaten/ producten/ prestaties na:

- o In 2014 worden de resultaten van verschillende pilot projecten uitgewerkt.

Doel planperiode 2010-2015:

De gemalen en regelende kunstwerken zijn voortdurend in een bedrijfszekere staat van onderhoud.

- o Het onderhoudsplan peilregulerende kunstwerken wordt volledig uitgevoerd
- o De implementatie van asset management in het beheer en het onderhoud van de watersystemen zal begin 2014 leiden tot een eerste overall beeld van toekomstige investeringen en planningen

- o De bewaking en jaarlijkse actualisering van de calamiteitenbestrijdingsplannen voor de watersystemen.

Doel planperiode 2010-2015:

Het beleid zoals beschreven in de Kadernota Vis wordt uitgevoerd.

- o De voornemens uit de Kadernota Vis worden nader ingevuld en/of uitgevoerd, zoals visplannen van derden beoordelen, advies geven bij beheer- en huurovereenkomsten, deelname aan VBC en deelname aan werkgroep Unie van Waterschappen.

Ambitie: *Grondwatertaken worden gefaseerd ingevuld.*

Doel planperiode 2010-2015:

De grondwatertaken worden geïmplementeerd overeenkomstig het Beleidskader Grondwater HHSK 2008.

- o HHSK past de Kadernota grondwater toe.

Doel planperiode 2010-2015:

Het grondwaterbeleid wordt in 2012 geëvalueerd; op grond daarvan wordt het beleid eventueel aangepast.

- o Het streven is, bij voorkeur gezamenlijk met Rijnland en Delfland, nieuw grondwaterbeleid vast te stellen.
- o HHSK gaat in 2014 de samenwerking op het gebied van grondwater nader invullen met onder andere de inrichting van een grondwaterloket, met tenminste de K5 gemeenten en met Capelle aan den IJssel.

Ambitie: *Bij nautisch beheer (regulering) en vaarwegbeheer ligt het accent op het beschermen van de wateren, oevers en natuurwaarden op en langs vaarwegen.*

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK zet tot nader besluit de huidige praktijk met betrekking tot het nautisch beheer en het vaarwegbeheer voort.

HHSK streeft in 2014 de volgende resultaten/ producten/ prestaties na:

- o Deze zijn afhankelijk van de initiatieven van de provincie.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK maakt in de planperiode afspraken met de provincie over het toekomstig vaarwegbeheer en nautisch beheer en werkt het beleid waar nodig verder uit.

HHSK streeft in 2014 de volgende resultaten/ producten/ prestaties na:

- o De afspraken met de provincie worden uitgevoerd, w.o. de bediening van de Snelle Sluis en het bevaarbaar houden van de Ringvaart.

Financiën

Exploitatie

De netto exploitatiekosten voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingslasten van investeringen (lopend en gepland) bedragen:

Bedragen x € 1.000

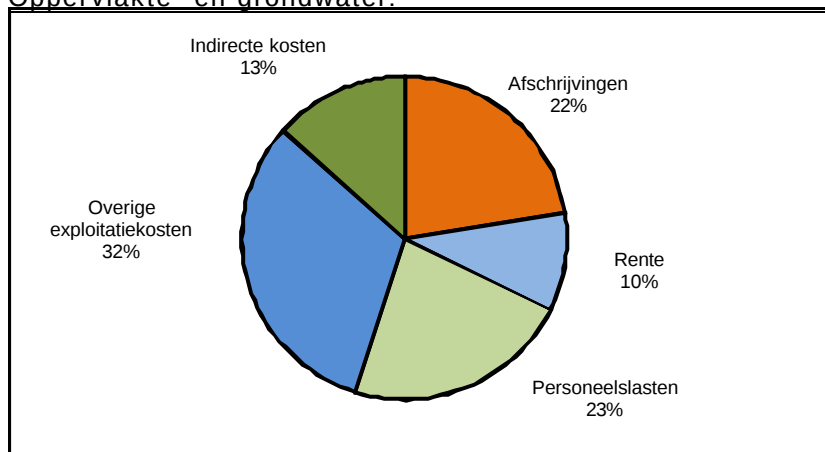
Programma 2: Oppervlakte en grondwater	Begroting 2013 na VJN	VJN 2013 Jaarschijf 2014	Begroting 2014	Vershil VJN- Begroting 2014
Eigen plannen	3.160	2.375	2.356	-19
Plannen van derden	94	62	65	3
Beheersinstrumenten watersystemen	2.197	1.224	1.368	144
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	5.756	7.349	7.471	122
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.579	4.344	4.390	46
Beheer hoeveelheid water	7.226	7.812	7.548	-264
Calamiteitenbestrijding watersystemen	212	180	181	1
Monitoring watersystemen	1.154	1.148	1.154	5
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	75	72	64	-8
Totaal	24.453	24.568	24.598	30

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

Toelichting exploitatiekosten:

Op dit programma stijgen de lasten met circa € 30.000 door hogere doorberekende personeelslasten, lagere rentekosten. De doorberekende personele lasten zijn gestegen, omdat de formatie met twee fte is opgehoogd voor het aanstellen van een applicatiebeheerder en een technisch specialist. De rentekosten dalen, omdat de rente op lang en kort geld is verlaagd.

Het onderstaande diagram toont de verdeling van de exploitatiekosten voor programma Oppervlakte- en grondwater:

Investeringen

Lopende kredieten

De belangrijkste lopende projecten van het programma die doorlopen in 2014 vindt u hieronder.

Programma Watergebiedsplan Krimpenerwaard, kredietbedrag € 17.600.000.

Dit project betreft de aanleg van het basiswatersysteem, het creëren van robuuste peilgebieden met een hoger peil en het aanpassen van wegen. Dit project wordt uitgevoerd in de Krimpenerwaard.

Aanleg natuurvriendelijke oevers, kredietbedrag € 1.180.000.

Dit project betreft de aanleg van natuurvriendelijke oevers op verscheidene locaties in het beheersgebied van HHSK ter bevordering van de waterkwaliteit. Het project past binnen de Europese Kaderrichtlijn Water die zich ten doel stelt dat alle Europese wateren in het jaar 2015 een 'goede toestand' hebben bereikt.

Grondverwerving Peil 2010, kredietbedrag € 2.500.000.

Dit krediet is bedoeld voor het (strategisch) verwerven van grond zodat waterhuishoudkundige maatregelen zoals het verbreden van hoofdwatgangen en de bouw van poldergemalen, uitgevoerd kunnen worden.

Bouw gemaal Overbuurtsche polder Noord-West, kredietbedrag € 483.248.

Dit project betreft de bouw van een nieuw poldergemaal aan de Groendalseweg in de gemeente Lansingerland. Het nieuwe gemaal gaat het water uit de Overbuurtsche polder Noord-West afvoeren en vervangt een verouderd poldergemaal aan de Anjerweg.

Investeringsplannen

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 2:

Bedragen x € 1.000

Investering	Te voteren investeringsbedragen				
	TOTAAL	2014	2015	2016	2017
Wateropgave 2015	18.225	8.878	1.863	6.655	828
KRW Kaderrichtlijn water	2.265	705	238	822	500
Peilbesluiten en leggers	929	232	232	232	232
Stedelijke Waterplannen	1.955	400	355	700	500
Renovatie kunstwerken WS	2.905	1.000	585	602	719
Te activeren uren personeel	5.300	400	900	2.000	2.000
Totaal programma 2	31.579	11.615	4.173	11.011	4.779

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

Toelichting op geplande investeringen:

Wateropgave 2015

Dit betreft het uitvoeren van een pakket aan maatregelen die volgens het Nationaal Bestuursakkoord Water moeten worden genomen om te voldoen aan de normering. Hierdoor wordt de waterstaatkundige structuur versterkt in het hele beheersgebied van HHSK. De wateropgave wordt ook wel gezien als het vervolg op het Peil 2010. De financiële consequenties zijn uitgewerkt in het Waterbeheerplan 2011-2015.

Kaderrichtlijn Water

De Europese Kaderrichtlijn Water heeft als hoofddoel de daartoe aangewezen grond- en oppervlaktewaterlichamen waar mogelijk te verbeteren. HHSK zal tot en met 2015 diverse maatregelen uitvoeren die voortvloeien uit het stroomgebiedbeheersplan 'Rijndelta'. De uit te voeren maatregelen in de periode na 2015 moeten nog opgesteld en afgestemd worden.

Peilbesluiten en leggers

Deze investeringen worden aangewend voor de realisatie van de peilbesluiten. De eisen aan de watergangen met de onderhoudsverplichtingen worden vastgelegd in de legger.

Stedelijke waterplannen

De maatregelen in het stedelijk water zijn versoberd naar het niveau van NBW/KRW, datgene dat als wettelijke verplichting opgelegd is. De stedelijke waterplannen zullen worden gebruikt om onze doelen ten aanzien van NBW, KRW en onderhoud te realiseren. Bemensing en financiering zal plaatsvinden vanuit de hiervoor beschikbare formatie en middelen. De beschikbare investeringsbudgetten, die in de voorgaande begrotingen doorgeschoven waren naar 2017 en de jaren daarna, blijven beschikbaar voor invulling van het nieuwe Waterbeheerplan en de bijgestelde of nieuwe ambities van het volgende bestuur.

In dit investeringsplan zijn ook de aanleg natuur vriendelijke oevers, die niet bij het programma Kaderrichtlijn Water RW horen, opgenomen.

Renovatie van kunstwerken en watersystemen

Deze kredieten zijn ten behoeve van de renovatie van de gemalen en/of de kunstwerken die op grond van een onderhoudsplanung worden uitgevoerd.

Te activeren uren personeel

Voor de uitvoering van investeringsprojecten worden jaarlijks de uren van personeel geactiveerd, voor zover voldaan wordt aan onze strengere criteria daarvoor in het kader van duurzaam financieel beheer.

Peilstok Ringvaart

Programma 3: Afvalwaterketen en emissies

Inhoud programma

Het hoogheemraadschap draagt zorg voor het transporteren en zuiveren van het afvalwater, inclusief de slibverwerking en ziet toe op de aanpak van emissies vanuit de rioleringen en de diffuse bronnen naar het oppervlaktewater.

Beoogd effect

Waarborgen van de volksgezondheid en een aantrekkelijke leefomgeving, waarbij het huidige niveau van het zuiveringenbeheer wordt behouden en er tijdig wordt ingespeeld op toekomstige hogere eisen en waarbij de emissies uit de rioleringen en de diffuse bronnen verder worden teruggedrongen ten behoeve van een betere waterkwaliteit.

Ontwikkelingen en Maatregelen 2014

De lijn voor de aanpak van de afvalwaterketen zoals opgenomen in het vigerend Waterbeheerplan en zoals uitgewerkt in het Meerjarenplan Afvalwaterketen 2014 – 2023 wordt verder doorgezet. HHSK geeft in 2014 verder invulling aan de samenwerking met gemeenten, waterschappen en andere partners en HHSK zet in op het verder optimaliseren en verduurzamen van de bedrijfsvoering van de awzi's en de afvalwaterketen.

Binnen de zuiveringsregio's zijn in het kader van de samenwerking afspraken gemaakt met de gemeenten. Deze afspraken zullen verder worden uitgewerkt in concrete projecten. Het vervolgonderzoek naar de mogelijkheden van samenwerking met de gemeente Rotterdam wordt in 2014 afgerond. Ook met de waterschappen loopt het vervolgonderzoek met betrekking tot verdergaande samenwerkingsmogelijkheden. Op termijn kan dit leiden tot nieuwe structuren in de uitvoering van diverse taken in het rioleringen- en zuiveringenbeheer. Hierover zal ook het komende jaar de discussie met de directie en het bestuur worden gevoerd. De implementatie van samenwerkingsafspraken vindt plaats op verschillende niveaus:

- o Lokaal niveau: voor de gemeenten Zoetermeer, Lansingerland en Zuidplas wordt gewerkt aan een afvalwaterakkoord.
- o Regionaal niveau: opstellen van een langetermijnvisie voor Rotterdamse afvalwaterketen en uitvoeren van samenwerkingprojecten in de regio Rotterdam, opstellen van een regionaal akkoord Kortenoor (Zuidplas-Lansingerland) en uitwerken van het afsprakenkader voor de Krimpenerwaard.
- o Bovenregionaal niveau: vervolgonderzoek naar vergaande samenwerking met de hoogheemraadschappen van Rijnland en Delfland op het gebied van procesvoering, onderhoud en technologie/beleid.

Door akkoorden op het gebied van energie-efficiëntie (MJA-3) en het klimaatakkoord, staat versterking van duurzaamheid van de afvalwaterketen de komende jaren blijvend op de agenda. Binnen HHSK worden maatregelen op het gebied van energie en klimaat uitgevoerd die een positief bedrijfseconomisch rendement hebben. Na verfijning van de bedrijfsvoering en het treffen van "good house keeping"-maatregelen in eerdere jaren staat dit jaar in het teken van de uitvoering en oplevering van meer omvattende verbeteringsmaatregelen. Zo zullen in 2014 de meeste maatregelen die voortkomen uit de SlibStrategieStudie II (SSS-II) worden afgerond. Hiermee wordt het in de loop van 2014 mogelijk slib van de awzi Kortenoor op Kralingseveer te verwerken.

Naast de hierboven beschreven maatregelen worden hieronder per ambitie en doel (vanuit het Waterbeheerplan 2010-2015) de geplande maatregelen en activiteiten voor 2014 benoemd.

Ambitie: *Optimaliseren van de eigen taak binnen de afvalwaterketen door een bijdrage te leveren aan de duurzaamheid, de efficiëntie en de effectiviteit.*

Doel planperiode 2010-2015:

Informatiesystemen voor de afvalwaterketen zijn operationeel, actueel en volledig.

- o Voortzetting van de gefaseerde procesautomatisering van de zuiveringen en transportsystemen en de overgang naar het nieuwe systeem Z-info voor verwerking en analyse van informatie van de zuiveringsprocessen.

Doel planperiode 2010-2015:

De zuiveringen voldoen voor 100% aan de (op dat moment) geldende lozingsvergunningen en de overeengekomen afnameverplichting.

- o Het voldoen aan de eisen van de geldende lozingsvergunningen, ofwel: minimaal 75% totaalverwijdering van stikstof en fosfaten en maximaal 30.000 vervuilingeenheden restvervuiling op het Rijkswater.
- o Bouw en oplevering van het rioolgemaal Triangel te Waddinxveen en de persleiding naar het gemaal op bedrijventerrein Distripark A12.
- o Renovatie van awzi Groote Zaag.

Doel planperiode 2010-2015:

De reguliere bedrijfsvoering en de beheer- en onderhoudsmaatregelen van de awzi's, de rioolgemalen en de transportleidingen worden doeltreffend uitgevoerd.

- o In 2014 wordt een nieuw certificaat voor Kwaliteit, ARBO, Milieu en Energie-efficiëntie verkregen.
- o Implementatie van asset management in het beheer en het onderhoud van de afvalwatertransport- en de zuiveringsinstallaties. Begin 2014 zal met de eerste resultaten van asset management een eerste overall beeld van toekomstige investeringen en plannen kunnen worden gegeven.
- o Bewaking en jaarlijkse actualisering van het calamiteitenbestrijdingsplan AWK.

Doel planperiode 2010-2015:

Jaarlijks wordt op de zuiveringsinstallaties een verbetering van de energie-efficiëntie gerealiseerd van 2% (periode 2005-2020 referentiejaar 2005).

- o Verbetering van de energie-efficiëntie door het verder uitvoeren van de maatregelen uit het tweede energie-efficiëntieplan (EEP2) in het kader van de MJA-3.
- o Start met verwerken slib van awzi Kortenoord op awzi Kralingseveer.
- o Vervolgstappen gericht op realisatie van Thermocrack, een verbetering in het slibbehandelingsproces.

Doel planperiode 2010-2015:

Er is, bij gelijke taakuitoefening, in 2015 een besparing gerealiseerd van circa 10% in de afvalwaterketenkosten ten opzichte van de uitgaven in 2006.

- o Start met verwerken slib van awzi Kortenoord op awzi Kralingseveer.
- o Vervolgstappen gericht op realisatie van Thermocrack, een verbetering in het slibbehandelingsproces.

Doel planperiode 2010-2015:

Met de gemeenten en andere betrokken instanties zijn afspraken gemaakt over de optimalisatie van de samenwerking in de afvalwaterketen.

- o Effectieve begeleiding en advisering van de (deel)gemeenten op het vlak van het rioleringsbeheer, gericht op actuele gemeentelijke rioleringsplannen met aandacht voor het grondwater, de (extreme) neerslag en de invloed op de waterkwaliteit.

- o Begeleiding en stimulering van de gemeenten en de bedrijfssector glastuinbouw voor de aansluiting op de riolering en/of sluiting van de waterketen.
- o Uitvoeren van Optimalisatiestudies van het AfvalwaterSysteem. In 2014 afronding Verkenning OAS Groenedijk, afronding OAS regio Kortenoord en start met verkenning OAS Bergambacht.

Ambitie: *Het terugdringen van emissies vanuit rioleringen, waarbij gemeenten zorg dragen voor de riolering en HHSK bevoegd gezag is en toeziet op de realisatie.*

Doel planperiode 2010-2015:

Het informatiesysteem voor rioleringen is geoperationaliseerd en volledig ingevuld op basis van actuele informatie van de gemeenten.

- o HHSK participeert in monitoringsprojecten van de gemeenten, waarbij informatie over overstortingen en de afvoer wordt gegenereerd waarmee inzicht kan worden verkregen in het effect van de riolering op de waterkwaliteit (overstortingen) en de invloed op de awzi's.

Doel planperiode 2010-2015:

De basisinspanning riolering en waterkwaliteitsspoormaatregelen (gekoppeld aan riolering) van de gemeenten zijn tijdig uitgevoerd conform de afspraken.

- o Continuering van de effectieve begeleiding en advisering van (deel)gemeenten op het vlak van rioleringenbeheer, leidend tot een actueel (v)GRP met aandacht voor grondwater en (extreme) neerslag.

Doel planperiode 2010-2015:

In de nieuwe Gemeentelijke Rioleringsplannen (GRP) wordt naast waterkwaliteit aandacht gegeven aan de aspecten hemel- en grondwater.

- o Continuering van de effectieve begeleiding en advisering van (deel)gemeenten op het vlak van rioleringenbeheer, leidend tot een actueel (v)GRP met aandacht voor grondwater en (extreme) neerslag.

Doel planperiode 2010-2015:

Bij nieuwe en bestaande rioolstelsels is verhard oppervlak verantwoord afgekoppeld.

- o De bijdrageregeling aan de gemeenten om de hemelwaterafvoer af te koppelen van het rioolstelsel wordt tot en met 2014 gecontinueerd.

Doel planperiode 2010-2015:

Uitschieters van rioolvreemd water worden in samenwerking met de gemeenten aangepakt.

- o Vervolg van het onderzoek naar maatregelen om de problemen, veroorzaakt door de terugkerende pieklozingen op de awzi Berkenwoude en de incidentele lozingen op de awzi Bergambacht, op te lossen.

Ambitie: *Het terugdringen van diffuse lozingen uit de glastuinbouw, de landbouw, het beheer van terreinen en de bouw.*

Doel planperiode 2010-2015:

Diffuse verontreiniging van het oppervlaktewater door overheden en bedrijven wordt beëindigd of geminimaliseerd.

De maatregelen en activiteiten uit het Emissiebeheersplan worden nader uitgewerkt in de activiteitenplanning voor 2014. Onderdelen hieruit zijn onder andere: ontwikkeling beleid infiltratie hemelwater bij glastuinbouwbedrijven en implementatie; ontwikkeling en uitvoering van de gebiedsplannen voor de veehouderij Krimpenerwaard en glastuinbouwgebied Schieland. Deze laatste

wordt in samenwerking met het hoogheemraadschap van Delfland en inliggende gemeenten in uitvoer gebracht.

Doel planperiode 2010-2015:

Nieuwe glastuinbouwclusters worden voorzien van technieken voor duurzame waterkringlopen.

- o Het samenwerkingsproject SQUAREUSE, ten behoeve van de zuivering en de teruglevering van het spuiwater van de glastuinbouw, wordt aanbesteed en ten uitvoer gebracht.

Doel planperiode 2010-2015:

Voor de beperking van emissies van nutriënten en gewas- beschermingsmiddelen worden in samenwerking met sectororganisaties voor land- en (glas)tuinbouw maatregelenpakketten opgesteld.

- o Maatregelen zijn opgesteld en opgenomen in het Emissiebeheerplan en zijn in uitvoering.

Doel planperiode 2010-2015:

Projecten voor het rioleren van bestaande glastuinbouw in de gemeenten Lansingerland en de gemeenten in de Zuidplaspolder worden afgerond.

- o De bijdrageregeling die wordt aangewend ter stimulering van de gemeenten om de lozingen uit de glastuinbouw op de riolering aan te sluiten wordt gecontinueerd. Alleen gemeente Lansingerland heeft op dit gebied nog maatregelen uit te voeren.

Doel planperiode 2010-2015:

Ongezuiverde lozingen van huishoudelijk afvalwater op oppervlaktewater zijn gesaneerd.

- o Binnen het gebied van HHSK resteren nog slechts een zeer beperkt aantal ongerioleerde lozingen (circa 100). De activiteit in 2014 van HHSK beperkt zich tot toezicht conform de Nota Toezicht en Handhaving.

Financiën

Exploitatie

De netto exploitatiekosten voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingslasten van investeringen (lopend en gepland) bedragen:

Bedragen x € 1.000				
Programma 3: Afvalwaterketen en emissies	Begroting 2013 na VJN	VJN 2013 Jaarschijf 2014	Begroting 2014	Vershil VJN- Begroting 2014
Eigen plannen	878	416	401	-15
Plannen van derden	12	12	11	0
Getransporteerd afvalwater	5.110	7.075	6.646	-428
Gezuiverd afvalwater	11.705	11.507	11.176	-330
Verwerkt slib	5.025	5.031	4.994	-36
Afvalwaterbehandeling door derden	10.721	10.830	11.070	240
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	1.023	1.063	1.051	-11
Aanpak diffuse emissies derden	201	121	121	0
Totaal	34.675	36.054	35.472	-582

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

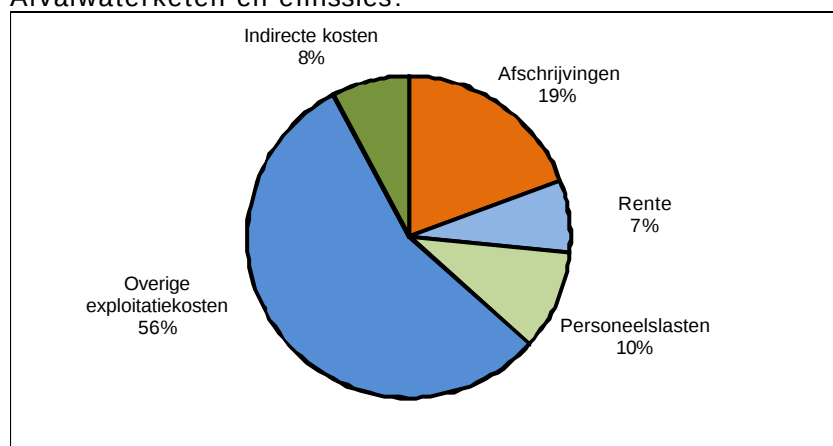
Toelichting exploitatiekosten:

De totale kosten bij het programma afvalwaterketen en emissies dalen met € 582.000. Allereerst dalen de afschrijvingskosten met circa € 0,5 miljoen door aanpassing van het afschrijvingsbeleid per 1 januari 2014. Daarin wordt de afschrijvingstermijn van alle bouwkundige voorzieningen op veertig jaar gezet. Alleen in de afvalwaterketen was dat nog niet het geval. Daar werden bouwkundige voorzieningen in dertig jaar afgeschreven. Door verlenging van de afschrijvingstermijn van bouwkundige voorzieningen in de afvalwaterketen van dertig jaar naar veertig jaar dalen de afschrijvingskosten vanaf 2014 met ongeveer € 0,5 miljoen per jaar.

Verder dalen de rentelasten met ongeveer € 130.000 omdat de rente op lang en kort geld is verlaagd. Als gevolg daarvan zijn de indirecte kosten gedaald met circa € 130.000. Tot slot zijn de doorberekende personeelslasten gedaald met circa € 90.000.

Hiertegenover staat een stijging van het budget van grensoverschrijdend afvalwater. In de voorjaarsnota 2013 is het meerjaren budget grensoverschrijdend afvalwater fors verlaagd. De bijstelling van dit budget is op basis van de jaarlijkse overschotten en de verwachte stabilisering van het aantal vervuilingseenheden, welke door buurwaterschappen gezuiverd wordt voor HHSK, tot stand gekomen. Ondanks dat de afrekening met waterschap Hollandse Delta over het jaar 2009 hoger uitviel dan uit de trend van de jaren 2006-2008 verwacht kon worden, werd uitgegaan van een eenmalige piek in de opgelegde vervuilingseenheden. Medio 2013 werd duidelijk dat de definitieve afrekening met Hollandse Delta ook voor de jaren 2010, 2011 en 2012 hoger uitvallen. De voorlopige aangifte is voor het jaar 2013 aangepast aan de bijgestelde prognose. In het bijgestelde budget is onvoldoende ruimte om de hogere afrekeningen met waterschap Hollandse Delta volledig te dekken. Uit de huidige prognose blijkt dat het budget voor het jaar 2014 met € 250.000 en voor 2015 met € 150.000 verhoogd moet worden.

Het onderstaande diagram toont de verdeling van de exploitatiekosten voor programma Afvalwaterketen en emissies:

Investeringsen

Lopende kredieten

De belangrijkste lopende projecten van het programma die doorlopen in 2014 vindt u hieronder.

ATS De Groote Zaag, kredietbedrag: € 2.327.722

Het doel van het project is nieuwbouw en renovatie van de gemalen Lansingh, Moderato en Ouderkerk aan den IJssel om te komen tot bedrijfszekere, duurzame en op afstand bedienbare rioleindgemalen.

Waterlijn AWZI De Groote Zaag, kredietbedrag: € 10.754.679

Het doel van dit project is het renoveren en aanpassen van de afvalwaterzuiveringsinstallatie (AWZI) De Groote Zaag zodat voldaan kan worden aan de effluenteisen en afnameverplichtingen van het hoogheemraadschap tot het jaar 2025.

Procesautomatisering, kredietbedrag: € 1.670.000

Het doel van het project is de afdeling Afvalwaterketen in te richten met een robuust en uniform procesbesturingssysteem met voldoende flexibiliteit om de afdeling de komende 10-15 jaar te ondersteunen bij het beheer en de procesvoering van de installaties, zodat ze kan meegroeien met de ontwikkelingen in de waterwereld.

Kralingseveer WKK installatie, kredietbedrag: € 1.000.000

Het doel van dit project is een vernieuwde warmtekrachtinstallatie op afvalwaterzuiveringsinstallatie (awzi) Kralingseveer waarmee de komende jaren (minimale garantie van 60.000 draaiuren wordt gevraagd) de continuïteit van de verwerking van het vrijkomende biogas kan worden gegarandeerd. Hierbij wordt uitgegaan van de centrale slibgisting van het slib van alle zuiveringsinstallaties van het hoogheemraadschap op de awzi Kralingseveer.

SSS II aanpassingen KV en KO + krediet bedrag: € 2.825.000

Het doel van dit project is het creëren van een centrale slibgisting op de awzi Kralingseveer van het zuiveringsslib van alle zuiveringsinstallaties van het hoogheemraadschap. Naast de energievoordelen van een verhoogde biogasproductie, die ontstaat door de verwerking van het slib van de awzi Kortenoord op de awzi Kralingseveer, wordt er ook bespaard in de kosten van eindverwerking van het zuiveringsslib en wordt het probleem van geuroverlast van de awzi Kortenoord tijdens de verlading van het ontwaterde slib opgelost.

Investeringsplannen

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 3: Bedragen x € 1.000

Investering	Te voteren investeringsbedragen				
	Totaal	2014	2015	2016	2017
Renovaties awzi's	8.027	1.590	1.762	2.100	2.575
Proces automatisering AWK	1.290	800	490	0	0
Uitv. studies en efficiëntiepl.	413	410	3	0	0
Renovatie transportstelsels	3.876	393	2.123	1.208	152
Bijdragen van gemeenten	-260	-15	0	0	-245
Bijdragen aan gemeenten	850	550	0	300	0
Opt. Studies & onderz. AWK	75	75	0	0	0
Subsidie/bijdrage regelingen	700	400	100	100	100
Totaal programma 3	14.971	4.203	4.478	3.708	2.582

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

Toelichting op geplande investeringen:

Jaarlijks worden de investeringsplannen op de meest recente inzichten bijgesteld. Deze verfijning leidt veelal tot enige herziening van de planning in de verwachte uitgaven. De totale omvang van de investeringen voor programma 3 is niet aangepast ten opzichte van de voorjaarsnota 2013.

Renovatie awzi's

Gelet op de leeftijd van de zuiveringsinstallaties Kralingseveer, Kortenoord en Groenedijk is in de meerjarenbegroting investeringen rekening gehouden met vervangingsinvesteringen op deze zuiveringen. In de meerjarenraming investeringen is onder de post "renovatie awzi's" een nader te labelen investeringsruimte van in totaal € 6,5 miljoen opgenomen.

Daarnaast zijn voor de bovengenoemde zuiveringen en voor awzi Ammerstol en awzi Haastrecht een aantal vervangingen en renovaties gepland welke uitgevoerd worden in de jaren 2014, 2015 en 2016. De totale financiële omvang van deze geplande vervangingen is € 3,7 miljoen. Tevens is na de planperiode een investering opgenomen voor het vergroten van de capaciteit van awzi Kortenoord en is de renovatie van awzi De Groote Zaag in uitvoering.

Procesautomatisering AWK

In november 2013 wordt de volgende uitvoeringsfase ter votering aan de verenigde vergadering voorgelegd. Het benodigde investeringsvolume in het jaar 2014 is € 190.000 hoger dan eerder geraamd. Een deel van de investeringskosten voor de aanpassingen van de procesautomatisering in het transportstelsel kunnen aan de betreffende gemeenten worden doorbelast (conform de overeengekomen verdeelsleutel). De nadere afspraken met de betreffende gemeenten moeten nog vastgelegd worden. Het is dus nog niet zeker wanneer we deze opbrengsten kunnen inboeken. Bij de kredietaanvraag voor de laatste uitvoeringsfase (planning november 2014) zal deze informatie beschikbaar zijn en zullen de financiële consequenties van de bijdragen van de gemeenten verwerkt worden.

Uitvoering studies en efficiëntieplannen

Deze investeringen zijn in de meerjarenbegroting opgenomen voor het realiseren van de aanpassingen voortvloeiend uit de energie-efficiëntie plannen. Conform de intenties van het Energie Efficiëntieplan II is voor de periode 2014 - 2016 een budget van € 250.000 gereserveerd. De resultaten van het onderzoek Thermocrack, waarvoor in maart 2013 een krediet ter beschikking gesteld is, zijn positief. Door voortschrijdend inzicht binnen de ontwikkeling van deze innovatieve

techniek is behoefte ontstaan aan het invoegen van een tussenstap, in de vorm van het uitvoeren van een pilotfase. Hiervoor is door een externe partij een subsidieaanvraag ingediend, maar het zal leiden tot verschuiving van kosten voor HHSK van de uitvoeringsfase naar de pilotfase. Het voorstel voor een voorbereidingskrediet waarin zowel de pilotfase als het ontwerp van de praktijkinstallatie opgenomen is, zal op 27 november 2013 aan de verenigde vergadering worden voorgelegd.

Renovatie transportstelsels

De hieronder opgenomen investeringen zijn bedoeld voor de nieuwbouw van de rioolgemalen Triangel en Westergouwe. Daarnaast zijn ook de vervanging van installatie onderdelen van diverse rioolgemalen en de renovatie van het afvalwatertransportsysteem Zuidplas in de meerjarenplanning opgenomen. Daarnaast wordt in 2014 een tekeningen beheerssysteem (software applicatie) aangeschaft en in gebruik genomen ten behoeve van het onderhoud en beheer van het transportstelsel.

Verder is een deel bestemd voor onvoorziene vervangingen ten behoeve van het transportstelsel. In de huidige bedrijfsvoering worden deze kosten veelal in de exploitatie opgenomen, waardoor er onterecht niet afgeschreven wordt. Dit krediet kan aangewend worden bij onvoorziene uitval van installatie onderdelen, zoals bijvoorbeeld pompen, afsluiters of schakelkasten. Wanneer het jaarlijkse krediet van € 100.000 niet of deels aangesproken wordt, vervalt het restant aan het eind van het boekjaar, waarmee het oplopen van een krediet voor onvoorziene vervangingen voorkomen wordt. Wanneer naar verloop van tijd asset management meer en beter inzicht geeft voor de hoogte en het jaar van investeren, zal de noodzaak van dit jaarlijkse krediet wegvallen.

Bijdragen aan gemeenten

Bijdragen aan de gemeenten voor de renovatie van rioolgemalen in het beheer van de gemeenten. Het betreft hier gemalen en persleidingen in de gemeenten Zoetermeer, Capelle aan den IJssel en Rotterdam. Afgelopen jaar hebben we de investeringsplanning van de gemeente Capelle aan den IJssel ontvangen en besproken, waarbij HHSK de bijdrage aan deze gemeente in het investeringsplan (jaarschijf 2014 en 2016) heeft opgenomen. De jaren van voteren en de hoogte van onze bijdragen worden jaarlijks aangepast aan de hand van de bijgestelde planningen van de beherende gemeenten.

Bijdragen van gemeenten

Voor de nieuwbouw van rioolgemaal Triangel wordt een deel van de kosten voor projectleiding aan de gemeente doorbelast, het aandeel in de realisatiekosten wordt door de aannemer rechtstreeks in rekening gebracht bij de gemeente. Voor rioolgemaal Westergouwe zijn deze afspraken nog niet nader afgestemd, voor deze investering gaan we nog uit van een opbrengst als gevolg van de doorbelasting van het kostenaandeel aan de gemeente.

Subsidie / bijdrageregelingen

Deze investering omvat twee bijdrageregelingen, te weten:

- o De bijdrageregelingen aan de gemeenten om bij renovatieprojecten aan het rioleringsstelsel van bestaande en bebouwde gebieden de hemelwaterafvoer af te koppelen van het rioolstelsel, zodat het schone hemelwater terecht komt in een watergang. De huidige regeling loopt tot en met 2014. De ontvangen aanvragen voor bijdragen zijn hoger dan het voor 2014 gereserveerde bedrag. Het investeringsplan voor de bijdrageregeling afkoppelen is daarom met € 100.000 verhoogd naar totaal € 400.000. Het investeringsplan voor de bijdrageregeling aansluiting glastuinbouw is als gevolg hiervan met € 100.000 verlaagd;
- o De bijdrageregeling die wordt aangewend ter stimulering van de gemeenten om de lozingen uit de glastuinbouw op de riolering aan te sluiten. Alleen gemeente Lansingerland heeft op dit gebied nog maatregelen uit te voeren. In de verwachting, dat ook na de planhorizon van het Waterbeheerplan deze bijdragen worden verleend, is op grond van het gebleken uitgavenpatroon een deel van de geraamde bijdragen tot na de planperiode uitgesteld. Het streven is om in 2014, samen met de gemeente, te komen tot een realistische planning van de uitvoer van de maatregelen.

Bemonsteringsapparatuur

Het opgenomen bedrag is bestemd voor het vervangen van bemonsteringsapparatuur.

Wegbrug Krimpenerwaard

Programma 4: Wegen

Inhoud programma

Het hoogheemraadschap draagt zorg voor het beheer van het wegennet buiten de bebouwde kom in de Krimpenerwaard, uitgezonderd de provinciale wegen.

Beoogd effect

Waarborgen van voldoende bereikbaarheid, verkeersveiligheid en berijdbaarheid.

Ontwikkelingen en Maatregelen 2014

In 2014 continueert HHSK de nieuwe lijn voor het beheer en het onderhoud van de wegbruggen, zoals uitvoerig besproken en vastgesteld door uw vergadering. Voor het beheer en het onderhoud van de wegen in algemene zin wordt de lijn uit de voorgaande jaren doorgezet, waarbij wij wegen zodanig reconstrueren dat zij voor minimaal 20 jaar weer aan de functionele eisen kunnen voldoen. In 2014 zullen meerdere wegreconstructies in uitvoering worden gebracht. Het verbeteren van de verkeersveiligheid zoals in 2011 (IJsseldijk) en 2012 (Lekdijk) is ingezet, wordt het komende jaar voortgezet.

Door het besluit van minister Plassterk om in te zetten op een fusie van de vijf gemeenten (K5) in de Krimpenerwaard per 1 januari 2015 ontstaan er mogelijkheden om de wegentaak over te dragen. Op welke wijze en welk tijdstip deze mogelijkheid zich voor doet om de wegen daadwerkelijk over te dragen, wordt gezien. Eventuele financiële consequenties zijn nog niet in beeld gebracht.

Op basis van de nieuwste beschikbare informatie zijn de investeringsplanningen aangepast en zijn de planjaren gewijzigd. Door afstemming met derden en samenloop met de projecten van andere overheden is de voorbereidingsperiode uitgelopen of is het moment van uitvoeren bijgesteld. De ramingen zijn aangepast als gevolg van de huidige inzichten in noodzakelijke maatregelen.

In 2013 is een nieuwe ongevallen en black-spot kaart gemaakt. Door de dalende ongevallen trend en een lagere registratiegraad van de ongevallen door de politie wordt landelijk een andere analyse van de verkeersonveiligheid voorgestaan. De mogelijkheid bestaat dat het gevolgde beleid bij HHSK om de verkeersveiligheid te verbeteren op punten zal worden aangepast. De analyse heeft geleid tot het initiëren van een aantal nieuwe projecten waarover nog nadere besluitvorming moet plaatsvinden.

Vanuit het Rijk wordt steeds meer aangestuurd op (regionale) samenwerking en landelijk geldende afspraken op het vlak van de infrastructuur en mobiliteit. HHSK is hierin volgend, wel wordt extra inzet verwacht. Een voorbeeld hiervan is de verplichting voor de wegbeheerder om een beperkte set aan inrichtingskenmerken (onder andere belijning) op grond van het categoriseringsplan aan te brengen. Een ander onderwerp dat landelijke aandacht heeft, is een verkeersveilige infrastructuur voor fietsers.

In 2013 is de Wet herverdeling wegen geëvalueerd. Begin 2014 zal het duidelijk worden in welke richting het wegbeheer zich zal ontwikkelen en welke gevolgen dat zal hebben voor HHSK.

Ambitie: *Op termijn overdragen van het wegenbeheer aan derden; tot dat moment wordt nauw samengewerkt met betrokken partijen.*

Doel planperiode 2010-2015:

Wegbeheerders in de Krimpenerwaard werken door een verbeterde samenwerking efficiënter en effectiever aan de uitvoering en het beheer. In de planperiode worden de mogelijkheden voor overdracht van de wegentaak inzichtelijk gemaakt.

- o Door het rijk wordt ingezet op een fusie van de K5-gemeenten per 1 januari 2015. Wij bijveren bij de provincie en andere partijen dat de overdracht van de wegen wordt meegenomen in dit fusie traject. Van invloed hierop is tevens de uitvoering van de evaluatie

van de Wet Herverdeling Wegen door het ministerie van Infrastructuur & Milieu. HHSK participeert in dit proces via de Unie van Waterschappen in samenwerking met de andere wegbeheerende waterschappen.

- o HHSK continueert de samenwerking op het gebied van de gladheidbestrijding.
- o HHSK initieert en / of participeert in overleggen van de wegbeheerders in de Krimpenerwaard.
- o Binnen het reguliere onderhouds- en reconstructieprogramma pakt HHSK veranderende eisen en richtlijnen op, welke landelijk zijn vastgesteld ten aanzien van infrastructuur en mobiliteit.
- o Er wordt onderzocht of HHSK maatregelen moet nemen om de infrastructuur voor fietsers veiliger in te richten. Dit in het licht van de landelijke aandacht voor dit onderwerp en de toename van (recreatief) fietsverkeer in de Krimpenerwaard.

Ambitie: *Wegenbeheer op een doelmatige manier uitvoeren, waarbij de veiligheidssituatie waar mogelijk wordt verbeterd.*

Doel planperiode 2010-2015:

De kerngegevens van de wegen zijn in een beheerregister beschikbaar.

- o De basisgegevens zijn beschikbaar en worden verder verbeterd. De kerngegevens van wegen, groen, verkeersborden en kunstwerken zijn beschikbaar in het GEOweb.
- o HHSK borgt de gegevens omtrent de kunstwerken in het beheersregister.

Doel planperiode 2010-2015:

Het aantal onveilige locaties is verminderd waarbij gestreefd wordt naar vermindering van het aantal verkeersongevallen.

- o HHSK analyseert de ontwikkelingen op het vlak van verkeersveiligheid. Op basis van een nieuw op te stellen blackspot-kaart worden eventuele nieuwe projecten geïnitieerd. Waar mogelijk zal HHSK voor de uitvoering van deze projecten subsidie aanvragen om de inzet van eigen middelen te beperken

Doel planperiode 2010-2015:

De mobiliteit in de Krimpenerwaard is in beeld gebracht. HHSK neemt geen initiatief tot verbetering van de mobiliteit, maar staat welwillend tegenover initiatieven van derden.

- o HHSK brengt de mobiliteit in beeld door het uitvoeren van de verkeerstellingen conform planning. Er wordt gebruikgemaakt van het ontwikkelde verkeersmodel "Midden-Holland".

Doel planperiode 2010-2015:

De huidige kwaliteit van de beheerde objecten is in stand gehouden

- o HHSK voert de inspectie van alle categorieën wegen inclusief de fietspaden uit conform het inspectieplan.
- o In de zomer van 2013 is het reconstructieprogramma aangepast aan de actualiteit. In 2014 wordt de uitvoering gestart van meerdere projecten (totaal 4 kilometer). In 2014 start de voorbereiding van de reconstructies van 2015.
- o HHSK brengt geluidsreducerend asfalt aan op delen van de IJsseldijk, conform de afspraken met de provincie en de gemeente Ouderkerk. De gevolgen van de Zuidwestelijke Rondweg (ZWR) voor wat betreft geluid worden hierdoor beperkt. De uitvoering van dit project is naar 2014 verschoven vanwege samenloop met activiteiten van derden.
- o Binnen het reguliere onderhoudsprogramma worden wegen aangepast, zodat ze voldoen aan de gestelde eisen in het categoriseringsplan.
- o HHSK voert het reconstructieprogramma kunstwerken (wegbruggen) 2014 uit. Er wordt tevens gestart met de voorbereiding van het programma voor 2015 en verder.

Financiën

Exploitatie

De netto exploitatiekosten voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingslasten van investeringen (lopend en gepland) bedragen:

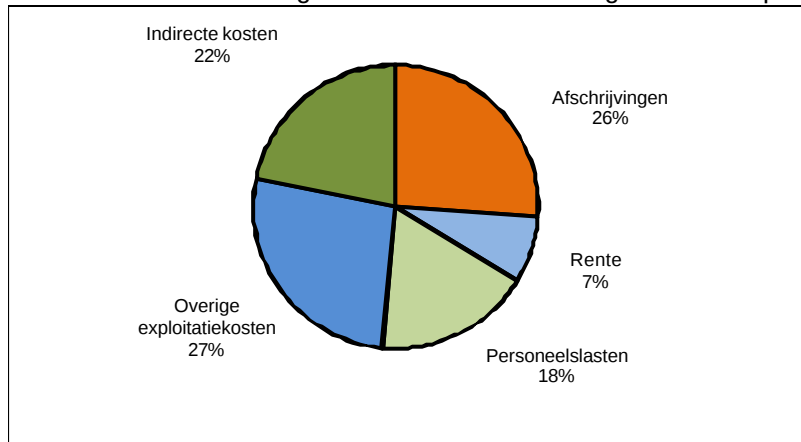
Bedragen x € 1.000				
Programma 4: Wegen	Begroting 2013 na VJN	VJN 2013 Jaarschijf 2014	Begroting 2014	Vershil VJN- Begroting 2014
Eigen plannen	14	14	34	19
Plannen van derden	32	31	32	1
Beheersinstrumenten wegen	78	76	58	-18
Aanleg en onderhoud wegen	2.646	3.534	3.448	-87
Wegenverkeersregeling en-verkeersveiligheid	568	587	506	-82
Totaal	3.338	4.243	4.077	-166

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

Toelichting exploitatiekosten:

Het programma Wegen kent ten opzichte van de voorjaarsnota een daling van ongeveer € 165.000. Dit komt met name door een daling van de rentekosten van ongeveer € 140.000. Vervolgens zijn er nog kleine verschillen bij de afschrijvingskosten, de doorberekende personeelslasten en de indirecte kosten van tezamen circa € 25.000.

Het onderstaande diagram toont de verdeling van de exploitatiekosten voor programma Wegen:

Investeringen

Lopende kredieten

Het belangrijkste lopende project van het programma dat doorloopt in 2014, vindt u hieronder.

Reconstructie wegen: Benedenheul, Benedenkerk en Schenkel, kredietbedrag € 7.000.000.

Het project reconstrueert wegen van Benedenheul, Benedenkerk en Schenkel met als doel de slechte toestand en de verkeersveiligheid te verbeteren.

Investeringsplannen

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 4:

Bedragen x € 1.000					
Te voteren investeringsbedragen					
Investering	Totaal	2014	2015	2016	2017
Reconstructie polderwegen	10.106	2.260	2.242	1.004	4.600
Vervanging wegbruggen	4.236	1.130	1.014	1.093	1.000
Aanpak black en grey spots	350	150	100	0	100
Totaal programma 4	14.692	3.540	3.356	2.096	5.700

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

Toelichting per investering:

Reconstructie polderwegen

Deze investering betreft de reconstructie van polderwegen in de Krimpenerwaard. Door de slechte bodemgesteldheid van de Krimpenerwaard wordt ieder jaar circa vier kilometer polderweg aangepakt. Bij een reconstructie wordt de totale inrichting en het aanzien van de weg geëvalueerd en aangepast aan de categorisering en de veranderde omstandigheden. Beleidslijn hierbij is dat op basis van berekeningen van "life-cycle-costs" aan de voorkant een hogere investering nodig is, maar op termijn de onderhoudsbehoefte afneemt. In de praktijk blijkt dat het noodzakelijk is om delen van de fundering te vervangen en gewapend asfalt toe te passen. Hiermee wordt gewaarborgd dat de constructie voldoende drooglegging en daarmee draagkracht heeft tot de volgende reconstructie (na 20 jaar). Om de verkeersveiligheid te verbeteren, wordt de weg ingericht conform de principes van Duurzaam Veilig. In 2014 betreft het in ieder geval de reconstructie van de Beijerscheweg Noord en het Westeinde.

Reconstructies zijn vaak in meerdere opzichten complex en vergen met name een goede afstemming met de omgeving en daardoor ruime voorbereidingstijd. Reconstructies worden eerst volledig voorbereid, voordat een uitvoeringskrediet wordt aangevraagd. De bedragen zijn aangepast aan de projecten die in voorbereiding zijn. Tijdens de besteksvorbereiding is nauwkeuriger vast komen te staan welke maatregelen genomen moeten worden om aan te sluiten op de na te streven kwaliteit van de wegen na reconstructie.

Vervanging wegbruggen

De investering betreft het vervangen van wegbruggen door duikers of nieuwe bruggen in de Krimpenerwaard. Dit investeringsprogramma is in 2011 volledig herzien op basis van een uitgebreide rapportage over de actuele onderhoudstoestand van de bruggen in het beheersgebied van de Krimpenerwaard. Uit de inspecties en nadere onderzoeken is gebleken dat veel bruggen aan het einde van de technische levensduur zijn en daarom op korte termijn vervangen moeten worden. Gezien de omvang van het programma en om de kosten van het programma omlaag te brengen, wordt het werk niet op traditionele wijze aangepakt. Ter besparing van de kosten worden de volgende aspecten kritisch overwogen: innovaties op het gebied van aanleg, materiaalkeuze, beheer en onderhoud van de te vervangen bruggen, standaardisering en contractvorming. Het beheer- en onderhoudsprogramma vormen de basis voor de volgorde. Daarnaast worden een aantal bruggen meegenomen in een wegreconstructie. De ervaringen dienen als basis voor het verder uitwerken van de aanpak voor de komende jaren.

Veiligheid: Black- en Greyspots

Deze investering is opgenomen in het Waterbeheerplan 2010-2015. 'Blackspots' zijn onveilige locaties of wegvakken met een concentratie van ongevallen. Vaak betreft het hier ongevallen met slachtoffers of dodelijke afloop. Greyspots zijn onveilige locaties waar enkele ongevallen hebben plaatsgevonden of verwacht kunnen worden. Bij deze ongevallen zijn meestal nog geen slachtoffers gevallen. Om het aantal ongevallen te verminderen, worden maatregelen genomen om de verkeersveiligheid te verbeteren. Het weggedeelte van de IJsseldijk tussen de Lageweg en de ZWR wordt zoveel mogelijk ingericht conform de eisen van Duurzaam Veilig. De werkzaamheden lopen samen met het aanbrengen van geluidsreducerend asfalt (2014).

Programma 5: Omgeving en organisatie

Het programma bestaat de onderdelen die betrekking hebben op de wijze waarop de primaire taken (waterkeringen, watersysteem, zuiveringen, wegen) worden uitgevoerd en de onderdelen die de primaire taken ondersteunen. De gewenste manier van uitvoeren is verwoord in het WBP, waarbij als leidend thema is gesteld dat de omgeving centraal moet staan.

De bestuurlijk meest relevante thema's zijn:

- * gebiedsgerichte aanpak;
- * calamiteitszorg;
- * vergunningverlening, toezicht en handhaving;
- * communicatie- en informatiebeleid;
- * klimaat en duurzaamheid;
- * financieel beleid, waaronder Treasury en heffing & invordering;
- * organisatiebeleid en Human Resource Management (HRM).

Beoogd effect

Een betrouwbare organisatie met een goede verhouding met de burgers, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties, en de medewerkers.

Er is ruimte en aandacht voor maatschappelijke ontwikkelingen en de bewoners in het gebied, met een zo breed mogelijk draagvlak bij de besluitvorming.

Er is ruimte en aandacht voor de ontwikkeling van de organisatie en de medewerkers zelf, daarbij inspelend op ontwikkelingen en vereisten vanuit de maatschappij. Dit alles door de taken uit te voeren op een maatschappelijk verantwoorde wijze, waarbij leefbaarheid, veiligheid, werkomgeving, klimaat en duurzaamheid centraal staan.

Ontwikkelingen en Maatregelen 2014

HHSK participeert in 2014 in diverse (gebiedsoverstijgende) samenwerkingsverbanden om zowel grote als kleine nieuwe ontwikkelingen tijdig te signaleren en haar inbreng te leveren als gelijkwaardig partner in het proces. De organisatie en omgeving vragen daarnaast van HHSK om in 2014 samenwerking verder te verkennen en vorm te geven op verschillende werkvelden zoals de ICT, eigendommenbeheer, vergunningverlening & handhaving en inkoop & aanbesteding.

In de communicatie en relatie met burgers en bedrijven wil HHSK nog beter aansluiting zoeken bij de behoeftes door meer in te zetten op digitale communicatiemiddelen, een betere digitale bereikbaarheid middels het omgevingsloket en meer producten digitaal aan te bieden en af te handelen.

Intern zal in 2014 gestart worden met sturing op de omvang en ontwikkeling van ons personeelsbestand op basis van de strategische personeelsplanning. Tot slot zal 2014 het jaar worden waarop de renovatie van het kantoor zal worden aangevangen en de RBG fysiek het hoofdkantoor van HHSK zal verlaten. De consequenties van het vertrek van de RBG voor de huisvesting, ICT en facilitaire diensten zullen worden uitgewerkt.

Ambitie: *Tijdige en kwalitatief goede inbreng van wateraspecten in beleid en plannen voor ruimte, milieu en groen.*

De bijdrage (inbreng en adviezen) van HHSK bij (boven-)regionale plannen en toekomstige samenwerkingsverbanden wordt pas duidelijk als de ruimtelijke plannen (mogelijk pas na tientallen jaren) concreet worden. Desalniettemin staat 'water' steeds meer automatisch op de agenda bij (ruimtelijke) ontwikkelingen en wordt HHSK, zeker bij grotere ruimtelijke ontwikkelingen, veelal vanzelfsprekend als gelijkwaardige partner in het proces betrokken.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK beschikt over heldere informatie, actuele uitgangspunten en inhoudelijke kaders voor de uitvoering van de watertoets en past die ook toe.

HHSK streeft in 2014 realisatie van de volgende producten/ resultaten/ prestaties na:

- o Mede aan de hand van de in 2013 gedigitaliseerde watertoets zullen de bestemmingsplannen en overige ruimtelijke visies van de provincie en gemeenten op het waterbelang worden getoetst.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK levert bij (boven-)regionale ruimtelijke plannen in een zo vroeg mogelijk stadium advies over functiegeschiktheid en randvoorwaarden voor de inrichting van het gebied (waterkansenkaart, watervisie).

HHSK is bij alle grote regionale ruimtelijke plannen nadrukkelijk betrokken. Huidige relevante ontwikkelingen zijn: Veenweidepact Krimpenerwaard, RZG Zuidplas, Westergouwe, Triangel en Nieuwe rijkswegverbinding A13/A16. Om nieuwe ontwikkelingen tijdig te signaleren en hierop te kunnen anticiperen, participeert HHSK in diverse gebiedsoverstijgende samenwerkingsverbanden zoals: het Groene Hart, de Metropoolregio, de gebiedsagenda MIRT en bestuurlijke tafels ruimte van de provincie.

Daarnaast is HHSK ook nauw betrokken bij de ontwikkelingen in de gemeente Rotterdam. Door de economische crisis, de bezuinigingen en de grootschalige reorganisatie bij de gemeente, is een stagnatie in de stedelijke ontwikkeling ontstaan. Dit heeft gevolgen voor de aanpak van de wateropgaven. De focus verschuift daardoor naar kleinschalige maatregelen in de 'haarvaten' van de stad, toenemende koppeling aan bestaande stedelijke programma's en meebewegen met het onderhouds- en ontwikkeltempo van de stad. Deze koers is vastgelegd in de herijking van het Waterplan 2 Rotterdam welke in juni 2013 door de verenigde vergadering is vastgesteld. De vertaling naar concrete maatregelen vindt plaats in jaarlijkse uitvoeringsprogramma's.

Hiernaast zijn ook andere 'kleinere' ontwikkelingen in beeld. Om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen tijdig te signaleren wordt periodiek overlegd met de gemeenten. Ook andere ontwikkelingen zoals de Rijksstructuurvisie Ondergrond (STRONG) worden intern gecoördineerd om HHSK-belang te bewaken.

Dit alles resulteert in 2014 in:

- o Gebiedsvoorstel Veenweidepact Krimpenerwaard.
- o 'Waterafspraken' in het kader van het inpassingplan/ Ontwerp Tracébesluit (OTB) rijkswegverbinding A13/A16.
- o Start gebiedsproces Restveengebied Moordrecht.
- o Uitvoeringsprogramma Waterplan 2 Rotterdam, gericht op HHSK voor het jaar 2015.

Doel planperiode 2010-2015:

Bij de inbreng en advisering wordt mede rekening gehouden met landschappelijke waarden, natuur, cultuurhistorie en recreatief medegebruik, voor zover deze gerelateerd zijn aan de taken van HHSK.

In 2014 wordt dit verder voortgezet.

Ambitie: *Uitmuntenende calamiteitenzorg.*

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK werkt samen met partners aan de versterking van de functionele waterkolom.

In de visie 'Samenwerking in crisisbeheersing' van de Unie van Waterschappen, wordt beschreven hoe de waterschappen in 2020 een belangrijke partner in crisisbeheersing vormen, zowel in de voorbereiding als in de feitelijke bestrijding van crisis. Dit wordt bereikt door vergaande

samenwerking tussen waterschappen en door het aangaan van optimale samenwerkingsverbanden met onze belangrijkste partners in crisisbeheersing.

Dit resulteert in 2014 in:

- o Optimalisatie van de structuur van de calamiteitenorganisatie en de huidige werkwijzen om eenduidigheid, herkenbaarheid en samenwerking met partners zoals waterschappen, Rijkswaterstaat en veiligheidsregio's te versterken.
- o Competentiegerichte ontwikkeling van de leden van de calamiteitenorganisatie door uitvoering van een professioneel opleidings-, trainings- en oefenprogramma dat aansluit bij de persoonlijke en organisatiegerichte oefendoelen.
- o Onderzoek naar de mogelijke uitwisselbaarheid tussen waterschappen op het gebied van kennis, mensen en middelen bij calamiteiten.

Doel planperiode 2010-2015:

Het calamiteitenplan en de bestrijdingsplannen zijn actueel en afgestemd op plannen van partners.

HHSK heeft door de inspanningen van de afgelopen jaren een bovengemiddeld niveau van crisisbeheersing bereikt. De komende jaren staan in het teken van het vast houden van het bereikte niveau en de verdere ontwikkeling van bepaalde specifieke onderdelen van de calamiteitenorganisatie zoals informatiemanagement, scenario denken en crisisbesluitvorming.

HHSK streeft in 2014 realisatie van de volgende producten/ resultaten/ prestaties na:

- o Doorvertaling en realisatie van de visie 'samenwerking in crisisbeheersing' in de crisismanagementprocessen van HHSK

Doel planperiode 2010-2015:

Risico- en crisiscommunicatie worden verbeterd en verder geprofessionaliseerd.

Juist tijdens een calamiteit zien we hoe nieuwe media werken en dat zij een steeds grotere rol spelen in de samenleving. Dat heeft twee kanten. Ten eerste bieden nieuwe media ons de mogelijkheid om mensen snel en breed te informeren. Op die manier spelen we goed in op de informatiebehoefte van het publiek en beperken we mogelijke schade door de calamiteit. Ook kunnen we via reacties van anderen op Twitter of Facebook goed vinger aan de pols houden met betrekking tot wat er leeft bij het publiek. Ook merken we dat mensen die 'lucht krijgen' van een calamiteit snel op zoek gaan naar informatie en ook snel zelf gaan communiceren over wat er aan de hand is of over wat zij denken dat er aan de hand is. Er is dus al snel allerlei beeld- en oordeelsvorming in de wereld over onze organisatie, zonder dat we zelf nog iets gezegd hebben. Om de kansen die nieuwe media ons tijdens een calamiteit bieden te benutten en tegelijkertijd de schade van het te lang uitblijven van een reactie te beperken, is het noodzakelijk dat we onze werkwijze aanpassen.

Dit resulteert in 2014 in:

- o Positieve beïnvloeding van de beeld- en oordeelsvorming van publiek door vlot met de feiten te komen.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK past adequaat informatiemanagement toe binnen de calamiteitenorganisatie.

HHSK streeft in 2014 realisatie van de volgende producten/ resultaten/ prestaties na:

- o Implementatie van de netcentrische werkwijze van informatiemanagement bij crisisbeheersing.

Ambitie: *Omgevingsgerichte en vlotte vergunningverlening met doeltreffende en risicogerichte handhaving ten behoeve van een juiste naleving.*

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK anticipeert actief op nieuwe en veranderende wet- en regelgeving.

Het opstellen van de Omgevingswet was voorjaar 2013 nog aanleiding tot zorg voor de waterschappen, maar overleg tussen het ministerie van Infrastructuur en Milieuen de Unie van Waterschappen heeft een aanvaardbaar resultaat gebracht. De Omgevingswet gaat veel van de bestaande wetgeving op het gebied van onze fysieke leefomgeving vervangen. De Unie van Waterschappen steunt de bundeling, vereenvoudiging, harmonisering en modernisering van het omgevingsrecht zoals beschreven in deze wet. In juli 2013 werd aangekondigd dat het ministerie van Infrastructuur en Milieu en de Unie van Waterschappen het eens zijn geworden over de hoofdlijnen van de Omgevingswet. Nagegaan is hoe het waterbeheer, zoals dat nu geregeld is in de Waterwet, verankerd wordt in de Omgevingswet. Daarbij zijn ook de afspraken uit het Bestuursakkoord Water (2011) over doelmatig waterbeheer betrokken. De Unie van Waterschappen en het ministerie hebben toegewerkt naar een verzameling afspraken waar beiden zich in kunnen vinden en die moet verzekeren dat de wet straks ook goed uitvoerbaar is. Dit betreft met name taken op het gebied van vergunningverlening, handhaving, rioleringsplannen en de watertoets.

Dit alles resulteert in 2014 in een:

- o Bijdrage aan de discussie voor de totstandkoming van de Omgevingswet.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK zorgt voor adequate (eigen) regelgeving, beleidsregels en (vergunningen) procedures.

Als gezamenlijke overheden streven we naar verdere deregulering. Dit doet het Rijk onder andere door het verder vereenvoudigen van diverse AMvB's, waaronder het activiteitenbesluit. Ook HHSK is bezig met het verder vereenvoudigen van ons beleid en onze regelgeving. Zo streven we naar meer algemene regels en meer ruimte voor burgers en bedrijven binnen ons beheersgebied. Ter beoordeling en verbetering van de dienstverlening is de afgelopen jaren bij overheden een zogenaamd 'Bewijs van goede dienst' geïntroduceerd. Bij dit 'Bewijs van goede dienst' wordt de dienstverlening aan bedrijven en burgers op een tiental punten beoordeeld en worden mogelijkheden ter verbetering opgevoerd (verbeterplan). Aan het eind van 2013 wordt de beoordeling van het bewijs van goede dienst uitgevoerd en het verbeterplan opgesteld. In 2014 zal in dat verband dan ook de aandacht uit gaan naar het uitvoeren van het verbeterplan.

Dit alles resulteert in 2014 in een:

- o Verdere deregulering via de verdere introductie van algemene regels;
- o Uitvoering van het verbeterplan 'Bewijs van goede dienst'.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK beschikt over een actuele nota Handhaving en realiseert een adequaat handhavingniveau, waarbij ook rekening wordt gehouden met de specifieke situatie waarbinnen een overtreding plaatsvindt.

HHSK streeft in 2014 realisatie van de volgende producten/ resultaten/ prestaties na:

- o Er wordt opnieuw een uitvoeringsplan handhaving, op basis van een risicoanalyse, opgesteld en uitgevoerd;
- o De nota handhaving en de bijbehorende uitvoeringsplannen worden in 2014 geëvalueerd.

Doel planperiode 2010-2015:

De schouw op het onderhoud door derden van de waterkeringen, de wateren en de wegen wordt doeltreffend uitgevoerd.

In 2013 is een aanvang gemaakt de schouw van het gewoon onderhoud te evalueren. Gedacht wordt aan een andere, meer geïntegreerde beoordeling van het profiel en het peil in de watergangen te introduceren. In 2014 zal dit proces van evaluatie worden afgerond met concrete voorstellen voor de schouwvoering. Conform de nota Handhaving zal in 2013 de handhaving via het uitvoeringsplan 2014 worden aangestuurd. Dit resulteert in 2014 in:

- o Evaluatie van de schouw gewoon onderhoud met verbetermaatregelen voor de schouwvoering.

Ambitie: *Tijdige en heldere communicatie met derden; bereikbaar en aanspreekbaar voor Derden.*

De externe informatievoorziening en elektronische dienstverlening van HHSK wordt uitgebreid. Zo worden de huidige programmatuur voor de website en intranet vervangen. De zogenoemde nieuw en sociale media (Twitter, Facebook, LinkedIn, Youtube enz.) gaan ingezet worden om de interactie en participatie van bewoners en bedrijven te vergroten.

Dit resulteert in 2014 in:

- o Eigentijdse website en intranet;
- o Uitvoeringsprogramma nieuwe en sociale media.

Doel planperiode 2010-2015:

De communicatieaanpak van HHSK wordt zo goed mogelijk afgestemd op de interesses en informatiebehoeften van de doelgroepen.

De in 2009 vastgestelde communicatiestrategie blijft ook in 2014 de maatstaf. Wel hebben de huidige maatschappelijke veranderingen op het vlak van communicatie- en omgevingsmanagement geleid tot een nadere uitwerking op tactisch niveau. Zo is het nog meer nodig van buiten naar binnen te kijken als organisatie. Dat vergt continue optimalisatie van de omgevingsgerichtheid. Een organisatie als HHSK heeft een constante behoefte aan specialistisch personeel. De inzet wordt dan ook specifiek gericht op arbeidsmarktcommunicatie in plaats van educatie. Er wordt daarvoor ingezet op voorlichting aan het voortgezet onderwijs, MBO, HBO en universiteiten en minder aan basisschoolleerlingen. Volgend jaar merken wij aan als een transitiejaar en helpen wij de basisscholen aan lesmateriaal waarmee docenten op basisscholen zelf hun klassen gemakkelijk uitgebreid en inspirerend kunnen bedienen.

Dit alles resulteert in 2014 in een:

- o Plan voor optimalisatie van de omgevingsgerichtheid van de organisatie;
- o Pakket lesmateriaal voor de basisscholen, waardoor docenten in staat zijn uitgebreid en inspirerend aandacht te besteden aan HHSK en haar taken;
- o Sterke inzet op arbeidsmarktcommunicatie.

Doel planperiode 2010-2015:

De externe informatievoorziening en elektronische dienstverlening van HHSK worden uitgebreid.

HHSK streeft in 2014 realisatie van de volgende producten/ resultaten/ prestaties na:

- o Contacten met burgers en bedrijven gaan we ondersteunen met het nieuwe zaakstelsel;
- o Met dit stelsel realiseren we ook een gepersonaliseerde pagina voor de burger, waardoor de voortgang van de behandeling van een incident, klacht of melding gevolgd kan worden;
- o Geografische informatie (zoals de nieuwe leggers en peilbesluiten) zal geleidelijk steeds meer via een interactief geografisch stelsel worden ontsloten.

Ambitie: *Invulling van nationale en internationale doelstellingen voor klimaat en duurzaamheid, voor zover ze passen binnen de taken en verantwoordelijkheden.*

Doel planperiode 2010-2015:

In 2015 wordt bij de inkoop van HHSK gestreefd naar 100% toepassing van de door VROM geformuleerde duurzaamheidscriteria.

HHSK streeft in 2014 realisatie van de volgende producten/ resultaten/ prestaties na:

- o Bij alle relevante inkoop- en aanbestedingstrajecten worden de criteria met betrekking tot duurzaamheid van Agentschap NL van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie zoveel mogelijk van toepassing verklaard.
- o Duurzaamheid speelt een rol in alle fasen van het inkoopproces;
- o De ontwikkelingen op het vlak van duurzaam inkopen worden nauwlettend gevolgd via onder andere het expertise centrum aanbesteden Piano.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK werkt ten opzichte van 2010 in 2020 20% energie-efficiënter en voorziet in 2015 in 30% van de totale energiebehoefte door eigen duurzame energieproductie. In 2020 is het percentage 40%.

HHSK zal, in het kader van energie reductie en –productie, in 2014 de volgende maatregelen uitvoeren:

- o Het rendement van de pompen en gemalen onderzoeken en zo nodig aanpassen;
- o De momenten van bemaling in het gebied aanpassen;
- o Het eigen inlaatregime onderzoeken, evalueren en eventueel aanpassen zodat er energie bespaard kan worden.
- o Het kantoor op de Maasboulevard wordt in de komende jaren gerenoveerd. Er zal dan onderzocht worden welke mogelijkheden er zijn om het energieverbruik van het kantoorgebouw significant terug te brengen.
- o Samenwerkingsprojecten op het gebied van ICT zullen er toe leiden dat werkzaamheden worden uitbesteed of gezamenlijk worden uitgevoerd (mogelijk de servers). Daarmee wordt het energieverbruik van HHSK mede verminderd.

Zie ook energiemaatregelen in programma 3, bij Afvalwaterketen en emissies.

Doel planperiode 2010-2015:

Bij de uitwerking van het beleid, maatregelen en regelgeving wordt de mate waarin het milieu en klimaat worden belast nadrukkelijk meegewogen. Daarnaast vindt een afweging plaats deze belasting (op innovatieve wijze) te beperken.

Dit resulteert in 2014 in een:

- o Aanpassing van het standaard format bestuursvoorstellen waarin milieu en klimaat expliciet aan de orde komen.

Ambitie: *Transparantie en verantwoording van het gevoerde beleid en beheer, zowel in- als extern door te werken vanuit klantgerichtheid en professionaliteit in de gehele organisatie.*

Doel planperiode 2010-2015:

Jaarlijks wordt, geïntegreerd in de begrotingscyclus, bepaald hoe de doelen uit het Waterbeheerplan worden gerealiseerd.

HHSK streeft in 2014 realisatie van de volgende producten/ resultaten/ prestaties na:

- o De doelen en maatregelen daar op worden in de jaarlijkse planning & control cyclus opgenomen, waarop gerapporteerd en bijgestuurd wordt gedurende het jaar.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK maakt zo goed mogelijk gebruik van subsidies en bijdrageregelingen.

Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van subsidiemogelijkheden en kansen daarvoor. De mogelijkheden voor subsidies nemen echter wel af door de economische crisis.

Dit resulteert in 2014 in een:

- o Constante zoektocht naar mogelijke (incidentele) subsidies en bijdragen.

Doel planperiode 2010-2015:

HHSK streeft naar aanvaardbare belastingtarieven en een doelmatige belastingheffing.

HHSK gaat verder met het beheersen van de kosten. Deskundige projectcontrollers, een goed treasurybeleid en het beheersen van de kosten van inhuur van personeel leveren hier een bijdrage aan.

De Regionale Belasting Groep (RBG) heft en int de belastingen voor Schieland en de Krimpenerwaard. Naast HHSK zijn het hoogheemraadschap van Delfland en de gemeente Delft deelnemer in de RBG en met ingang van 1 januari 2014 treedt de gemeente Vlaardingen toe. Laatstgenoemde uitbreiding heeft een positief effect op de jaarlijkse bijdrage van HHSK aan de RBG.

Die bijdrage daalt met ongeveer € 50.000 per jaar als de gemeente Vlaardingen is toegetreden. Verder betreft de RBG in de loop van 2014 een zelfstandige kantoorruimte. Momenteel is de RBG gehuisvest binnen de kantoren van HHSK en Delfland. Door het betrekken van zelfstandige huisvesting gaat de RBG eveneens zelfstandig een eigen kantoorautomatiseringomgeving en eigen facilitaire diensten organiseren. Deze beide wijzigingen geven een opwaartse druk op de bijdrage aan de RBG. Deze kostenstijging was al in de voorjaarsnota van HHSK verwerkt en geeft daardoor ten opzichte van die meerjarenraming geen financiële mutatie te zien. Op basis van een ontvlechtigingsplan worden de te realiseren besparingen in beeld gebracht op de onderdelen kantoorautomatisering en facilitaire diensten.

Dit alles resulteert in 2014 in:

- o Een plan voor de ontvlechting van de facilitaire dienstverlening aan de RBG. In het plan staan beschreven de besparingen op de, intern aan het heffen en invorderen van belastingen, toe te rekenen kosten in beeld zijn gebracht.

Doel planperiode 2010-2015:

Goed werkgeverschap met voldoende ruimte en aandacht voor de ontwikkeling van medewerkers.

In 2014 gaan we door met strategisch personeelsplanning (SPP). Met dit instrument wordt de verwachte vraag naar en het aanbod van personeel kwantitatief en kwalitatief inzichtelijk gemaakt. Het doel is met deze informatie de in-, door- en uitstroom op tijd te beïnvloeden. In het laatste kwartaal van 2013 is SPP afgerond in de vorm van een set maatregelen en acties in de vorm van opleidingen, trainingen, ontwikkel- en voortgangsgesprekken. Het vormt voor iedere leidinggevende de basis voor het sturen op de ontwikkeling van medewerkers gedurende de komende jaren.

Door nieuwe wetgeving worden we als overheidswerkgever steeds meer verantwoordelijk gesteld voor het uitvoeren van de re-integratietask. Door werknemers actief te gaan re-integreren verwachten we onze WW-lasten te kunnen beperken. Deze task willen we in samenwerking met andere waterschappen oppakken.

Dit alles resulteert in 2014 in een:

- o Sturing op de ontwikkeling van medewerkers op basis van de strategische personeelsplanning;
- o Actieve re-integratie van oud medewerkers, samen met andere waterschappen, om de instroom en/of verblijfsduur in de WW te beperken.

Doel planperiode 2010-2015:

Doelmatig ingerichte organisatie (structuur, processen, voorzieningen).

In 2010 spraken de colleges van de drie waterschappen de intentie uit om meer gezamenlijk op te trekken, waarna op diverse terreinen is onderzocht wat samenwerking voor voordelen kan bieden op het gebied van efficiency, kwaliteit en/of robuustheid. De colleges van de hoogheemraadschappen Rijnland, Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard hebben hun samenwerkingsinitiatieven bekrachtigd en op onderdelen concreet richting gegeven. De hoogheemraadschappen beschouwen elkaar als eerste partners om samenwerking mee aan te gaan. Bij onderwerpen waar dit functioneel is en meerwaarde geeft, staat de samenwerking met andere partners ook open.

Bij de vergunningverlening en handhaving wordt op 2 niveaus nadrukkelijk samengewerkt. Ten eerste gebeurt dit landelijk samen met de gezamenlijke waterschappen en Rijkswaterstaat. Het bestuursakkoord Water is hiervoor het vertrekpunt. Minimaal tweemaal per jaar vindt overleg plaats om te sturen op de voortgang van deze samenwerking. Regionaal wordt samengewerkt met onze buurwaterschappen (Delfland en Rijnland) aan het implementeren van het zaakstelsel binnen de drie waterschappen en het uniformeren van de processen. Met het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden worden op het vlak van vergunningverlening en handhaving de processen geharmoniseerd.

Dit alles resulteert in 2014 in:

- o Uitwerking van de samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van Eigendommenbeheer en ICT en het gezamenlijk aanstellen van een Informatiemanager;

Verkenning en eventuele implementatie van samenwerking op de onderwerpen afvalwaterketen, harmonisatie van de Keur/legger, inkoop en aanbesteding;

- o Samenwerking bij de implementatie van het zaakstelsel en het uniformeren van de werkprocessen vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Doel planperiode 2010-2015:

Op de taak berekende (informatie-)systemen gericht op de eigen taakuitoefening en de wensen van de klant.

Het streven is de werkprocessen op het vlak van vergunningverlening, toezicht en handhaving zo veel mogelijk digitaal te laten verlopen. Daarbij speelt onder andere ook de aansluiting op de werkprocessen van andere (ondersteunende) afdelingen een belangrijke rol. In 2013 is deze digitaliseringslag met de invoering van het zaakstelsel en onder andere de publieke bereikbaarheid van het beleidsvademecum (bereikbare catalogus van het vigerend beleid via de website) afgerond. Daarnaast proberen we ook voor de burger en bedrijven steeds beter digitaal bereikbaar te zijn. Dit doen we door mee te denken over het verbeteren van het omgevingsloket (OLO), maar ook door steeds meer producten digitaal aan te bieden en af te handelen, waar mogelijk volledig geautomatiseerd.

Dit resulteert in 2014 in:

- o Verdere digitalisering van de werkprocessen op het vlak van vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- o Meedenken over het verbeteren van het omgevingsloket (OLO).

Financiën

Exploitatie

De netto exploitatiekosten voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingslasten van investeringen (lopend en gepland) bedragen:

Bedragen x € 1.000

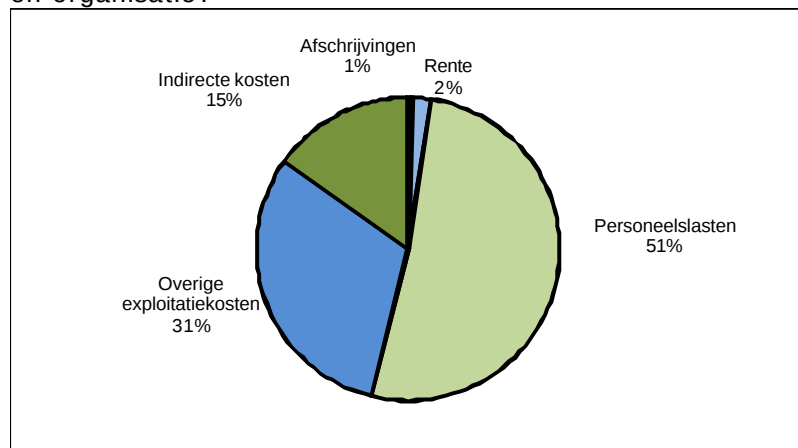
Programma 5: Omgeving en organisatie	Begroting 2013 na VJN	VJN 2013 Jaarschijf 2014	Begroting 2014	Vershil VJN- Begroting 2014
Eigen plannen	1.324	1.168	1.063	-104
Plannen van derden	324	315	343	28
Vergunningverlening en advies	2.002	1.912	1.942	30
Toezicht en handhaving	2.338	2.309	2.289	-20
Belastingheffing	3.500	3.992	3.787	-205
Invordering	507	548	704	156
Bestuur	1.451	1.225	1.290	66
Externe communicatie	1.230	1.225	1.141	-83
Algemeen	-1.092	-1.180	-1.179	1
Totaal	11.584	11.513	11.380	-133

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

Toelichting exploitatiekosten:

Het programma omgeving en organisatie kent ten opzichte van de voorjaarsnota een daling van ongeveer € 133.000. Dit komt met name door een daling van de rentekosten en doorberekende personeelslasten.

Het onderstaande diagram toont de verdeling van de exploitatiekosten voor programma Omgeving en organisatie:

Investeringsplannen

Investeringsplannen

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 5:

Bedragen x € 1.000

Investering	Te voteren investeringsbedragen				
	Totaal	2014	2015	2016	2017
Verkiezingen	500	500	0	0	0
Informatievoorziening	50	50	0	0	0
Totaal programma 5	550	550	0	0	0

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

Toelichting op geplande investeringen

Verkiezingen 2015

Deze investering is bestemd voor het organiseren van de verkiezing voor het algemeen bestuur van het waterschap. Het kabinet opteert voor directe verkiezingen van de leden van het algemeen bestuur (uitsluitend de ingezetenen). In het voorliggende wetsvoorstel wordt geopteerd voor een gecombineerde verkiezing via de stembus voor de algemene besturen van de waterschappen met die van de verkiezing voor de Provinciale Staten. De eerstvolgende verkiezing van Provinciale Staten vindt plaats in maart 2015. Vandaar dat de zittingsduur van het algemeen bestuur van de waterschappen is verlengd tot uiterlijk 26 maart 2015. In beginsel is rekening gehouden met een investering van € 800.000 voor de organisatie van zelfstandige verkiezingen. Omdat er 'meegelift' gaat worden met de organisatie van de verkiezingen voor Provinciale Staten, die uitgevoerd wordt door de gemeenten binnen het beheersgebied (en wij alleen de meerkosten vergoeden aan deze gemeenten) hebben wij de kosten vervolgens geraamd op grosso modo € 500.000. Echter, een extern onderzoeksbureau heeft onderzoek gedaan naar de verwachte extra kosten voor gemeenten en daarin wordt geconcludeerd dat de kosten sterk hoger uitvallen. Definitieve prijsafspraken moeten worden gemaakt in bestuurlijk overleg tussen UvW en VNG. Op basis van de nu bekende kosten, is een bedrag nodig van € 1.060.000. Daarnaast zal er sprake zijn van een lichte verhoging van de bijdrage aan de Unie. Vanzelfsprekend is een en ander afhankelijk van de uiteindelijke beslissing door het parlement over het houden van gecombineerde verkiezingen voor de algemene besturen van de waterschappen en Provinciale Staten.

Informatievoorziening

In 2014 wordt mogelijk een eenmalige investering van € 50.000 gedaan voor automatisering van de eigendomsadministratie.

Ondersteunende producten

De kosten van de ondersteunende producten worden verdeeld over alle andere producten. Ze vormen de indirecte kosten voor alle programma's. De methodiek van verdelen wordt beschreven in paragraaf 8.1.

Financiën

Exploitatie

De netto exploitatiekosten voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingslasten van investeringen (lopend en gepland) bedragen:

Bedragen x € 1.000				
Ondersteunende producten	Begroting 2013 na VJN	VJN 2013 Jaarschijf 2014	Begroting 2014	Vershil VJN- Begroting 2014
Centraal management	2.145	1.919	1.930	11
Personeel en organisatie	1.894	1.734	1.770	36
Interne voorlichting	113	133	106	-27
Concerncontrol en financieel beleid	2.339	2.292	2.130	-162
Informatiebeleid en automatisering	3.385	3.214	3.143	-70
Huisvesting	1.561	1.562	1.505	-57
Interne faciliteiten	1.956	1.837	1.887	50
Materieelbeheer	1.197	1.311	1.294	-17
Algemeen bestuurlijke- en juridische ondersteuning	500	537	474	-63
Totaal	15.089	14.539	14.240	-299

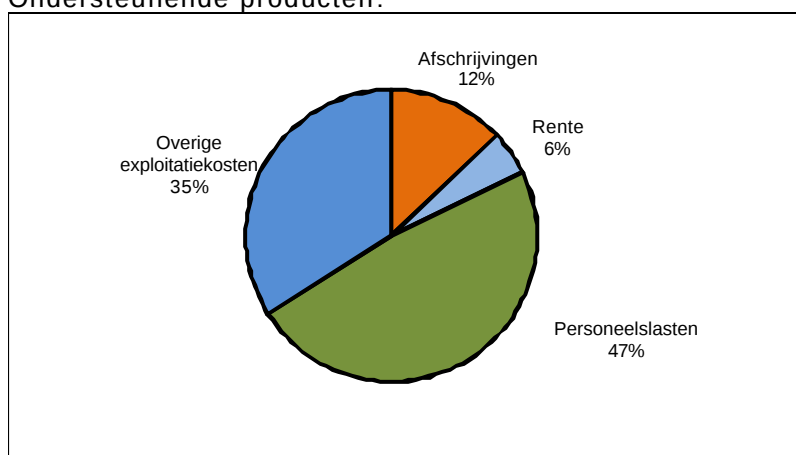
Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

Toelichting exploitatiekosten:

Dit programma kent ten opzichte van de voorjaarsnota een daling van ongeveer € 299.000.

Allereerst hebben we de dotatie (€ 65.000) aan de voorziening van het Gemeenlandshuis geschrapt. De reden hiervoor is dat de uitvoering van het onderhoudsplan vertraging heeft opgelopen. Dit komt door de plannen voor de renovatie van het gemeenlandshuis (het hoofdkantoor aan de Maasboulevard). In het licht van de renovatie bekijken we welke onderdelen van het plan we nog gaan uitvoeren. Ten tweede zijn de rentekosten gedaald met € 50.000 vanwege de verlaging van de lange en korte rente en tot slot zijn de doorberekende personeelslasten en afschrijvingskosten afgenomen met ongeveer € 185.000.

Het onderstaande diagram toont de verdeling van de exploitatiekosten voor programma Ondersteunende producten:

Investerings:

Lopende kredieten

De belangrijkste lopende projecten van het programma die doorlopen in 2014 vindt u hieronder.

Renovatie kantoor Maasboulevard, voorbereidingskrediet: € 200.000.

Het doel van het project is om het kantoorgebouw Maasboulevard (gedeeltelijk) te renoveren en/of her in te richten zodat het kantoorgebouw bijdraagt aan of voorziet in de realisatie van te stellen (bedrijfsvoerings)doelen van het hoogheemraadschap en dat het voldoet aan te stellen randvoorwaarden en uitgangspunten.

Investeringsplannen

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor de ondersteunende producten:

Bedragen x € 1.000					
	Te voteren investeringsbedragen				
Investering	Totaal	2014	2015	2016	2017
Materieel HHSK	2.223	363	1.078	348	435
Informatievoorziening	4.070	1.520	850	850	850
Huisvesting	4.829	4.800	29	0	0
Totaal ondersteunend	11.122	6.683	1.956	1.198	1.285

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

Toelichting op geplande investeringen:

Materieel HHSK

Het betreft de investeringen in materieel die worden ingezet bij het uitvoeren van de beheerstaken van het waterschap. Het materieel omvat onder meer bedrijfsauto's, aanhangwagens, zoutstrooiers, tractoren, boten en pompen.

Informatievoorziening

Deze investering is gebaseerd op het informatiebeleidsplan 2011-2015 en het daaruit voortvloeiende meerjareninvesteringsplan. De investeringen na de planperiode zijn meegenomen op een vast investeringsniveau van € 850.000.

Huisvesting

Om de benodigde investeringen voor (achterstallig) onderhoud aan het Gemeenlandshuis op een toekomstbestendige wijze te kunnen uitvoeren, is naar schatting € 5 miljoen (exclusief bouwrente) voor de noodzakelijke voorzieningen nodig. De noodzaak en de fasering van de opgenomen investering zal definitief worden na besluitvorming (op basis van nader onderzoek) over de noodzakelijke oplossingen voor ingrepen waarbij:

- o De (bouwkundige, installatietechnische en klimatologische) toestand en onderhoud van het gebouw op orde gebracht wordt;
- o De vrijkomende ruimte voor de RBG voor flexibel hergebruik wordt ingericht;
- o Het aanzien van de buitenkant van het gebouw cosmetisch wordt verbeterd.

De gewenste ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en personele ontwikkeling worden gerealiseerd en mogelijk wordt de entree bouwkundig veranderd, waardoor de hoofdingang ook rolstoeltoegankelijk wordt.

Waterberging Centraal Station

7. Waterschapsbelastingen

7.1 Algemeen

De Waterschapsbelastingen

Dekking van de exploitatiekosten van Schieland en de Krimpenerwaard vindt vooral plaats via het heffen van waterschapsbelastingen. Schieland en de Krimpenerwaard heft de volgende belastingen:

- o *Watersysteemheffing*: De dekking van de kosten die zijn verbonden aan de zorg voor het watersysteem (waterkeringszorg, waterkwantiteitsbeheer, grondwater en passief waterkwaliteitsbeheer) vindt via de watersysteemheffing plaats.
- o *Wegenheffing*: De dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van de wegen in de Krimpenerwaard vindt via de wegenheffing plaats.
- o *Zuiveringsheffing*: De dekking van de kosten voor het zuiveren van afvalwater vindt via de zuiveringsheffing plaats.
- o *Verontreinigingsheffing*: Voor het direct lozen van afvalwater op het oppervlaktewater wordt een aanslag verontreinigingsheffing opgelegd. Het tarief van de verontreinigingsheffing bedraagt 100% van de zuiveringsheffing.
- o *Leges*: Voor het in behandeling nemen van aanvragen tot het verlenen van ontheffingen en vergunningen wordt een aanslag leges geheven. In 2013 is de legesverordening vereenvoudigd en gemoderniseerd. De tarieven voor deze belasting worden sindsdien niet meer jaarlijks geïndexeerd voor inflatie.
- o *Precariobelasting*: Voor het hebben van voorwerpen op of in eigendom van Schieland en de Krimpenerwaard wordt precariobelasting geheven. De tarieven voor deze belasting worden jaarlijks trendmatig geïndexeerd voor inflatie.

Kostentoedeling en tariefdifferentiaties

In september dit jaar is de kostentoedelingsverordening geactualiseerd. Deze verordening wordt ten minste één maal in de vijf jaar herzien. De bestaande verordening dateerde uit 2009. Vandaar dat met ingang van 2014 de nieuwe kostentoedeling van toepassing is. In deze verordening wordt toedeling van de kosten voor de taken via de watersysteem- en wegenheffing over de belangcategorieën ingezetenen en eigenaren van onroerende zaken geregeld. In onderstaande tabellen is de kostentoedeling voor de beiden heffingen met ingang van 2014 weergegeven.

Overzicht kostenaandelen watersysteemheffing

Categorie	Toedeling kosten 2014	Toedeling kosten 2009
Gebouwd	43,687 %	43 %
Ongebouwd	6,300 %	6,99 %
Natuur	0,013 %	0,01 %
Ingezetenen	50 %	50 %

Overzicht kostenaandelen wegenheffing

Categorie	Toedeling kosten 2014	Toedeling kosten 2009
Gebouwd	58,66 %	58,68 %
Ongebouwd	9,32 %	9,31 %
Natuur	0,02 %	0,01 %
Ingezetenen	32 %	32 %

Tot slot kent Schieland en de Krimpenerwaard de volgende twee tariefdifferentiaties binnen de watersysteemheffing:

1. Voor buitendijks gelegen ongebouwde onroerende zaken die geen natuurterreinen zijn en voor buitendijks gelegen gebouwde onroerende zaken. Het tarief na toepassing van de tariefdifferentiatie is 75 % lager dan voor elk van deze categorieën geldt.
2. Voor verharde openbare wegen. Het tarief na toepassing van de tariefdifferentiatie is 100 % hoger dan het tarief voor ongebouwde onroerende zaken, niet zijnde natuurterreinen, geldt.

Ontwikkeling geraamde belastingeenheden

De belastingheffing in 2013 door de Regionale Belasting Groep (RBG) geeft aanleiding de geraamde belastingeenheden bij te stellen. Hieronder volgt een beschrijving van alle mutaties.

Watersysteemheffing ingezetenen en Zuiveringsheffing huishoudens

Uit een volledigheidsonderzoek uitgevoerd door de RBG blijkt dat het aantal woonruimten in het beheersgebied van HHSK iets hoger is dan eerder werd aangenomen. Daardoor is ook het totale aantal vervuilingseenheden van huishoudens iets gestegen. Tevens is het aantal huishoudens dat in aanmerking komt voor kwijtschelding toegenomen. Zie de paragraaf over kwijtschelding hieronder voor meer informatie. Per saldo stijgt de opbrengst zuiveringsheffing hierdoor met € 17.000 in 2014. Het effect op de opbrengst watersysteemheffing is per saldo nihil.

Watersysteemheffing en Wegenheffing gebouwd

De RBG adviseert in de begroting 2014 rekening te houden met een daling van de WOZ-waarde van gebouwde onroerende zaken in het beheersgebied van HHSK met gemiddeld vijf procent. In voorgaande jaren is gebleken dat de werkelijke totale WOZ-waarde in het beheersgebied van HHSK hoger lag dan de RBG vooraf had ingeschat. Per saldo is daardoor meer belasting opgebracht dan voorzien. Daarom wordt in deze begroting in afwijking van het advies gerekend met een gemiddelde WOZ-waardedaling van vier procent, dit ter voorkoming van herhaling van hetzelfde effect. Een eventueel lagere opbrengst kan gezien worden als compensatie.

Watersysteemheffing ongebouwd en natuurterreinen

In 2013 is gebleken dat 800 hectare overig ongebouwd moet worden beschouwd als natuurterrein. Dit is het gevolg van een verbeterde afbakening van natuurterreinen in eigendom van hoofdzakelijk het Recreatieschap Rottemeren. Deze verschuiving heeft daarom alleen plaatsgevonden in het gebied Schieland en dus niet in de Krimpenerwaard. Het belastingtarief watersysteemheffing van de categorie natuurterreinen daalt daardoor.

Watersysteemheffing tariefdifferentiatie verharde openbare wegen

De verordening van de watersysteemheffing 2014 bevat een tariefdifferentiatie ten laste van eigenaren van verharde openbare wegen van 100%. Dit betekent dat eigenaren van verharde openbare wegen tweemaal het tarief moeten betalen van overige eigenaren van ongebouwde onroerende zaken. Bij een gelijkblijvende totaalopbrengst van de categorie ongebouwd, daalt het standaardtarief van eigenaren van overige ongebouwde onroerende zaken.

Voor meer informatie over tariefstijgingen en –dalingen per categorie belastingplichtige wordt korthedshalve verwezen naar de rekenvoorbeelden in hoofdstuk 7.3 van deze begroting.

Kwijtschelding

Het kwijtscheldingsbeleid van HHSK is vastgelegd in de Kwijtscheldingsregeling. De regeling is vastgesteld door het algemeen bestuur van HHSK op 3 januari 2005. De kwijtschelding bij HHSK is beperkt tot de ingezetenenomslag (watersysteem- en wegenheffing) en zuiveringsheffing woonruimten. Daarnaast wordt voor de kwijtscheldingsnorm voor de 'kosten van bestaan' aangesloten bij de normbedragen en -percentages voor bijstandsuitkeringen die gebruikt worden bij de toepassing van de Wet Werk en Bijstand. HHSK heeft eerder gekozen voor de maximale kwijtscheldingsnorm zijnde 100% van de bijstandsuitkering. Dit geldt voor praktisch alle waterschappen en gemeenten in Nederland. De omvang van kwijtschelding van waterschapsbelastingen laat de afgelopen jaren een stijgende tendens zien. De belastingplichtigen die vanuit een WW-uitkering nog geen kwijtschelding kregen, komen bij geen verbetering op de arbeidsmarkt meer en meer in de bijstand terecht. Deze toename van bijstandsgerechtigden zal in 2014 een toename van het aantal toegekende kwijtscheldingsverzoeken veroorzaken. De RBG schat in dat het aantal toegekende kwijtscheldingsverzoeken stijgt met vier procent ten opzichte van 2013. Dit is in deze programmabegroting verwerkt.

Oninbaar

De Regionale Belasting Groep heeft op verzoek van HHSK een aantal maatregelen genomen - onder andere door de dwanginvordering direct na de vervaldatum te starten - om de omvang en groei van de oninbaarheid van belastingschulden terug te dringen. Zo maakt de RBG gebruik van de nieuwste dwanginvorderingsmaatregelen, zoals loonbeslag en de overheidsvordering.

Belastingopbrengst

Door de flinke daling van de kapitaallasten ten opzichte van de voorjaarsnota 2013 jaarschijf 2014 zoals reeds uitgelegd in hoofdstuk 2 Beschouwingen, stijgen de reserves als we niets aan de (belasting)stijgingspercentages doen. In het kader van duurzaam financieel beheer dekken we de toekomstige tekorten zoveel mogelijk met de dan beschikbare tariefegalisatiereserves. Daarom hebben we deze stijgingspercentages gewijzigd, zoals in onderstaande tabel staat weergegeven.

Waterschapstaken	Stijgingspercentage voorjaarsnota 2013 jaarschijf2014	Stijgingspercentage programmabegroting 2013 jaarschijf2014	Mutatie
Systeemheffing	4,7%	5,0%	+ 0,3%
Wegenheffing	4,0%	3,0%	- 1,0%
Zuiveringsheffing	0,5%	0,0%	- 0,5%

Daarom is het ons inziens verantwoord om het tariefstijgingspercentage voor de systeemheffing met 0,3% te verhogen en het meerjarige stijgingspercentage voor de wegenheffing en de tariefstijgingspercentage voor de zuiveringsheffing te verlagen met respectievelijk 1,0% en 0,5%. Dit betekent dat de geprognosticeerde belastingopbrengsten met ongeveer € 108.000 zullen dalen.

De geprognosticeerde belastingopbrengst watersysteemheffing in 2014 stijgt met 0,3% wat een stijging van € 109.000 betekent. De daling van de kapitaallasten was voor deze heffingstaak niet voldoende om het stijgingspercentage te kunnen laten dalen, omdat anders de tariefegalisatiereserve van de watersysteemheffing in 2017 ongeveer € 2,5 miljoen negatief zou zijn. Daarom is dit stijgingspercentage verhoogd ter voorkoming van het schoksgewijs oplopen van de belastingtarieven na de versnelde afbouw van de tariefegalisatiereserve watersysteemheffing.

Het effect van het voordeel van de kapitaallasten heeft wel een daling van het stijgingspercentage van de wegenheffing met 1% tot gevolg gehad alsmede een daling van het tariefstijgingspercentage van de zuiveringsheffing met 0,5%.

Voor de wegenheffing betekent dit dat de geprognosticeerde belastingopbrengsten dalen met € 44.000. Twee effecten maken het mogelijk om het stijgingspercentage met 1% te verlagen. Ten eerste komt dit door het verlagen van de rente op kort en lang geld en ten tweede komt dit door het uitstellen van de investering in de Gouderakse Tiendweg naar 2017 (reeds verwerkt in de voorjaarsnota 2013).

De verlaging van de zuiveringsheffing met 0,5% komt door harmonisatie van het afschrijvingsbeleid waardoor de afschrijvingskosten bij het programma Afvalwaterketen dalen met € 0,5 miljoen per jaar en door het verlagen van de rente op kort en lang geld. In totaal dalen de belastingopbrengsten voor deze taak met € 173.000 door het tarief niet te verhogen.

In totaal dalen de belastingopbrengsten met € 108.000 ten opzichte van de voorjaarsnota 2013, jaarschijf 2014.

Leges en precariobelasting

De invoering van de Waterwet heeft geleid tot een landelijke discussie over de heffing van leges voor de afgifte van vergunningen. Tot op heden heeft deze discussie nog geen gelijke lijn in denken en handelen over dit onderwerp opgeleverd. Wanneer hier meer duidelijkheid over ontstaat, wordt besluitvorming hierover voorbereid. Tot die tijd wordt het heffen van leges gecontinueerd. Op het vlak van de precariobelasting zijn de voorbereidingen voor een wetsvoorstel ter hand genomen voor een vrijstelling van precariobelasting op netwerken van nutsbedrijven. Het wetgevingstraject is niet in 2013 afgerond, zodat het heffen van precariobelasting op netwerken vooralsnog wordt gecontinueerd.

Gemaal Abraham Kroes

7.2 Tarieven 2014

Watersysteemheffing (voor gehele beheersgebied van HHSK)	
- ingezetene per woonruimte (aantal woonruimten 230.100)	€ 83,11
- gebouwd per WOZ-waarde (netto WOZ-waarde € 66.704 mln.)	0,0251%
- verharde openbare wegen per hectare (4.352 hectaren)	€ 174,52
- overig ongebouwd per hectare (18.911 hectaren)	€ 87,26
- natuurterrein per hectare (1.900 hectaren)	€ 2,62
Tariefegalisatiereserve 1 januari	€ 15.943.000
Tariefegalisatiereserve 31 december	€ 10.780.941
Bodemreserve	€ 2.500.000

Wegenheffing (alleen voor het gebied Krimpenerwaard)	
- ingezetene per woonruimte (aantal woonruimten 30.020)	€ 48,50
- gebouwd per WOZ-waarde (netto WOZ-waarde € 8.811 mln.)	0,0303%
- ongebouwd per hectare (12.000 hectaren)	€ 35,34
- natuurterrein per hectare (249 hectaren)	€ 3,65
Tariefegalisatiereserve 1 januari	€ 3.252.000
Tariefegalisatiereserve 31 december	€ 3.114.181
Bodemreserve	€ 500.000

Totaal (voor gebied Krimpenerwaard¹)	
- ingezetene per woonruimte	€ 131,61
- gebouwd	0,0553%
- verharde openbare wegen per hectare	€ 209,86
- overig ongebouwd per hectare	€ 122,60
- natuurterrein per hectare	€ 6,27

Zuiveringsheffing (voor gehele beheersgebied van HHSK)	
- tarief per vervuilingseenheid (aantal vervuilingseenheden 673.700)	€ 56,56
Tariefegalisatiereserve 1 januari	€ 8.632.000
Tariefegalisatiereserve 31 december	€ 8.206.263
Bodemreserve	€ 2.000.000

Verontreinigingsheffing (voor gehele gebied van HHSK, voor directe lozing op oppervlaktewater)	
- tarief per vervuilingseenheid (aantal vervuilingseenheden 300)	€ 56,56

¹ Het onderscheid voor de Krimpenerwaard komt voort uit de wegentaak, daarvoor wordt alleen in dat gebied belasting geheven.

7.3 Rekenvoorbeelden 2014

Belastingaanslagen 2013 versus tarieven 2014

	Tarieven 2013		Tarieven 2014		Verschil Schieland		Verschil Krimpen	
	Schieland	Krimpen	Schieland	Krimpen	€	%	€	%
	€	€	€	€	€	%	€	%
WOZ-waarde	WOZ-waarde		WOZ-waarde					
Woning / éénpersoonshuishouden	in 2013	€ 125.000	in 2014	€ 120.000				
Ingezetenenheffing	79,33	126,51	83,11	131,61	3,78	4,8%	5,10	4,0%
Gebouwd	28,88	64,13	30,06	66,41	1,19	4,1%	2,28	3,6%
Zuiveringsheffing 1 ve	56,56	56,56	56,56	56,56	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Eigen woning	164,76	247,19	169,73	254,57	4,97	3,0%	7,38	3,0%
Huurwoning	135,89	183,07	139,67	188,17	3,78	2,8%	5,10	2,8%
	WOZ-waarde		WOZ-waarde					
Woning / meerpersoonshuishouden	in 2013	€ 125.000	in 2014	€ 120.000				
Ingezetenenheffing	79,33	126,51	83,11	131,61	3,78	4,8%	5,10	4,0%
Gebouwd	28,88	64,13	30,06	66,41	1,19	4,1%	2,28	3,6%
Zuiveringsheffing 3 ve	169,67	169,67	169,67	169,67	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Eigen woning	277,87	360,30	282,84	367,69	4,97	1,8%	7,38	2,0%
Huurwoning	249,00	296,18	252,78	301,28	3,78	1,5%	5,10	1,7%
	WOZ-waarde		WOZ-waarde					
Woning / éénpersoonshuishouden	in 2013	€ 200.000	in 2014	€ 192.000				
Ingezetenenheffing	79,33	126,51	83,11	131,61	3,78	4,8%	5,10	4,0%
Gebouwd	46,20	102,60	48,10	106,25	1,90	4,1%	3,65	3,6%
Zuiveringsheffing 1 ve	56,56	56,56	56,56	56,56	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Eigen woning	182,09	285,67	187,76	294,42	5,68	3,1%	8,75	3,1%
Huurwoning	135,89	183,07	139,67	188,17	3,78	2,8%	5,10	2,8%
	WOZ-waarde		WOZ-waarde					
Woning / meerpersoonshuishouden	in 2013	€ 200.000	in 2014	€ 192.000				
Ingezetenenheffing	79,33	126,51	83,11	131,61	3,78	4,8%	5,10	4,0%
Gebouwd	46,20	102,60	48,10	106,25	1,90	4,1%	3,65	3,6%
Zuiveringsheffing 3 ve	169,67	169,67	169,67	169,67	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Eigen woning	295,20	398,78	300,87	407,53	5,68	1,9%	8,75	2,2%
Huurwoning	249,00	296,18	252,78	301,28	3,78	1,5%	5,10	1,7%

NB: De WOZ-waarde van gebouwde onroerende zaken in het beheersgebied van HHSK is gemiddeld met vier procent gedaald.

Belastingaanslagen 2013 versus tarieven 2014

	Tarieven 2013		Tarieven 2014		Verschil Schieland		Verschil Krimpen	
	Schieland	Krimpen	Schieland	Krimpen	Verschil Schieland		Verschil Krimpen	
	€	€	€	€	€	%	€	%
	WOZ-waarde		WOZ-waarde					
Woning / éénpersoonshuishouden	in 2013	€ 400.000	in 2014	€ 384.000				
Ingezetenenheffing	79,33	126,51	83,11	131,61	3,78	4,8%	5,10	4,0%
Gebouwd	92,40	205,20	96,19	212,51	3,79	4,1%	7,31	3,6%
Zuiveringsheffing 1 ve	56,56	56,56	56,56	56,56	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Eigen woning	228,29	388,27	235,86	400,67	7,57	3,3%	12,41	3,2%
Huurwoning	135,89	183,07	139,67	188,17	3,78	2,8%	5,10	2,8%

	WOZ-waarde		WOZ-waarde					
Woning / meerpersoonshuishouden	in 2013	€ 400.000	in 2014	€ 384.000				
Ingezetenenheffing	79,33	126,51	83,11	131,61	3,78	4,8%	5,10	4,0%
Gebouwd	92,40	205,20	96,19	212,51	3,79	4,1%	7,31	3,6%
Zuiveringsheffing 3 ve	169,67	169,67	169,67	169,67	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Eigen woning	341,40	501,38	348,97	513,79	7,57	2,2%	12,41	2,5%
Huurwoning	249,00	296,18	252,78	301,28	3,78	1,5%	5,10	1,7%

Bouw- en grasland	hectaren		50					
Ongebouwd	5.269,00	6.982,50	4.362,98	6.129,98	-906,02	-17,2%	-852,52	-12,2%
Zuiveringsheffing 3 ve	169,67	169,67	169,67	169,67	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Totaal	5.438,67	7.152,17	4.532,64	6.299,64	-906,02	-16,7%	-852,52	-11,9%

Verharde openbare wegen	hectaren		50					
Ongebouwd	5.269,00	6.982,50	8.725,95	10.492,95	3.456,95	65,6%	3.510,45	50,3%
Totaal	5.269,00	6.982,50	8.725,95	10.492,95	3.456,95	65,6%	3.510,45	50,3%

Natuurterreinen	hectaren		50					
Natuurterreinen	165,50	254,00	130,85	313,35	-34,65	-20,9%	59,35	23,4%
Totaal	165,50	254,00	130,85	313,35	-34,65	-20,9%	59,35	23,4%

	WOZ-waarde		WOZ-waarde					
Bedrijfsgebouwd	in 2013	€ 4.000.000	in 2014	€ 3.840.000				
Gebouwd	924,00	2.052,00	961,92	2.125,08	37,92	4,1%	73,08	3,6%
Zuiveringsheffing 30 ve	1.696,67	1.696,67	1.696,67	1.696,67	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Totaal	2.620,67	3.748,67	2.658,59	3.821,75	37,92	1,4%	73,08	1,9%

NB: De WOZ-waarde van gebouwde onroerende zaken in het beheersgebied van HHSK is gemiddeld met vier procent gedaald.

8. Overige financiële aspecten

8.1 Kostentoerekening

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de toerekening van de ondersteunende beheerproducten naar de primaire beheerproducten en de uiteindelijke toerekening van de netto kosten aan de kostendragers Systeembeheer, Zuiveringenbeheer en Wegenbeheer. Met het vaststellen van de begroting 2014 wordt het principe van kostentoerekening bevestigd. HHSK volgt hierin het in 2008 vastgestelde beleid op grond van artikel 15 van de Verordening ex artikel 108 van de Waterschapswet.

Hieronder staat een toelichting op de kwantitatieve en kwalitatieve grondslagen die voor de kostentoerekening gelden. De methodiek voor de berekening van de rentelasten van vaste activa wordt hier niet toegelicht, deze is onderdeel van het vastgestelde afschrijvingsbeleid.

Toerekenen personele lasten naar de beheerproducten

De personele lasten worden door middel van tijdschrijven toegerekend naar de producten. De geschreven uren worden financieel gemaakt met een intern uurtarief. Binnen HHSK worden drie interne uurtarieven (laag, gemiddeld, hoog) gehanteerd. Voor 2014 zijn de tarieven: € 54, € 63 en € 96 per uur.

Ondersteunde beheerproducten

De kosten van de ondersteunende beheerproducten zijn verdeeld conform het verdelingsmodel van de Unie van Waterschappen. Een eenduidige verdeelmethodiek maakt een goed systeem van bedrijfsvergelijking tussen waterschappen mogelijk.

Voor de verdeling van de kosten van de ondersteunende beheerproducten aan de primaire beheerproducten worden twee algemene verdeelsleutels gehanteerd, namelijk:

- 1) verdeling op basis van het aandeel directe uren per beheerproduct
- 2) verdeling op basis van het aandeel totale directe kosten per beheerproduct

Volgens methodiek a worden de volgende producten verdeeld:

- o Centraal management;
- o Personeelsbeleid en beheer;
- o Interne communicatie;
- o Catering en Interne faciliteiten en
- o Bestuurlijke- en juridische zaken.

Volgens methodiek b worden de volgende producten verdeeld:

Financiën en Control en Dienstauto's

Uiteindelijk leidt dit tot de volgende verdeling van de kosten van de ondersteunende producten over de kostendragers:

	Methode A	Methode B
Systeemheffing	65,69 %	49,03 %
Zuiveringsbeheer	28,26 %	46,31 %
Wegenbeheer	6,06 %	4,67 %
	100,00 %	100,00 %

De volgende producten hebben een specifieke verdeling:

Informatisering en automatisering	verdeling o.b.v. aantal werkplekken
Centrale (geo)grafische informatie	verdeling o.b.v. aantal werkplekken
Centrale huisvesting	verdeling o.b.v. aantal m ² werkruimte

Materieelbeheer

Alleen de kosten van de dienstauto's worden proportioneel verdeeld op basis van de directe kosten per beheerproduct (sleutel B). Het materieel dat direct is toe te rekenen aan een beheerproduct wordt rechtstreeks hieraan toegerekend. Op deze wijze is er een directe relatie tussen het gebruik van het materieel en de verdeling van de kosten.

Toerekening aan de kostendragers

Nadat de ondersteunde beheerproducten zijn toegerekend aan de primaire beheerproducten worden de integrale kosten van primaire beheerproducten toegerekend aan de drie kostendragers. Dit geschiedt op basis van de volgende verdeelsleutels:

- 1) Producten die specifiek voor één taak worden uitgevoerd drukken voor 100% op deze taak.
- 2) Producten die bijdragen aan het realiseren van twee of meer taken worden op basis van langjarig gemiddelde urenrealisaties verdeeld.
- 3) Indien dit niet mogelijk is op basis van de verhouding van de kosten per taak.

De verdelingen op basis van uren en kosten, zowel van de ondersteunende producten, als van de primaire producten sluiten aan bij vigerende bedrijfseconomische uitgangspunten en hebben tot doel kosten zo objectief mogelijk aan taken toe te rekenen. Een en ander is gebaseerd op de afspraken van de Unie van Waterschappen, verankerd in artikel 6 van de BBVW (Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen).

Verdeelsleutels

Programma's/deelprogramma's	Procentuele verdeling naar taak		
	Systeem-beheer	Zuiverings-beheer	Wegen-beheer
1. Waterveiligheid			
Thema- en gebiedsgerichte plannen	100%		
Plannen van derden	100%		
Beheersinstrumenten waterkeringen	100%		
Aanleg en onderhoud waterkeringen	100%		
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	100%		
2. Oppervlakte en grondwater			
Waterbeheersplan	86%	14%	
Thema- en gebiedsgerichte plannen	100%		
Kaderrichtlijn water / WB 21e eeuw	90%	10%	
Plannen van derden	100%		
Beheersinstrumenten watersystemen	100%		
Aanleg en verwerving waterlopen	100%		
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	100%		
Bouw en verwerving kunstwerken actieve waterbeheersing	100%		
Calamiteitenbestrijding watersystemen	100%		
Monitoring watersystemen	100%		
Onderhoud vaarwegen en havens	100%		
3. Afvalwaterketen en emissies			
Thema- en gebiedsgerichte plannen		100%	
Plannen van derden		100%	
Getransporteerd afvalwater		100%	
Gezuiverd afvalwater		100%	
Verwerkt slib		100%	
Afvalwaterbehandeling door derden		100%	
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	50%	50%	
Stimulering derden aanpak diffuse emissies	50%	50%	
4. Wegenbeheer			
Thema- en gebiedsgerichte plannen			100%
Plannen van derden			100%
Beheersinstrumenten wegen			100%
Aanleg en onderhoud wegen			100%
Wegenverkeersregeling en verkeersveiligheid			100%
5. Omgeving en organisatie			
Thema- en gebiedsgerichte plannen	100%		
Calamiteitenplannen	93%	7%	
Plannen van derden	100%		
Vergunningverlening en advies	78%	19%	3%
Toezicht en handhaving	78%	19%	3%
Schouw BO	100%		
Belastingheffing	41%	52,5%	6,5%
Invordering	40%	55%	5%
Bestuur	65%	21%	14%
Eigendommenbeheer	100%		
Externe communicatie	64%	31%	5%
Algemeen	60%	30%	10%

In deze begroting is alleen de verdeling voor het product Algemeen aangepast. De verdeelsleutel van het product Algemeen is namelijk afhankelijk van de stand van de tariefegalisatiereserve per taak. De nieuwe percentages zijn op basis van de verwachte stand per 31-12-2013.

8.2 Financiering

Rente ontwikkeling

Twee keer per jaar, bij het maken van de programmabegroting en de voorjaarsnota worden de in gebruik zijnde financiële uitgangspunten herbeoordeeld en zo nodig aangepast aan recente economische ontwikkelingen. De gebruikte bronnen zijn onder andere het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Centraal Planbureau (CPB), het Financieel Dagblad en de Thesor groep (een onafhankelijke organisatie die ondersteuning biedt bij het vervullen van de treasuryfunctie).

Het Centraal Planbureau (CPB) verwacht lage economische groei tot 2017. De Nederlandse economie kan in 2014 met 0,5% groeien, als escalatie van de eurocrisis uitblijft. In dit scenario is geen sprake van substantieel vertrouwensherstel in de economie. Het consumentenvertrouwen blijft laag, waardoor de binnenlandse bestedingen slechts langzaam toenemen. Ook de verwachte loonstijging is beperkt in de komende jaren. Daardoor blijft de inflatie laag. Het CPB verwacht 2% inflatie in 2014. Op basis van deze verwachtingen is onze prognose dat de rente laag blijft om de economie in de eurozone te stimuleren. Wij hebben daarom de lange rente in deze begroting verlaagd van 3,5% naar 3,0%. Dit is het verwachte tarief inclusief risico-opslagen wat HHSK betaalt aan de bank. De rente op het eigen vermogen is evenzo verlaagd. Verder is de rente op kort geld verlaagd van 1% naar 0,5%. Tot slot handhaven we het meerjarig inflatiepercentage voor goederen en diensten op 2%. Dit is conform de laatste raming van het CPB (de macro-economische verkenning van september 2013). Samengevat:

- o De rente op kort geld wordt verlaagd naar 0,5%;
- o De rente op lang geld wordt verlaagd naar 3,0%;
- o De rente op het eigen vermogen wordt verlaagd naar 3,0%;
- o De inflatie wordt gehandhaafd op 2,0%.

De investeringsprojecten en de beheerproducten leggen beslag op (een deel van) het vermogen en daarom moeten er aan de vaste activa en aan de exploitatie rentelasten worden toegerekend. Voor het berekenen van deze rentelasten wordt gebruikt gemaakt van de renteomslagmethode: de rente die uit de financieringsmiddelen voortvloeit wordt omgeslagen over de exploitatie (beheerproducten) en over de lopende investeringsprojecten. Het renteomslagpercentage was 2,83% in de voorjaarsnota 2013 en komt in de programmabegroting van 2014 uit op 2,74%.

Rente risiconorm

De rente risiconorm bindt de looptijd van langlopende leningen aan een minimum. De wet Fido (Wet financiering decentrale overheden) heeft deze norm omschreven als “een bedrag ter grootte van een percentage van het totaal van de jaarbegroting van het openbare lichaam bij aanvang van het jaar.” Voor waterschappen is het percentage op 30% bepaald. Hieruit volgt voor HHSK een rente risiconorm van € 28,5 miljoen (30% van het begrotingstotaal ten bedrage van € 95,1 miljoen). Met de geplande herfinanciering van bestaande leningen ad € 18,1 miljoen (aflossingen 2014) wordt ruim onder de rente risiconorm gebleven.

Kasgeldlimiet

Gelet op het streven naar zo laag mogelijke financieringskosten, wordt zo lang mogelijk (binnen de kasgeldlimiet) gebruik gemaakt van het rekening-courant krediet. Dus ook nieuwe investeringen worden (gedeeltelijk) gefinancierd met kort geld. Op enig moment vindt omzetting plaats naar een vaste financiering door het aantrekken van een geldlening.

Op grond van de Wet Fido is bepaald hoeveel maximaal met kort geld gefinancierd mag worden. De norm voor waterschappen is vastgesteld op 23% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Voor het begrotingsjaar 2014 is de kasgeldlimiet van HHSK 23% van € 95,1 miljoen is € 21,9 miljoen (afgerond). De toezichthouder kan bij incidentele wijzigingen in het inkomsten- en uitgavenpatroon ontheffing verlenen voor het overschrijden van de kasgeldlimiet voor een periode van maximaal twee kwartalen.

Gevoeligheidsanalyse

Het effect van een verhoging van rente op 'kort geld' of 'lang geld' met 1% betekent voor het begrotingsjaar 2014 een stijging van € 717.950 aan totale rentelasten. Een stijging van inflatie of Btw met 1% betekent dat de overige exploitatiekosten in 2014 stijgen met ongeveer € 386.000.

Variabelen	Verhoging in %	Verhoging in €	Mutatie van begroting
Rente kort geld	1%	€ 254.120	0,27%
Rente lang geld	1%	€ 460.000	0,48%
Inflatie/btw	1%	€ 385.970	0,41%

Vermogensbehoefte

De benodigde middelen op lange termijn ter financiering van de investeringen worden ook wel kapitaalbehoefte genoemd. Uit de onderstaande liquiditeitsprognose blijkt dat € 46 miljoen aan langlopende leningen aangetrokken dient te worden om maandelijks aan de kasgeldlimiet te voldoen.

Liquiditeitsprognose

Op basis van de beschikbare informatie uit GIDS is de liquiditeitsprognose opgesteld. De voorschotsubsidie van dijkversterkingsprojecten Bergambacht – Ammerstol - Schoonhoven (BAS), Krimpen aan den IJssel en Capelle-Moordrecht wordt in mei en juni verwacht. Met het oog op de verwachte ontvangst van deze subsidies zal in februari om een tijdelijke verhoging van de limiet op het krediet in rekening courant worden gevraagd. Om te voorkomen dat de kasgeldlimiet voor het derde opeenvolgende kwartaal wordt overschreden, zal in juli en augustus een langlopende lening afgesloten moeten worden. In de uitgaven staat geen bedrag vermeld voor rente en aflossing in de maand oktober. Dit is het gevolg van het moment van afsluiten van leningen; de vervaldatum voor aflossing en rente ligt vrijwel altijd een jaar later. In het verleden zijn geen leningen afgesloten in de betreffende maand. In totaal wordt circa € 62,6 miljoen aan investeringsuitgaven verwacht in 2014 (met inbegrip van een verdragingsfactor van 10%). De investeringsuitgaven zijn verdeeld over twaalf maanden op basis van het historisch uitgavenpatroon over de jaren 2009 t/m 2012.

Bedragen x € 1.000

	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Saldo liquide middelen	-12.061	-21.966	-24.958	-28.663	-31.330	-33.492	-25.842	-18.980	-19.539	-25.163	-21.544	-26.466
Belastingen	2.740	3.391	9.215	4.715	8.379	10.426	9.427	8.227	6.418	5.386	4.827	3.597
Aan te trekken geldleningen	0	0	0	0	0	0	10.000	6.000	0	15.000	0	15.000
Overige inkomsten	271	494	271	271	494	271	271	494	271	271	494	271
Subsidies investeringen	18	18	18	18	5.187	11.620	18	18	18	18	18	18
Inkomsten	3.030	3.903	9.505	5.005	14.059	22.317	19.717	14.739	6.708	20.676	5.339	18.887
Exploitatie	5.412	4.363	5.899	4.363	6.071	7.733	4.363	10.363	5.033	9.846	4.363	4.721
Aflossingen	3.727	375	1.025	400	1.604	1.200	1.488	825	1.363	0	733	5.316
Rente	1.707	147	585	331	586	116	643	418	393	0	403	319
Investeringen	2.089	2.010	5.699	2.577	7.960	5.618	6.359	3.693	5.542	7.211	4.761	9.061
Uitgaven	12.935	6.895	13.209	7.672	16.221	14.667	12.854	15.299	12.332	17.058	10.261	19.417
Saldo liquide middelen	-21.966	-24.958	-28.663	-31.330	-33.492	-25.842	-18.980	-19.539	-25.163	-21.544	-26.466	-26.996

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

8.3 Risicomanagement

Het dagelijks bestuur heeft in 2013 het risicomanagement nader geconcretiseerd. Er is onder meer een inventarisatie uitgevoerd van de strategische en operationele risico's van HHSK. Deze risico's worden periodiek geëvalueerd.

In 2013 heeft er bij het dagelijks bestuur en management een inventarisatie plaatsgevonden van de strategische risico's voor HHSK. Deze risico's zijn:

1. *Omgevingsgerichtheid en imago*

Onze omgeving stelt steeds hogere eisen aan onze taakuitvoering, terwijl wij in essentie een intern en op inhoud gerichte organisatie zijn en onze kerntaken vaak een lastig te meten lange termijn effect hebben. Hierdoor lopen wij de kans om onvoldoende te voldoen aan de eisen en verwachtingen die onze omgeving stelt.

Voor 2014 is het verbeteren van de omgevingsgerichtheid als speerpunt benoemd. Deze doelstellingen worden in de afdelingsplannen geconcretiseerd in verbeteracties. Deze verbeteracties worden gevolgd via de marap.

Tenslotte is er een geactualiseerde communicatienota opgesteld.

2. *Beschikbaarheid van ICT / informatievoorziening*

Onze bedrijfsvoering wordt steeds afhankelijker van ICT en de ICT-ontwikkelingen gaan steeds sneller. De afhankelijkheid van ICT en een adequate informatievoorziening maakt kwetsbaar. Digitalisering en het op orde krijgen en houden van onze basisgegevens zijn noodzakelijk voorwaarden.

In de tweede helft van 2013 zal het informatiebeleidsplan worden geüpdate. Begin 2014 wordt een audit uitgevoerd naar de kwaliteit van onze basisadministratie.

3. *Beschikbaarheid van technologie*

Onze bedrijfsvoering wordt steeds afhankelijker van techniek en de technische ontwikkelingen gaan steeds sneller. Bovendien is de arbeidsmarkt voor technisch personeel krap en zal in de toekomst krappere worden. De afhankelijkheid van technologie maakt kwetsbaar voor uitval en storingen. Het wordt steeds lastiger om het juiste personeel in dienst te hebben.

Er is een project opgestart om het asset management te verbeteren. Hierdoor ontstaat een beter inzicht in de state-of-the-art van onze technische installaties. Verder is HHSK druk doende om vorm en inhoud te geven aan de strategische personeelsplanning om goed en voldoende personeel in huis te krijgen en te houden.

4. *Financiering van onze kerntaken*

De financiering van onze kerntaken komt steeds verder onder druk te staan. Er komt steeds meer politieke druk om de tarieven laag te houden en de subsidiestromen van andere overheden zullen verder dalen. De invoering van de wet Hof belemmert ons om de benodigde investeringen te doen. Als we minder geld beschikbaar krijgen, zijn wij niet in staat om (al) onze doelen (op tijd) te realiseren.

In de VJN 2013 en de begroting 2014 zijn een aantal maatregelen opgenomen om de financiële dekking ook in de toekomst te kunnen garanderen. Het betreft hier onder meer de invoering van duurzaam financieel beleid, inclusief het aanpassen van het afschrijvingsbeleid en het doorvoeren van een aantal besparingen.

In de financiële meerjarenraming tot 2030 houden we al rekening met de effecten van de Wet Hof op onze investeringsruimte.

5. Samenwerking

We besteden steeds meer werkzaamheden uit en gaan steeds meer samenwerkingsverbanden aan om onze kerntaken uit te voeren. Ook zoeken we steeds meer de samenwerking met andere waterschappen en met de gemeentes in ons gebied om onze doelen te realiseren.

Door meer samen te werken hebben we door de vergrote afstand naar het concrete proces en de bestuurlijke complexiteit minder grip en regie, waardoor we de kans lopen dat wij onze operationele en financiële doelen niet realiseren.

Er is onlangs een nota verbonden partijen vastgesteld. Deze nota moet nog wel verder worden geïmplementeerd en vertaald naar een aantal beleidsdoelen.

Er is een regiefunctie benoemd voor de samenwerking met andere waterschappen.

Het inkoop- en aanbestedingsbeleid heeft continue de aandacht.

6. Projectcontrol

HHSK investeert veel en voert grote en complexe projecten uit. De sturing op grootschalige trajecten blijft de aandacht vragen, want de prestaties uit het verleden zijn nog geen garanties voor de toekomst. HHSK gaat de komende periode een viertal projecten uitvoeren in het kader van het nHWBP. Het nHWBP kent een nieuwe financieringswijze waarbij HHSK risicodragend wordt.

Er is een kans dat wij projecten niet conform tijds-, geld- en kwaliteitsplanning uitvoeren.

Er is in 2011 een audit uitgevoerd op de projectcontrol. De aanbevelingen uit deze audit zijn inmiddels grotendeels opgevolgd. De intern managementinformatie en de bestuurlijke rapportage over projecten is de afgelopen periode verbeterd en worden nog verder verbeterd.

Ter voorbereiding op de begroting 2014 is er een inventarisatie gehouden van de operationele risico's. Een samenvatting van deze operationele risico's is opgenomen in de risicoparagraaf.

8.4 Risico's

Risicoparagraaf

In de risicoparagraaf worden de operationele risico's voor 2014 benoemd. Deze risico's kunnen van invloed zijn op het toekomstige jaarresultaat. Per risico wordt de kans van voorkomen en de mogelijke impact beschreven en worden de genomen beheersmaatregelen benoemd.

Risico's

Programma 1: Waterveiligheid

Hoogwaterbeschermingsprogramma-3 (nHWBP)

Dijkversterking Capelle-Moordrecht

De kans dat substantiële bedragen (meer dan € 100.000) niet subsidiabel worden verklaard en niet in 2014 worden uitgekeerd, is klein. Dit risico heeft dus een geringe financiële impact.

Waterkeringen Hollandsche IJssel

De budgetten voor het onderhoud aan de primaire waterkeringen bij de afgekeurde dijkvakken zijn vastgezet en er wordt nog uitsluitend curatief onderhoud uitgevoerd. Er is een risico dat in enig jaar de onderhoudstoestand van de primaire waterkeringen dusdanig achteruit blijkt te gaan dat acuut optreden noodzakelijk is en daarbij de kosten hoger uitpakken dan in de begroting is voorzien. De kans hierop is klein, maar de impact (kosten) is mogelijk substantieel en kan oplopen tot een veelvoud van € 100.000.

Programma 2: Oppervlakte- en grondwater

Programma Watergebiedsplan Krimpenerwaard

De realisatie van natuur in de Krimpenerwaard is uitgesteld, een aantal maatregelen uit het watergebiedsplan Krimpenerwaard hangen nauw samen met het instellen van de noodzakelijke natuurpeilen. De subsidietermijn voor de realisatie van het gebiedsplan is verlengd naar 2018. De kosten voor de realisatie zullen door dit uitstel toenemen. De kans dat de provincie de subsidie niet conform de nieuwe planning en kostenraming aanpast is klein, maar de impact is groot. Het uitvoeringskrediet zal dan niet toereikend zijn. Als zich dergelijke omstandigheden voordoen, zal HHSK en de provincie in overleg treden over de mogelijkheid tot bijstelling van het maatregelenpakket (alternatieven, versobering).

Programma 3: Afvalwaterketen en emissies

Investing renovatie awzi De Grote Zaag inclusief afvalwatertransport

Er bestaat een kans van ca 10% dat tijdens de bouw de stabiliteit van de ondergrond onvoldoende blijkt. Deze stabiliteit is bepalend voor de houdbaarheid van de grotere installatieonderdelen zoals de beluchting- en nabezinkruimten. Het financieel gevolg tot de oplevering van het project (eind 2014) wordt op dit moment geschat op 10% van de totaalkosten van circa € 1,5 miljoen, te weten € 150.000.

Bijdragen aan renovaties zuiveringstechnische werken door derden

Op basis van overeenkomsten draagt HHSK bij aan de exploitatie en renovatie van sommige zuiveringstechnische werken van gemeenten of andere waterschappen. Er is een substantiële kans dat vanuit deze partijen in een laat stadium afwijkingen van de geraamde kosten of planning worden gemeld. Hierdoor kan bijstelling van de investeringsplanning of een extra kredietaanvraag noodzakelijk blijken.

Grensoverschrijdend Afvalwater

De jaarlijkse kosten voor grensoverschrijdend afvalwater bestaan uit een voorschot voor het lopende jaar en de definitieve afrekening betreffende vier jaar eerder. De definitieve afrekening kan namelijk pas plaatsvinden als het aantal opgelegde aanslagen en vervuilingeenheden voor het buurwaterschap is vastgesteld. Een geringe afwijking ten opzichte van het geraamde aantal vervuilingeenheden van 2 a 3% leidt tot een kostenafwijking van ongeveer € 250.000. Daarmee is de kans groot op een substantiële afwijking tussen het budget voor grensoverschrijdend afvalwater en de definitieve kosten.

Programma 5: Omgeving en organisatie

Nauwkeurigheid investeringen

HHSK hanteert voor nieuwbouw en renovatie de algemeen aanvaarde SSK- methodiek en een vergelijkende inschatting die een nauwkeurigheidsmarge kent van plus of min 50%.

Om tot een nauwkeurigheidsmarge van plus of min 30% te komen, moeten er gedetailleerdere ontwerpen aan de ramingen ten grondslag liggen. De maximale verfijning kan worden bereikt op het besteksniveau, met een nauwkeurigheid van plus of min 15%.

Momenteel worden voor een aantal projecten, aan de hand van schetsontwerpen, SSK-ramingen gemaakt, waarmee een nauwkeurigheid van plus of min 20% wordt bereikt, om krediet aan te vragen. Des te verfijnder de raming tot en met bestek, des te nauwkeuriger de raming in de meerjarenbegroting (maximaal op besteksniveau plus of min 15%). Om bedrijfseconomische redenen worden dergelijke ontwerpen echter niet eerder als direct voorafgaand aan de geplande investering uitgevoerd. Dit leidt tot een intrinsiek risico in de hoogte van de aangegeven investeringen.

Achterblijvende overheadkosten

Vanaf 1 juli 2014 zal de RBG niet meer gehuisvest zijn in het Gemeenlandshuis van HHSK. In de begroting van 2014 is rekening gehouden met dit vertrek maar er bestaat een kans dat de incidentele en structurele kosten voor HHSK uiteindelijk hoger zullen uitvallen dan nu begroot. Op dit moment worden de exploitatiekosten voor huisvesting, ICT en overige overhead in beeld gebracht en wordt gekeken welke maatregelen nodig zijn om deze kosten zoveel mogelijk te reduceren.

Invoering Wet houdbare overheidsfinanciën (wet Hof)

De kans dat in 2014 de investeringen en/of het begrotingstekort vanwege de wet Hof moeten worden aangepast is klein. Indien de wet Hof toch leidt tot aanpassingen in de begroting en investeringen, met een aanzienlijke financiële impact op het lopende jaar, kwalificeren we dit gevolg als ernstig. Verder is het op dit moment nog niet helder op welke wijze de lokale overheden en de waterschappen onderling om zullen gaan met de verdeling van de schaarse investeringsruimte.

AQUON

AQUON is druk doende om haar bedrijfsvoering op orde te krijgen. HHSK heeft het vertrouwen dat de nu binnen AQUON genomen maatregelen voldoende zijn, maar er blijft een kans bestaan dat de nu in de begroting van HHSK voor 2014 opgenomen bedragen niet voldoende blijken te zijn.

Juridische procedures

HHSK is veroordeeld om nog eenmaal medewerking te verlenen aan het schutten van het woonschip vanuit de Ringvaart naar de rivier de Hollandsche IJssel. De kans dat dit zich voordoet is groot en de impact van het gevolg wordt ingeschat als gering.

Herverkiezing 2004

De kans dat het Hof in het hoger beroep van de veroorzaker van de herverkiezing negatief voor HHSK beslist wordt geschat op 50% (substantieel). Overigens heeft dat een geringe financiële impact: circa € 150.000 plus de proceskosten: circa € 15.000. Een mogelijk nadelig effect op het imago van HHSK is naar verwachting gering.

Aanslag precariobelasting

Als de betreffende belastingplichtige bij de Hoge Raad in het gelijk wordt gesteld, loopt HHSK de kans dat geen aanslagen precariobelasting meer kunnen worden opgelegd voor de eerste dam en/of brug naar een perceel welke in het bezit is van een andere partij. De impact hiervan is substantieel, namelijk derving van inkomsten en aanzienlijke inspanningen en kosten om de eigendomssituatie van deze bruggen/dammen te regelen om verlies van eigendom door verjaring te voorkomen. De mogelijke financiële consequentie is nog niet onderzocht. De kans dat dit risico zich voordoet wordt geschat op 10% (klein).

Het Waterschapshuis (HWH)/Landelijke samenwerking waterschappen

Het Waterschapshuis (HWH)/Landelijke samenwerking waterschappen De kans dat HWH 2.0 doorgaat en taken gaat afstoten, achten wij groot. De impact van een HWH 2.0 is substantieel. Indien de betreffende projecten en producten in eigen huis, of binnen een nieuw (regionaal) samenwerkingsverband, moeten worden gerealiseerd, zal dit onvermijdelijk leiden tot extra inzet, inhuur en investeringen ten laste van HHSK. Daarnaast kunnen, naast de daar logischerwijs tegenover staande besparingen binnen HWH, door afstoting van taken en personeel, extra kosten ontstaan zoals wellicht afvloeiingskosten van personeel in dienst bij het HWH en kosten van ontvlechting (bij voorbeeld afkoop huurcontract e.d.). Hoe dit per saldo uitwerkt, en de omvang hiervan, is ons nog niet bekend.

Tevens kan - door uitstel van werkzaamheden - het imago van HHSK schade ondervinden, met name in geval van het niet, of niet tijdig, voldoen aan veranderende wet- en regelgeving. De financiële consequentie is onbekend, maar wordt in eerste instantie gezamenlijk met de hoogheemraadschappen van Rijnland en Delfland beoordeeld, waardoor we met meer kennis kunnen trachten te komen tot goede oplossingen."

Regionale samenwerking waterschappen

In de begroting van 2014 zijn geen specifieke budgetten gereserveerd om kosten te dekken die voortkomen uit de verdere vormgeving van de regionale samenwerking. Wanneer er toch extra kosten worden gemaakt, zal hiervoor dekking moeten worden gezocht.

Implementatie Netcentrisch Werken

De impact van het niet (tijdig) te kunnen voldoen aan de netcentrische werkwijze (NCW) ten behoeve van crisisbeheersing, is substantieel. Er zal minder effectief en efficiënt kunnen worden opgetreden bij (gebiedsoverschrijdende) calamiteiten. De kans is groot dat HHSK moet besluiten niet te wachten of er een aanbesteding voor NCW vanuit de branche komt. Het is niet duidelijk wat de mogelijke kosten zijn bij zelfstandige aanbesteding. HHSK is aangesloten bij landelijke en regionale werkgroepen om tijdig op de hoogte te zijn van de ontwikkelingen. Er wordt contact onderhouden met Het Waterschapshuis om te bezien wat de rol voor dit orgaan kan zijn.

Bruggen HHSK Bergse Linker Rottekade

Van de meeste bruggen is de eigendomssituatie en de staat van onderhoud onduidelijk. Als de eigenaar van een brug in het zogenaamde 'zakslotengebied' langs de Bergse Linker Rottekade te Rotterdam niet bekend is en het object is nagelvast aan het perceel van HHSK bevestigd, dan is HHSK in juridische zin eigenaar en dus onderhoudsplichtig. De kans is groot dat HHSK in dit gebied werkzaamheden zal moeten uitvoeren. De financiële consequentie kan oplopen tot een meervoud van € 100.000.

Van tenminste één van de bruggen in eigendom van HHSK is bekend dat de staat van onderhoud slecht is. Een nadere inventarisatie van percelen en bruggen zal in 2013 zijn afgerond. Onderzoek aan de bruggen wordt uitgevoerd in de loop van 2014.

8.5 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de organisatie om (financiële) tegenvallers op te kunnen vangen. Bij HHSK bestaat dit uit de algemene reserves (bodemreserves) en de onbenutte belastingcapaciteit.

De algemene reserves van HHSK hebben geen specifieke bestemming en dienen in eerste instantie om eventuele toekomstige financiële tegenvallers van algemene aard te kunnen opvangen. De algemene reserves bestaan uit de bodemreserves voor de taken systeembeheer, zuiveringsbeheer en wegenbeheer.

Systeembeheer	€ 2.500.000
Zuiveringsbeheer	€ 2.000.000
Wegenbeheer	€ 500.000
	<u>€ 5.000.000</u>

Vanwege de mogelijkheid voor HHSK om, door de onbenutte belastingcapaciteit, relatief eenvoudig middelen aan te trekken, heeft HHSK in theorie een onbeperkt beschikbare weerstandscapaciteit. Uit het oogpunt van de benodigde weerstandscapaciteit zijn omvangrijke algemene reserves naast de tariefegalisatiereserves daarom niet noodzakelijk. Wel kan het wenselijk worden geacht om naast de tariefegalisatiereserves nog enige algemene reserves aan te houden waarmee eventuele tegenvallers worden opgevangen. Dit biedt dus extra ruimte om tariefschommelingen te voorkomen. Gelet op de bovenvermelde omstandigheden dient het weerstandsvermogen van HHSK als voldoende te worden bestempeld en is er geen aanleiding om huidige bodemreserves te vergroten.

8.6 Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013 na vjn 2013	VJN 2013 jaarschijf 2014	Begroting 2014	Verschillen jaarschijf 2014
	<u>Lasten</u>					
2.1	Rente en afschrijvingen	18.715	25.035	25.625	23.856	-1.769
	- Rente exclusief bouwrente	7.079	7.272	7.914	7.216	-698
	- Bouwrente	441	384	838	338	-500
	- Afschrijving	11.196	17.380	16.873	16.302	-571
2.2	Personeelslasten	23.477	23.733	23.499	23.800	301
	- Loonkosten	21.912	22.253	22.339	22.489	150
	- Pensioenen en wachtgelden	384	345	169	355	186
	- Overige personele lasten	1.182	1.135	991	956	-35
2.3	Goederen en diensten van derden	36.252	36.736	38.369	38.597	228
2.4	Bijdragen aan derden	4.363	4.415	6.207	6.208	1
2.5	Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien	3.071	2.995	2.695	2.630	-65
	Totaal lasten	85.878	92.914	96.395	95.091	-1.304
	<u>Baten</u>					
3.1	Financiële baten	1.673	1.715	1.696	1.696	0
3.2	Personeelsbaten	220	126	50	50	0
3.3	Goederen en diensten aan derden	1.717	1.243	1.303	1.303	0
3.4	Bijdragen van derden	1.234	5.179	1.097	1.097	0
3.5	Waterschapsbelastingen	77.348	78.832	81.008	80.899	-109
3.6	Interne verrekeningen	4.269	4.490	4.271	4.320	49
	Totaal baten	86.461	91.585	89.425	89.365	-60
	Geraamd exploitatieresultaat	-583	1.329	6.970	5.726	-1.244

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

NB: Het hier genoemde geraamde exploitatieresultaat betreft het resultaat voor bestemming.

Lasten

Rente en afschrijvingen

De rentekosten zijn bijna € 1,2 miljoen lager dan in de voorjaarsnota geraamd. Enerzijds komt dit door het verlagen van de rente op kort en lang geld (zie hoofdstuk 8.2 Financiering voor onze rentevisie). Anderzijds zal de bouwrente dalen door aanpassing van het afschrijvingsbeleid van HHSK. Met ingang van 1 januari 2014 kunnen investeringsprojecten maandelijks worden afgesloten en geactiveerd in plaats van slechts één keer per jaar in de jaarrekening. Gevolg van deze wijziging is dat de bouwrente maandelijks gestopt kan worden in plaats van alleen per 31 december. Ook kan de afschrijving dan maandelijks beginnen in plaats van alleen per 1 januari van het komende boekjaar.

Verder zijn de afschrijvingskosten € 571.000 lager geraamd dan in de voorjaarsnota 2013. Dit komt met name door een aanpassing van het afschrijvingsbeleid per 1 januari 2014. Daarin wordt de afschrijvingstermijn van alle bouwkundige voorzieningen op veertig jaar gezet. Alleen in de afvalwaterketen was dat nog niet het geval. Daar werden bouwkundige voorzieningen in dertig jaar afgeschreven. Verlenging van de afschrijvingstermijn van bouwkundige voorzieningen in de afvalwaterketen van dertig jaar naar veertig jaar is een stelselwijziging volgens de financiële

regelgeving (BBVW). Bij een stelselwijziging worden bestaande (rest)boekwaarden niet herrekend, maar over de langere, dan wel de kortere, dan wel de gelijkblijvende verwachte gebruiksperiode afgeschreven. In dit geval betreft het een tien jaar langere gebruiksperiode waardoor de afschrijvingskosten van programma 3 Afvalwaterketen en emissies vanaf 2014 dalen met ongeveer € 0,5 miljoen per jaar.

Personeelslasten:

De personele lasten zijn ten opzichte van de jaarschijf 2014 uit de Voorjaarsnota 2013 gewijzigd. De totale personele lasten zijn toegenomen met € 300.000, omdat de wachtgelden zijn verhoogd met € 185.000 en de formatie met 2 fte's is uitgebreid met € 150.000.

- o De wachtgelden zijn verhoogd op basis van nieuwe afspraken.
- o Het beheer voor het onderhoudsprogramma werd voorheen uitbesteed en gefinancierd vanuit de exploitatie. In 2014 willen we het beheer zelf gaan doen door het aantrekken van een applicatiebeheerder. De kosten worden gefinancierd uit het exploitatiebudget van watersystemen door deze te verlagen met € 65.000.
- o De verenigde vergadering heeft in maart 2013 krediet gevoteerd om maatregelen in de Zuidplaspolder te realiseren. In het gevoteerde bedrag zat € 300.000 voor het tijdelijk aantrekken van een externe projectleider. De wens van de verenigde vergadering was om niet extern in te huren maar tijdelijk een medewerker te werven voor de duur van drie jaar. Dat is gelukt. Het krediet om de maatregelen in de Zuidplaspolder te realiseren, is verlaagd met € 300.000.
- o Overige personeelslasten zijn met € 35.000 verlaagd.

Goederen en diensten:

De kosten van goederen en diensten zijn ten opzichte van de voorjaarsnota jaarschijf 2014 met ongeveer € 230.000 toegenomen. De belangrijkste reden is de toename van de kosten voor het grensoverschrijdend afvalwater met € 250.000. Uit een onlangs ontvangen definitieve aanslag van het waterschap Hollandse Delta blijkt dat er meer vervuilingseenheden zijn doorgerekend dan in eerste instantie rekening mee is gehouden. Daarnaast is het exploitatiebudget van watersystemen verlaagd met € 65.000, omdat beheer en onderhoudsprogramma niet meer wordt uitbesteed. Ook zijn de premies voor verzekering verhoogd met € 35.000.

Toevoegingen voorziening

De dotatie voor de voorziening van het Gemeenlandshuis is geschrapt. Dit komt omdat de uitvoering van het onderhoudsplan vertraging heeft opgelopen vanwege de plannen voor de renovatie van het Gemeenlandshuis (het hoofdkantoor aan de Maasboulevard). Daarom hebben we besloten om in het jaar 2014 geen dotatie toe te voegen. In het licht van de renovatie bekijken we nog welke onderdelen uit het plan we nog wel gaan uitvoeren.

Baten

Waterschapsbelastingen

Tegenover de geraamde lasten staan de begrote opbrengsten die nodig zijn om de kosten te kunnen financieren. De belastingopbrengsten zijn hiervan de belangrijkste. De geprognosticeerde belastingopbrengst zuiveringsheffing in 2014 daalt met € 173.000 ten opzichte van de voorjaarsnota 2013. Dit komt vooral door verlaging van het tariefstijgingspercentage van deze belastingsoort van 0,5% naar 0% in 2014 in deze begroting.

De geprognosticeerde belastingopbrengst watersysteemheffing in 2014 stijgt met € 109.000 ten opzichte van de voorjaarsnota 2013, omdat het stijgingspercentage van deze belastingopbrengst is verhoogd van 4,7% naar 5,0% in deze begroting.

De geprognosticeerde belastingopbrengst wegenheffing in 2014 daalt met € 44.000 ten opzichte van de voorjaarsnota 2013, omdat het stijgingspercentage van deze belastingopbrengst is verlaagd van 4% naar 3% in 2014 in deze begroting. Voor een uitgebreide beschrijving van de waterschapsbelastingen wordt korthedshalve verwezen naar hoofdstuk 7.

8.7 EMU-saldo

Het wetsvoorstel Houdbare overheidsfinanciën (Hof) is op 23 april 2013 door de Tweede Kamer aangenomen. Deze wet bepaalt dat het Rijk en de decentrale overheden, dus ook de waterschappen, een gelijkwaardige inspanning leveren ten aanzien van de Europese begrotingseisen uit het aangescherpte Stabiliteits- en Groeipact. Het EMU-tekort van de decentrale overheden moet dalen tot 0,2% van het BBP in 2017. De decentrale overheden hebben aangegeven over meer investeringsruimte te moeten beschikken in verband met de uitvoering van wettelijke taken en het nakomen van (inter-)nationale verplichtingen. Het kabinet is de decentrale overheden hierin tegemoetgekomen door bij het sluiten van het 'Financieel Akkoord 2013' in te stemmen met een bijgesteld saldropad van -0,5% in 2014 en 2015. In de jaren daarna zou het verder moeten worden afgebouwd tot -0,3% in 2017. Het financieel akkoord wordt in 2015 geëvalueerd en de verwachting is dat dan afspraken worden gemaakt voor de periode na 2015. Tot die tijd mogen de decentrale overheden samen een ruimte van maximaal 0,5% in het landelijke EMU-tekort innemen. Begin oktober 2013 hebben de decentrale overheden overeenstemming bereikt over de verdeling van deze ruimte in het EMU-tekort in 2014. Het overleg heeft geleid tot de volgende onderlinge verdeling van de ruimte:

- waterschappen 0,07% (was 0,05%),
- provincies 0,11% (was 0,07%)
- en gemeenten 0,32% (was 0,38%).

De Unie van Waterschappen heeft aan de waterschappen een handreiking verstrekt die aangeeft hoe kan worden ingespeeld op het wetsvoorstel en het Financieel Akkoord. De richtlijn laat voor HHSK een EMU-referentiewaarde zien van € 14,3 miljoen negatief.

EMU-Saldo		bedragen X € 1000
		2014
1	EMU/exploitatiesaldo	-5.726
2	Invloed investeringen (zie staat van vaste activa)	
-/-	bruto-investeringsuitgaven	62.580
+	investeringsubsidies	16.989
+	verkoop materiële en immateriële activa	0
+	afschrijvingen	16.302
3	Invloed voorzieningen	
+	toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	2.630
-/-	onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	0
-/-	betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	3.920
+	eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen	0
4	Deelnemingen en aandelen	
-/-	boekwinst	0
+	boekwinst	0
	EMU-saldo	-36.305

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat het EMU-tekort van HHSK in 2014 naar verwachting ruim € 36 miljoen bedraagt. Om te voldoen aan de referentiewaarde moeten we of de uitgaven op investeringen beperken en/of het begrotingstekort verlagen. De komende jaren zal het Nederlandse EMU -saldo en daardoor ook het EMU-saldo van de waterschappen nauwlettend worden gevolgd. De Wet Hof zal er toe leiden dat de waterschappen hun EMU-tekort in de komende jaren moeten beperken en het EMU-saldo meer dan tot nu toe een plaats in hun beleidsvoorbereiding, sturing en beheersing zullen moeten geven.

8.8 Incidentele baten en lasten

Hieronder vallen de baten en lasten met een looptijd van 3 jaar of korter. Voor het jaar 2014 voorzien wij de volgende incidentele baten en lasten:

Baten

Verlaging dotatie voorziening Gemeenlandshuis	€ 65.000;

Lasten

Overige onderhoud door derden (wegenbeheer):	€ 538.100;
Personele kosten met betrekking tot het opzetten van een traineeship:	€ 125.000;
Personele kosten van het tijdelijk aantrekken van een technisch specialist:	€ 65.000;
Wachtgeld van voormalig personeel:	€ 185.000;
Grensoverschrijdend afvalwater:	€ 250.000;

8.9 Verbonden partijen

Om de waterschapsdoelen te bereiken, kan het hoogheemraadschap deelnemen aan een verbinding met derden, de zogenoemde verbonden partijen. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het waterschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Het financieel belang betreft het aan de verbonden partij ter beschikking gestelde bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt (zie artikel 4.1 van het Waterschapsbesluit).

Aangezien het waterschap verantwoordelijk blijft voor het realiseren van de doelstellingen is er voor het algemeen bestuur een kaderstellende en controlerende taak (toezicht). In de verenigde vergadering van 27 maart 2013 is daartoe de kaderstellende Nota verbonden partijen Schieland en de Krimpenerwaard vastgesteld.

De aspecten welke gericht zijn op het sturen, beheersen en toezicht houden, alsmede de financiële aspecten en risico's van verbonden partijen, worden besproken in de commissie Algemene zaken en veiligheid (AZV). Dit gebeurt in elk geval jaarlijks in de commissievergadering, die vooraf gaat aan de juni-vv. Met deze jaarlijkse algemene evaluatie wordt invulling gegeven aan het samenspel tussen het dagelijks en algemeen bestuur rond toezicht en verantwoording aangaande de verbonden partijen.

Het algemeen bestuur heeft in de kaderstellende nota tevens bepaald welke informatie hij minimaal nodig heeft en heeft daartoe een format vastgesteld. Die uitgebreide informatie, met beleidsinformatie, laatst bekende financiële gegevens en de risico's (beleidsmatig/operationeel, juridisch en financieel) van elke verbonden partij, hebben wij ondergebracht in een bijlage bij deze begroting.

Het gaat om de volgende verbonden partijen:

1. Stichting Beheer Registergoederen Schieland

De stichting heeft ten doel het beheer en de exploitatie van installaties, die aan de stichting door het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard ten titel van beheer als zodanig zijn overgedragen dan wel in gebruik zijn gegeven en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

2. Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

De NWB is een vooraanstaande financiële dienstverlener voor de overheidssector. Voor gemeenten, provincies, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank kort- en langlopende kredieten. De NWB financiert haar activiteiten op de internationale geld- en kapitaalmarkten op basis van een zeer sterke vermogenspositie en triple-A ratings van Moody's en Standard & Poor's.

3. Stichting Bodembeheer Krimpenerwaard

De kern van de stichting is de functiegerichtheid in het beheer in het landelijk gebied van de Krimpenerwaard. De stichting zorgt ervoor dat de grondmobiliteit in de landinrichting weer op gang kwam. Dit gebeurt door via overeenkomsten met de landeigenaren de verantwoordelijkheid van de wet bodembescherming (Wbb) voor het beheer van de dempingen over te nemen. De eigenaren betalen hiervoor een bijdrage. Ook zorgt de stichting dat de milieuhygiënische toestand in het gebied verbetert. Dit gebeurt door functiegericht te saneren via vooral isolatie-, beheers- en controlemaatregelen (IBC). De functies welke aan de orde zijn betreffen, landbouw, recreatie, natuur en drinkwaterwinning. Tot slot ontwikkelt de stichting instrumenten die ook elders ingezet kunnen worden.

4. De stichting Het Waterschapshuis

Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen. Onder begeleiding van Het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening te verbeteren. Daarnaast is het streven gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven.

5. Gemeenschappelijke regeling met Hoogheemraadschap Delfland en de gemeente Delft: De Regionale Belastinggroep

De Regionale Belasting Groep heft en int sinds 2010 de waterschapsbelastingen voor de hoogheemraadschappen van Schieland en de Krimpenerwaard en van Delfland.

6. Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009

De gemeenschappelijke regeling (GR) heeft tot doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen met betrekking tot de be- en verwerking van slib en residuen en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalketen.

De kerntaak van de GR is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de N.V. HVC en het afstemmen van de activiteiten die met of door N.V. HVC ten behoeve van de in de regeling deelnemende waterschappen worden uitgevoerd.

De GR is actief aandeelhouder en is op deze manier namens de deelnemende waterschappen nauw betrokken bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking. Zeggenschap binnen HVC is niet alleen direct gebonden aan het percentage van het aandeelhouderschap in HVC, maar vooral aan de manier waarop het aandeelhouderschap wordt ingevuld. In dat kader wordt mede geparticipeerd in de Raad van Commissarissen van HVC en maken vertegenwoordigers van de waterschappen deel uit van zowel het bestuurlijk Innovatieplatform als het ambtelijk Kennisplatform van HVC.

7. Gemeenschappelijke regeling Aquon

De gemeenschappelijke regeling heeft als doel om te komen tot kennisdeling en –ontwikkeling, vergroting van de efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht op het gebied van laboratoriumactiviteiten.

8. Unie van Waterschappen

Deze vereniging treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de Rijksoverheid en andere overheidsgerelateerde organisaties, zoals de VNG.

9. Stowa (Stichting toegepast onderzoek waterbeheer)

Het (doen) verrichten van toegepast onderzoek ten dienste van instellingen belast met het beheer van watersystemen en waterketen, maar ook het vergaren en verankeren van deze kennis bij de deelnemers is het doel van deze stichting.

10. Gemene Rekening Muskusrattenbeheer

Doelmatige bestrijding van de muskusrat en beverrat en het voorkomen van schade door deze soorten aan waterstaatswerken in het bijzonder is het doel van deze overeenkomst van kosten voor gemene rekening.

8.10 Mutaties overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Overige bestemmingsreserves

Toevoegingen

Er zijn geen toevoegingen aan de overige bestemmingsreserves.

Onttrekkingen

Afkoopsommen erfpachten € 87.221

De mogelijkheid bestaat om erfpachten voor een periode van dertig of vijftig jaar af te kopen. Het afkopen van erfpachten is een voortdurend proces, waarbij de ontvangsten jaarlijks wisselen. Het bedrag aan erfpachtcanons dat hierdoor niet wordt ontvangen, wordt jaarlijks gecompenseerd door een onttrekking aan de reserve afkoopsommen erfpachten en ten bate gebracht van het exploitatieresultaat. In 2014 zal € 87.221 worden onttrokken aan deze reserve.

Subsidie slibverbrandingsinstallatie € 181.000

In de periode 1992 tot en met 1997 is subsidie ontvangen voor de bouw van de slibverbrandingsinstallatie tot een totaalbedrag van € 4,5 miljoen. De bijdrage vanuit de reserve ten gunste van de exploitatie is gerelateerd aan de totale afschrijvingsduur van de slibverbrandingsinstallatie van 25 jaar, zoals deze door HVC N.V. (en voorheen door DRSH Zuiveringsslib N.V.) wordt gehanteerd. Een bedrag van € 181.000 wordt in 2014 ten gunste van de exploitatie gebracht.

Reserve egalisatie Cross Border Lease (CBL) € 18.000

De functie van deze reserve is matching van kosten en opbrengsten van deze constructie. Bijkomend effect is, dat deze reserve in zekere mate bijdraagt aan risicodekking. Jaarlijks valt een deel vrij als bate in de exploitatie evenredig met de looptijd van de leasetermijnen van de awzi's Krimpen aan de Lek en Stolwijk. In 2014 gaat het om een bedrag van € 18.000.

Voorzieningen

Toevoegingen voorziening onderhoud Gemeenlandshuis: € 0

Onttrekking uit de voorziening Gemeenlandshuis: € 0

De uitvoering van het onderhoudsplan heeft vertraging opgelopen vanwege de plannen voor de renovatie van het Gemeenlandshuis (het hoofdkantoor aan de Maasboulevard). Daarom hebben we besloten om in het jaar 2014 geen dotatie toe te voegen. In het licht van de renovatie bekijken we welke onderdelen uit het plan we nog gaan uitvoeren.

Toevoegingen voorziening Baggeren: € 2.530.000

Onttrekking uit de baggervoorziening: € 3.550.000

Het baggerbeleid is vastgelegd in de Baggernota HHSK 2011-2015. De planning voor 2014 is om 90 kilometer watergangen te onderhouden, waarbij circa 200.000 m3 baggerspecie wordt verwijderd. De jaarlijkse hoeveelheid te verwijderen baggerspecie en kosten zijn opgenomen in het uitvoeringsplan.

Toevoegingen voorziening wachtgelden en pensioenen: € 100.000

Onttrekking uit de voorziening wachtgelden en pensioenen: € 355.000

Uit deze voorziening wordt in 2014 voor € 215.000 aan wachtgeld uitgekeerd en voor € 140.000 aan pensioenen. Begunstigden zijn voormalig bestuurders en personeel. Aan het eind van het jaar wordt beoordeeld of de voorziening wachtgelden voldoende is om gemaakte afspraken te kunnen financieren. Indien nodig wordt de voorziening aangevuld. Voor wat betreft de pensioenen zijn de actuariële berekeningen de basis voor de voorziening pensioenen. Vooralsnog is de jaarlijkse dotatie voldoende.

Toevoeging voorziening arbeidsgelateerde verplichtingen: p. m.

Onttrekking voorziening arbeidsgelateerde verplichtingen: p. m.

Met het invoeren van het individueel keuze budget hebben medewerkers een eigen budget om middelen naar keuze in te zetten. Een mogelijkheid is onder andere het kopen van verlof. Dit verlof kan worden gespaard en in overleg met de leidinggevende in één keer, dus voor een langere periode, worden opgenomen. Dit kan leiden tot de noodzaak om capaciteit in te huren. Het doel van deze voorziening is om in de toekomst financiële middelen beschikbaar te hebben om capaciteit in te huren. Onduidelijk is nog hoe groot jaarlijks de toevoeging en onttrekking moet worden. Het beleid en het uitvoeringsplan worden verwerkt in de jaarrekening 2013.

9. Investerings

9.1 Verzamelkrediet 2014

De Waterschapswet biedt de mogelijkheid om bij de behandeling van de begroting een verzamelkrediet te laten voteren. Aparte besluiten per afzonderlijk investeringskrediet zijn niet nodig. De verenigde vergadering machtigt dan het college voor de verdere besteding zoals ook het geval is met de overige posten die bij de vaststelling van de begroting worden geautoriseerd. Het voordeel van deze handelswijze is dat hierdoor meer slagvaardig en met een grotere mate van flexibiliteit door de organisatie kan worden gehandeld.

Bij Schieland en de Krimpenerwaard is deze mogelijkheid beschreven in de eigen financiële verordeningen, die zijn vastgesteld in 2008. Bij de besluitvorming over deze verordeningen is afgesproken dat het moet gaan om investeringen van beperkte omvang of om investeringen die bestuurlijk en/of beleidsmatig van weinig belang zijn, zoals bijvoorbeeld vervangingsinvesteringen of voorbereidingskredieten.

De bestanddelen van het verzamelkrediet 2014 worden hieronder opgesomd en kort toegelicht. De bedragen maken deel uit van de jaarschijf 2014 uit het investeringsprogramma.

Programma 1: Waterveiligheid

Reconstructie primaire waterkeringen: € 25.000
Het reconstructieprogramma wordt, mede op basis van de toetsresultaten, volledig herzien. Ook in 2013 zal een deel opgepakt worden.

Reconstructie primaire waterkeringen: € 550.000
Bestemd voor het ophalen en het in profiel brengen van een gedeelte buitenbeloop van de primaire waterkering langs de Hollandse IJssel, tussen de hmp 8.4 en 8.7, voor een lengte van circa 450 meter in de gemeente Zuidplas en een deel langs de Lek ter hoogte van hmp 12.5, voor een lengte van circa 150 meter in de gemeente Nederlek. Door het uitvoeren van deze werkzaamheden zijn de glooiingen weer goed gesloten, waardoor de veiligheid van het achterland is gewaarborgd.

Reconstructieprogramma regionale waterkeringen: € 400.000
In het kader van het meerjaren onderhoudsprogramma worden in 2013 diverse kadevakken langs de Rotte, Ringvaart van de Polder Prins Alexander, de Ringvaart van de Zuidplaspolder en de vaart van de polder Bleiswijk in voorbereiding genomen.

Reconstructieprogramma regionale waterkeringen: € 30.000
Voor de werken die binnen het reconstructieprogramma regionale waterkeringen worden uitgevoerd door derden (bijvoorbeeld vanwege een weg op de waterkering) en waaraan HHSK een bijdrage betaalt, stellen we voor het totaalbedrag van de bijdragen te voteren.

Reconstructieprogramma regionale waterkeringen: € 100.000
Voor diverse regionale keringen worden diverse kleine correctieve reconstructies uitgevoerd.

Programma 2: Oppervlakte- en grondwater

Renovatie kunstwerken: € 1.000.000
In het kader van groot onderhoud moeten, met het oog op de bedrijfszekerheid van de peilregelende kunstwerken (onder andere gemalen en stuwen), dit jaar diverse pompen en schakelkasten worden vervangen en onderhoudswerkzaamheden worden verricht. Deze werkzaamheden worden ingegeven door inspecties, metingen, technische staat, Arborichtlijnen, de Wet Milieubeheer alsook de technische en de bedrijfseconomische levensduur van de objecten.

Wateropgave 2015 hoofdwatgang Cyclamenweg: € 100.000
Met ProRail is in bouwteamverband gewerkt aan een ontwerp-onderdoorgang hogesnelheidslijn (HSL) waarvoor een vergunning is verleend onder voorwaarden van een nader uit te werken monitoringsplan. Ook is een vergunning aangevraagd voor het verleggen van kabels en leidingen ter plaatse van de HSL-onderdoorgang. Realisatie van de hoofdwatgang leidt plaatselijk tot een

peilwijziging. Het vigerend bestemmingsplan heeft geleid tot bijstelling van de scope t.a.v. de breedte van de watergang. Met één eigenaar vindt nog onderhandeling plaats over grondverwerving door HHSK. Al deze elementen hebben ervoor gezorgd dat het voorbereidingskrediet uit 2009 niet toereikend is. Met een aanvullend voorbereidingskrediet van € 100.000 kunnen de kosten van onder andere het monitoringsplan, de voorbereiding van een peilaanpassing en kosten van projectleiding gedekt worden, waarna in 2014 een uitvoeringskrediet zal worden aangevraagd.

Wateropgave 2015 Verbeteren waterafvoer Schiebroek en bouw gemaal Bergweg-Zuid: € 240.000

Het kabinet heeft inmiddels besloten het tracé Rijksweg A13/A16 aan te leggen. Met Rijkswaterstaat is mondeling overeenstemming bereikt over de locaties en instandhouding van de duiker en het gemaal. Het voorlopig ontwerp van stuw, duiker en gemaal met SSK-raming wordt uitgewerkt. Grondverwerving bij diverse eigenaren is opgestart en verloopt positief, niets wijst op langdurige onteigening. Met de gemeente vindt overleg plaats over een bestemmingsplanwijziging en omgevingsvergunning. In het projectcontract is eind 2015 als opleveringsdatum opgenomen. Deze planning is nog steeds realistisch. Als gevolg van scopewijzigingen is het voorbereidingskrediet uit 2008 ontoereikend. Met een aanvullend voorbereidingskrediet van € 240.000 kan de voorbereidingsfase worden afgerond, waarna in 2014 een uitvoeringskrediet zal worden aangevraagd.

Wateropgave 2015 personeel: € 100.000

Het programmamanagement van de Wateropgave 2015 is gericht op een doelgerichte en doelmatige uitvoering van maatregelen, voor sturing op samenhang tussen maatregelen en ruimtelijke ontwikkelingen (coördinatie) en voor de beheersing van factoren en actoren die van invloed (kunnen) zijn op deze programma's. Deze taken worden uitgevoerd door een programmamanager met ondersteuning van medewerkers. Aan deze projectoverstijgende taken en activiteiten zijn interne personeelskosten en beperkte advieskosten verbonden. De uitvoering van de lopende en nog geplande NBW maatregelen loopt door tot en met 2015. Om de kosten van programmamanagement in 2014 en een deel van 2013 te dekken, is een nieuwe krediet van € 100.000 benodigd.

Natuurvriendelijke oevers / subsidieregeling: € 50.000

In de verenigde vergadering van 26 september 2012 is een motie aangenomen om de subsidiering van de natuurvriendelijke oevers vast te stellen bij de programmabegroting. Voor het subsidiejaar 2014 wordt gevraagd om te besluiten een krediet beschikbaar te stellen van € 50.000 en om autorisatie voor de uitvoering te geven.

Programma 3: Afvalwaterketen en emissies

Vervanging LBK en koelmachine kantoorgedeelte op de awzi Kralingseveer: € 130.000

In 2014 wordt de luchtbehandeling installatie en de koelmachine van het kantoorgedeelte op de awzi Kralingseveer vervangen, de investering is inclusief financiële ruimte voor interne uren voor projectleiding.

Kralingseveer renovatie en ophogen terrein: € 85.000

In 2014 wordt aangevangen met de renovatie en het ophogen van het terrein van awzi Kralingseveer. Deze renovatie wordt gefaseerd uitgevoerd in de jaren 2014, 2015 en 2016. In 2014 wordt de renovatie van het terrein rondom de voorbezinktanks gecombineerd met de renovatie van de inkomende waterlijn.

Kralingseveer renovatie inkomende waterlijn: € 950.000

De inkomende waterlijn, onder andere bestaande uit de voorbezinktank en de primair slibgemalen worden in 2014 gerenoveerd. De investering is inclusief financiële ruimte voor interne uren voor projectleiding.

Diverse vervangingen rioolgemalen 2014:

€ 400.000

Voor het jaar 2014 staan de volgende vervangingen en renovaties in het transportstelsel op de planning:

- o Renovatie rioolgemaal Beijerse
- o Rioolgemaal Bleiswijk vervangen schuiven en renoveren kelder
- o Rioolgemaal Schoonhoven vervangen schuiven en renoveren kelder
- o Rioolgemaal Moerkapelle verwijderen windketel en herstellen leidingwerk
- o Rioolgemaal Vijfboeken vervangen van leidingwerk
- o Rioolgemaal Clausstraat vervangen van leidingwerk
- o Rioolgemaal Zevenhuizen plaatsen trap bij compostfilter
- o Rioolgemaal Nesselande plaatsen trap bij compostfilter

Vervangingen transportstelsels 2014 niet voorzien:

€ 100.000

Vanuit het project asset management is de behoefte naar boven gekomen voor een jaarlijks beschikbaar krediet voor onvoorziene vervangingen ten behoeve van het transportstelsel. Dit krediet kan aangewend worden bij onvoorziene uitval van installatie onderdelen (zoals pompen, afsluiters, schakelkasten etc.) waarvan de kosten in de huidige bedrijfsvoering als kosten in de exploitatie worden opgenomen en waarop niet wordt afgeschreven. Wanneer het jaarlijkse krediet van € 100.000 niet of deels wordt aangesproken, vervalt het restant aan het eind van het boekjaar, waarmee het oplopen van een krediet voor onvoorziene vervangingen wordt voorkomen.

Renovatie rioolgemalen gemeente Rotterdam:

€ 550.000

Het betreft hier een bijdrage voor ons aandeel in de kosten voor vervangingsinvesteringen voor de rioolgemalen Kralingseveer, Groene Wetering en Fioringras. De vervangingen op deze rioolgemalen zijn in 2013 door de gemeente Rotterdam aangevangen. Er zijn nog geen definitieve afspraken gemaakt over het moment van afrekenen. Om tijdig budget beschikbaar te hebben voor het afrekenen van de gemaakte kosten met gemeente Rotterdam wordt voor alle drie de vervangend krediet aangevraagd. De volgende twee vervangingen staan in 2015 en 2016 gepland, de afrekening van deze kosten verwachten we in 2016.

Renovatie rioolgemalen Capelle aan den IJssel:

€ 70.000

In 2013 is de vuilwaterkelder van rioolgemaal Schollevaar gerenoveerd door de gemeente Capelle aan den IJssel. Om ons aandeel in de kosten te kunnen voldoen, is het beschikbaar stellen van een krediet van € 70.000 nodig. De volgende geplande investering door de gemeente Capelle aan den IJssel wordt in 2015 uitgevoerd, de afrekening van ons kostenaandeel staat in 2016 gepland.

Bijdrageregeling afkoppeling verhard oppervlak (voorbereiding):

€ 400.000

Op 1 maart 2011 heeft D&H de 'Bijdrageregeling afkoppelen bestaand verhard oppervlak 2011-2014' vastgesteld voor de periode 2011-2014. De regeling is bedoeld ter stimulering van de gemeente voor het afkoppelen van bestaand verhard oppervlak. Hoewel de afvoer van hemelwater van daken en wegen een gemeentelijke taak is, hecht HHSK vanwege de positieve effecten van afkoppelen voor de zuivering van afvalwater een groot belang aan afkoppelen. Op dit moment liggen er vaststelling aanvragen vanuit de gemeente Nederlek en Rotterdam. Deze aanvragen zijn positief beoordeeld en hiervoor is een krediet nodig van € 400.000.

Programma 4: Wegen

Reconstructieprogramma wegen:

€ 300.000

Dit aanvangskrediet heeft betrekking op onder andere de Oudelandseweg en Loetweg.

Programma 5: Omgeving & Organisatie

Vervanging eigendommenbeheersysteem: € 50.000

Het eigendommenbeheersysteem (EBS) voldoet niet (meer) aan de eisen waarover een adequaat vastgoedbeheer en een hieraan gekoppelde financiële administratie (m.n. de facturatie) moeten beschikken.

Bijdragen aan gemeenten: € 300.000

Het betreft hier een bijdrage voor ons aandeel in de kosten voor vervanging van een brug en ontsluiting van het eiland de Groote Zaag te Nederlek (Krimpen aan de Lek). Hierop ligt de gelijknamige awzi De Groote Zaag. Dit eiland en dus ook de afvalwaterzuiveringsinstallatie wordt ontsloten door een particuliere brug. Voor de herontwikkeling van het industrieterrein en het optimaliseren van de ontsluiting via een (inmiddels sterk verouderde) brug wordt een financiële bijdrage van Schieland en de Krimpenerwaard gevraagd van € 300.000.

Ondersteunende producten

Materieel waterkeringen & wegen: € 297.500

Ter vervanging van materieel voor waterkeringen en wegen wordt nu voor een bedrag van € 297.500 vervangingskrediet aangevraagd. In 2014 worden ondermeer een shovel, een opzetstrooier, maaiers en sneeuwplougen vervangen.

Voorbereiding renovatie kantoor Maasboulevard: € 600.000

D&H wenst de voorbereiding van de renovatie te versnellen en streeft naar de aanvraag van een uitvoeringskrediet in juni 2014, zodat de uitvoering in of kort na de zomer van 2014 kan worden gestart. Om deze planning te kunnen halen is een voorbereidingskrediet van € 500.000 benodigd, in aanvulling op het in november 2012 gevoteerde aanvangskrediet van € 200.000. De ad-hoc commissie huisvesting wordt nauw betrokken bij de voorbereiding van de renovatie.

Investerings informatievoorziening

Het voorstel voor het beschikbaar stellen van diverse aanvangs- en vervangingskredieten vanuit het informatiebeleidsplan 2010-2015 omvat in totaal € 1.320.000. Dit valt binnen de meerjaren investeringsplannen. Er zal € 670.000 uit de jaarschijf 2013 en € 650.000 uit de jaarschijf 2014 gefinancierd worden. Het betreft de volgende investeringen:

Vervanging en uitbreiding centrale computer- en storagesystemen: € 250.000

Deze investeringen zijn noodzakelijk voor: het in stand houden van de huidige infrastructuur en om de capaciteit van de computersystemen en de kantoorautomatisering aan te laten sluiten op de autonome groei. De verouderde componenten worden vervangen door systemen waarmee het beheer van de informatievoorziening efficiënter en doelmatiger beheerd kan worden. De robuustere automatiseringsomgeving stelt team ICT in staat om gebruik te maken van nieuwere technieken om de capaciteit optimaal af te (blijven) stemmen op de behoefte. De backup apparatuur is verouderd en dient te worden vervangen. Ook de groeiende hoeveelheid data vraagt om uitbreiding van de centrale schijfopslag (storage).

Vervanging en uitbreiding softwarelicenties € 150.000

Dit investeringskrediet is bedoeld voor de uitbreiding en vervanging van softwarelicenties. Het eerdere investeringskrediet van 2013 is niet toereikend om alle licenties voor de komende jaren te kunnen bekostigen. Oorzaak is de gewijzigde licentiemodellen van de software voor de kantoorautomatisering.

Vervanging werkpleksystemen en randapparatuur € 30.000

De overgang (migratie) van de kantoorautomatisering in het hoofdgebouw wordt eind van dit jaar afgerond. De volgende stap is de vervanging van de kantoorautomatisering op de buitenlocaties en met name de werkpleksystemen. Het gaat daarbij om de vervanging van: de PC's; de beeldschermen en de locale printers.

Vervanging telefonie en datacommunicatie € 70.000

Een deel van de gsm-/smartphone toestellen dient in 2014 te worden vervangen. Circa 70% van de huidige toestellen is drie jaar of ouder. De vraag naar smartphone toestellen zal waarschijnlijk het komende jaar nog iets verder toenemen. Het aantal toestellen komt naar verwachting daarmee op circa 180 stuks.

Ook dienen de portofoons die bij HHSK gebruikt worden voor de buitendienst te worden vervangen vanwege ouderdom.

Vervanging financieel systeem (aanvangskrediet) € 200.000

Momenteel vindt er een onderzoek plaats samen met de hoogheemraadschappen van Delfland en Rijnland om na te gaan of we samen een financieel pakket kunnen aanschaffen. In de tweede helft 2013 zal worden vastgesteld of de samenwerking kans van slagen heeft. Voor dit project wordt een aanvangskrediet van € 200.000 aangevraagd. In 2014 zal een uitvoeringskrediet worden aangevraagd. Deze investering komt in de plaats van upgrade van het huidige financiële systeem, waarvoor hetzelfde investeringsbedrag in het meerjarenplan is opgenomen.

Vervanging IRIS. € 50.000

Het geografisch informatiesysteem IRIS moet gemoderniseerd worden. Om deze vervanging voor te bereiden wordt een voorbereidingskrediet aangevraagd.

Het geografisch informatiesysteem IRIS is eind jaren 90 ontwikkeld door de waterschappen. De software, samen met de functionaliteiten en data architecturen, zijn toe aan een modernisering. Om die reden hebben de waterschappen samen met Het Waterschapshuis besloten het beheer en onderhoud op het geografisch informatiesysteem IRIS af te bouwen en een moderniseringstraject te starten.

De modernisering zal gebaseerd zijn op de bestaande basissoftware Oracle en ESRI ArcGis. Met de beoogde modernisering wordt het beheer flexibeler en sluit de datastructuur en techniek beter aan op de huidige technieken voor presentatie naar de burger, websites en mobiele systemen. Ook wordt de diverse wettelijke levering en afnameverplichtingen richting de basisregistraties, KRW en INSPIRE goed mogelijk. Deze modernisering verlangt van HHSK keuzes te maken voor het toekomstige systeem. Om deze keuzes te begeleiden en te realiseren is een voorbereidingskrediet benodigd.

Vervanging onderhoudsmanagementsysteem € 240.000

Er is geen beheer meer op de twee verouderde BOP systemen bij de afdelingen AWK en WS, waardoor aanpassingen en herstelacties erg kostbaar zijn. Vernieuwingen en verbeteringen en het toevoegen van adequate rapportages zijn niet meer mogelijk. Dit is van invloed op verbeterprocessen binnen de afdelingen. Daarnaast volgt vanuit het project 'Asset Management - Praktisch Implementeren' de behoefte aan geautomatiseerde ondersteuning op verbeterde methodieken met meer functionaliteit dan momenteel beschikbaar in BOP. Uiteindelijk moet dit nieuwe systeem en werkwijze leiden tot betere afwegingen ten aanzien van het onderhoud van onze assets.

Aanvang regionale samenwerking ZH3 (HHSK, Delfland Rijnland) € 80.000

De samenwerking zoals die nu wordt voorzien, vraagt om de invulling van een centrale regierol zowel op inhoud (ICT) als op proces (transitie) als voor advies en ondersteuning bij de uitvoering van projecten. In de aanloop naar deze begroting is met de samenwerkingspartners een eerste raming gemaakt van de investering in 2014. Die raming komt per deelnemende organisatie uit op circa € 80.000 voor de inhuur van een CIO (inhoud) en advies/ondersteuning (projecten).

Doorontwikkeling I-management HHSK € 50.000

De visie en plannen op het gebied van Informatievoorziening en ICT zijn vastgelegd in het Informatiebeleidsplan. Het huidige plan beslaat de planperiode 2011-2015. Recentelijk is een interne evaluatie van het informatiebeleidsplan uitgevoerd. Een belangrijke bevinding daarbij is het bestaan van een kloof tussen de afdelingen en de I&A beheer- en adviesprocessen, alsmede de zwakke invulling van het informatiemanagement (I-functie). Vanwege het belang van een goede informatieprocessen en –management voor de uitvoering van onze taken en dienstverlening vraagt dit om een passende verbetering. Ook een goede invulling van de beleidsadviseurs maakt hiervan onderdeel uit.

In de regionale samenwerking is in mei de ambitie op tafel gekomen om tot verdergaande samenwerking te komen tot op het niveau van één ICT infrastructuur (mensen en middelen). Naast het feit dat daarvoor een forse inspanning geleverd moet worden, vraagt het van ons ook om tijdig gesteld te staan om een goede opdrachtgever te zijn en om een adequate interne organisatie en regievoering van het informatiemanagement te beschikken. De kosten voor het opstellen van een verbeterplan en de inrichting van het informatiemanagement is een adviesopdracht geraamd voor circa € 50.000.

Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT)

€ 120.000

De wet BGT is op 28 januari 2013 in de Tweede Kamer behandeld. Er komt een pakket wettelijke eisen over de actualisatie en gebruik van de Basisregistratie Grootchalige Topografie per 1 januari 2016. De waterschappen worden voor de onderdelen water, waterkeringen en wegen in beheer bij de waterschappen aangewezen als bronhouder. In 2013 is het regionale transitieplan opgesteld en is er een start gemaakt met projectorganisatie binnen HHSK. Daarnaast is een second-opinion uitgevoerd op de kostenberekening. In de risicoparagraaf van de VJN 2013 is als kostbandbreedte voor de dataconversie tussen de € 400.000 en de € 700.000 genoemd. Op basis van de second-opinion kunnen we melden dat de kosten van de pilot- én realisatie aan de onderkant van de bandbreedte uit zal komen. De aanpak voor de implementatie van het bronhouderschap BGT wordt in twee fases uitgevoerd te weten; een voorbereidingsfase in 2014 en een realisatiefase in 2015.

De voorbereidingsfase zal bestaan uit het uitvoeren van een Pilot met als gewenst resultaat:

- o De visie HHSK
- o Afstemming ketenpartners
- o Pilot dataconversie
- o Proces en informatie analyse tbv beheer BGT;
- o Plan van aanpak voor de realisatiefase 2015;

Projectleiding ICT projecten

€ 80.000

In het afgelopen jaar zijn beide beleidsadviseurs veel ingezet op zowel interne- als op externe samenwerkingsprojecten. De komende periode ligt het gevaar op loer dat daar weinig verandering in komt en daardoor de inzet voor informatiemanagement en beleid beperkt zal blijven. Daarnaast wordt op een aantal projecten te weinig capaciteit voorzien dat er toe gaat leiden dat projecten later worden opgestart of onvoldoende voortgang gaan boeken. Ten aanzien van de externe samenwerking is al voorgekomen dat aan een project geen actieve bijdrage geleverd kon worden.

Voor het komende jaar is projectleiding nodig voor onder andere de volgende projecten:

- o De afrondingsfase en nazorg migratie werkplekken (tm maart 2014);
- o Optimalisatie centrale ICT systemen (tm okt. 2014);
- o Ontvlechting van de ICT systemen van de RBG (tm juni 2014);
- o ICT projecten ter voorbereiding van de renovatie van het hoofdkantoor (tm okt.2014);
- o Aanbestedingen afdeling F&S

9.2 Nog te voteren investeringen

Hier wordt een totaaloverzicht opgenomen van het investeringsprogramma waarvoor nog kredieten beschikbaar gesteld moeten worden. De onderdelen daarvan zijn al vermeld in het hoofdstuk 'Programmabegroting'. Het overzicht hier is uitgebreid met uitgavenpatronen en jaarlasten.

Bedragen x € 1.000

Programma 1

	Te voteren investeringsbedragen				
Investering	Totaal	2014	2015	2016	2017
Hoogwaterbeschermingsprogramma: Dijkversterking Krimpen	567	567	0	0	0
Totaal nHWBP:					
Dijkversterking Hollandsche IJssel	1.400	-400	550	0	1.250
Project 1: Uitvoering Capelle/Moordrecht	12.200	12.200	0	0	0
Project 1: Subsidie Capelle/Moordrecht	-12.600	-12.600	0	0	0
Project 2: Uitvoering Krimpen/Ouderkerk	3.700	0	0	0	3.700
Project 2: Subsidie Krimpen/Ouderkerk	-3.000	0	0	0	-3.000
Project 3: Uitvoering Gouderak	10.800	0	5.400	0	5.400
Project 3: Subsidie Gouderak	-9.700	0	-4.850	0	-4.850
Project 4: Uitvoering Zuidplas/Capelle	0	0	0	0	0
Project 4: Subsidie Zuidplas/Capelle	0	0	0	0	0
Reconstructie primaire waterkeringen	2.780	630	640	650	860
Reconstructie regionale waterkeringen	7.609	2.176	1.885	1.258	2.290
Totaal programma 1	12.356	2.972	3.075	1.908	4.400

Uitgavenpatroon			
2014	2015	2016	2017
0	0	0	510
-918	-10.917	7.020	3.195
540	900	4.590	4.500
-1.458	-9.882	0	0
0	0	0	3.330
0	0	0	-2.700
0	2.430	2.430	2.430
0	-4.365	0	-4.365
0	0	0	0
0	0	0	0
603	576	585	774
1.913	1.728	1.562	1.868
1.598	-8.613	9.167	6.346

Kapitaallasten			
2014	2015	2016	2017
0	-14	120	-7
0	25	-303	-92
0	25	-245	-107
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	-58	15
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	35	68	101
0	43	176	287
0	89	60	288

Programma 2

	Te voteren investeringsbedragen				
Investering	TOTAAL	2014	2015	2016	2017
Wateropgave 2015	18.225	8.878	1.863	6.655	828
KRW Kaderrichtlijn water	2.265	705	238	822	500
Peilbesluiten en leggers	929	232	232	232	232
Stedelijke Waterplannen	1.955	400	355	700	500
Renovatie kunstwerken WS	2.905	1.000	585	602	719
Te activeren uren personeel	5.300	400	900	2.000	2.000
Totaal programma 2	31.579	11.615	4.173	11.011	4.779

Uitgavenpatroon			
2014	2015	2016	2017
2.394	6.318	4.949	3.068
468	608	540	852
225	135	180	180
180	180	77	450
720	540	540	450
360	810	1.800	1.800
4.347	8.590	8.086	6.800

Kapitaallasten			
2014	2015	2016	2017
0	15	245	686
1	3	79	94
0	7	11	16
0	0	21	23
0	0	0	0
0	11	35	89
1	35	391	908

Programma 3

	Te voteren investeringsbedragen				
Investing	Totaal	2014	2015	2016	2017
Renovaties awzi's	8.027	1.590	1.762	2.100	2.575
Proces automatisering AWK	1.290	800	490	0	0
Uitv. studies en efficiëntiepl.	413	410	3	0	0
Renovatie transportstelsels	3.876	393	2.123	1.208	152
Bijdragen van gemeenten	-260	-15	0	0	-245
Bijdragen aan gemeenten	850	550	0	300	0
Opt. Studies & onderz. AWK	75	75	0	0	0
Subsidie/bijdrage regelingen	700	400	100	100	100
Totaal programma 3	14.971	4.203	4.478	3.708	2.582

Uitgavenpatroon			
2014	2015	2016	2017
1.472	1.575	1.931	2.318
720	441	0	0
185	140	45	0
923	1.176	1.530	900
-14	0	0	0
495	0	270	0
68	0	0	0
225	225	90	90
4.073	3.556	3.866	3.308

Kapitaallasten			
2014	2015	2016	2017
48	154	229	474
0	72	300	286
0	3	20	38
0	3	114	115
0	0	0	0
0	15	15	193
0	15	14	14
0	7	94	94
48	267	786	1.214

Programma 4

	Te voteren investeringsbedragen				
Investing	Totaal	2014	2015	2016	2017
Reconstructie polderwegen	10.106	2.260	2.242	1.004	4.600
Vervanging wegbruggen	4.236	1.130	1.014	1.093	1.000
Aanpak black en grey spots	350	150	100	0	100
Totaal programma 4	14.692	3.540	3.356	2.096	5.700

Uitgavenpatroon			
2014	2015	2016	2017
1.161	1.701	2.052	2.520
450	1.152	1.283	900
135	90	0	90
1.746	2.943	3.335	3.510

Kapitaallasten			
2014	2015	2016	2017
0	8	210	420
0	0	60	168
0	14	23	23
0	22	293	611

Programma 5

	Te voteren investeringsbedragen				
Investing	Totaal	2014	2015	2016	2017
Verkiezingen	500	500	0	0	0
Informatievoorziening	50	50	0	0	0
Totaal programma 5	550	550	0	0	0

Uitgavenpatroon			
2014	2015	2016	2017
270	180	0	0
45	0	0	0
585	180	0	0

Kapitaallasten			
2014	2015	2016	2017
0	8	139	135
0	10	9	9
0	86	214	209

Ondersteunende producten

	Te voteren investeringsbedragen				
Investing	Totaal	2014	2015	2016	2017
Materieel HHSK	2.223	363	1.078	348	435
Informatievoorziening	4.070	1.520	850	850	850
Huisvesting	4.829	4.800	29	0	0
Totaal ondersteunend	11.122	6.683	1.956	1.198	1.285
Totaal alle programma's	85.269	29.563	17.038	19.922	18.747

Uitgavenpatroon			
2014	2015	2016	2017
290	992	313	414
1.170	963	765	765
745	3.724	0	0
2.205	5.679	1.078	1.179
14.554	12.336	25.531	21.143

Kapitaallasten			
2014	2015	2016	2017
9	55	140	170
0	177	455	608
0	0	265	262
9	232	860	1.040
58	731	2.604	4.271

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

10. Begroting in meerjarenperspectief 2014 – 2017

Meerjarenbegroting naar programma's en kostendragers

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2014	2015	2016	2017
Waterveiligheid				
Eigen plannen	546	557	565	578
Plannen van derden	39	39	40	41
Beheersinstrumenten waterkeringen	858	869	876	884
Aanleg en onderhoud waterkeringen	9.440	11.821	9.963	11.978
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	217	223	227	227
Totaal waterveiligheid	11.099	13.509	11.670	13.709
Oppervlakte en grondwater				
Eigen plannen	2.356	2.309	2.197	2.228
Plannen van derden	65	66	66	66
Beheersinstrumenten watersystemen	1.368	1.392	1.401	1.455
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	7.471	7.462	7.171	7.115
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.390	4.504	4.488	4.442
Bouw en verwerving kunstwerken actieve waterbeheersing	7.548	8.127	8.400	8.670
Calamiteitenbestrijding watersystemen	181	182	182	183
Monitoring watersystemen	1.154	1.162	1.170	1.163
Inrichten en onderhoud vaarwegen en havens	64	64	64	62
Totaal Oppervlakte- en grondwater	24.598	25.268	25.139	25.383
Afvalwaterketen en emissies				
Eigen plannen	401	407	410	411
Plannen van derden	11	11	12	12
Getransporteerd afvalwater	6.646	6.355	6.250	5.219
Gezuiverd afvalwater	11.176	11.475	12.575	12.712
Verwerkt slib	4.994	5.238	5.168	5.162
Afvalwaterbehandeling door derden	11.070	11.106	11.055	11.207
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	1.051	1.030	977	697
Aanpak diffuse emissies derden	121	141	328	323
Totaal Afvalwaterketen en emissies	35.472	35.764	36.774	35.743
Wegenbeheer				
Eigen plannen	34	34	35	36
Plannen van derden	32	34	34	35
Beheersinstrumenten wegen	58	58	59	60
Aanleg en onderhoud wegen	3.448	3.541	3.862	4.176
Wegenverkeersregeling en-verkeersveiligheid	506	527	539	526
Totaal Wegen	4.077	4.194	4.529	4.832
Omgeving en organisatie				
Eigen plannen	1.063	1.030	953	960
Plannen van derden	343	265	269	271
Vergunningverlening en advies	1.942	1.994	2.017	2.035
Toezicht en handhaving	2.289	2.309	2.322	2.338
Belastingheffing	3.787	3.867	3.907	3.913
Invordering	704	730	768	771
Bestuur	1.290	1.418	1.617	1.649
Externe communicatie	1.141	1.160	1.183	1.194
Algemeen	-1.179	-1.159	-1.001	-1.001
Totaal Omgeving en organisatie	11.380	11.614	12.036	12.131
Totale kosten	86.625	90.350	90.149	91.797

Dekking				
Belastingopbrengsten: Systeemheffing	38.248	40.160	42.168	44.277
Belastingopbrengsten: Zuiveringsheffing	38.101	38.198	38.294	38.390
Belastingopbrengsten: Wegenheffing	4.550	4.686	4.827	4.972
Totale dekking	80.899	83.044	85.289	87.639
Resultaat voor bestemming (tekort)	5.726	7.305	4.860	4.159
Resultaat voor bestemming (overschot)				
Bestemmingreserve				
Watersysteemheffing	-83	-87	-92	-97
Zuiveringsheffing	-199	-199	-199	-199
Totaal bestemmingsreserve	-282	-286	-291	-296
Resultaat na bestemming (tekort)	5.444	7.020	4.569	3.863
Resultaat na bestemming (overschot)				

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.